

**RAPPORT INSTITUTIONEEL ONDERZOEK**  
**HANDELINGEN VAN HET RIJKSMUSEUM AMSTERDAM**

**1946-1995**

**Zorgdrager: Ministerie van OCenW**

**Rijksmuseum Amsterdam**  
Annemarie Ettekoven  
6 augustus 2009

## INHOUD

|                                                                                                                                                                                  |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Verantwoording                                                                                                                                                                   | 5         |
| Het institutioneel onderzoek                                                                                                                                                     | 7         |
| De toepassingsmogelijkheden: het Basis Selectie Document                                                                                                                         | 8         |
| Beleidsterrein                                                                                                                                                                   | 9         |
| Institutionele geschiedenis van de museale instellingen 1946-1995                                                                                                                | 10        |
| Actoren handelend op het beleidsterrein van het Rijksmuseum Amsterdam in de periode 1946-1995                                                                                    | 13        |
| Wet- en regelgeving op het beleidsterrein                                                                                                                                        | 14        |
| Korte geschiedenis van het Rijksmuseum Amsterdam 1798-1995                                                                                                                       | 19        |
| Chronologisch overzicht geschiedenis Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995                                                                                                             | 21        |
| <b>Handelingen van het Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995</b>                                                                                                                       | <b>40</b> |
| - het besturen (handeling 1-8)                                                                                                                                                   | 40        |
| - het wijzigen van de organisatiestructuur van het Rijksmuseum (handeling 9-12)                                                                                                  | 43        |
| - het financieren (handeling 13-14)                                                                                                                                              | 45        |
| - het verzamelen (handeling 15-20)                                                                                                                                               | 47        |
| - het omgaan met museale voorwerpen die in de oorlogsperiode zijn verhandeld of verworven, dan wel in een andere periode illegaal verworven zouden kunnen zijn (handeling 21-24) | 50        |
| - het voeren van een voorlichtings-, publieks-, en publiciteitsbeleid (handeling 25-56)                                                                                          | 51        |
| - het wetenschappelijk onderzoeken (handeling 57-68)                                                                                                                             | 58        |
| - het tentoonstellen en presenteren (handeling 69-85)                                                                                                                            | 61        |
| - het registreren (handeling 86-92)                                                                                                                                              | 65        |
| - het beheren van de bibliotheek (handeling 93-101)                                                                                                                              | 67        |
| - het onderhouden van contacten met vakgenoten en collega-instellingen (handeling 102-108)                                                                                       | 69        |
| - het conserveren en restaureren (handeling 109-115)                                                                                                                             | 71        |
| - het verrichten van commerciële activiteiten (handeling 116-120)                                                                                                                | 73        |
| - het vieren van herdenkingen (handeling 121-124)                                                                                                                                | 74        |
| - het beveiligen (handeling 125-129)                                                                                                                                             | 75        |
| - het afhandelen van beschadiging, diefstal en vermissing van kunstvoorwerpen (handeling 130-133)                                                                                | 76        |
| - het verbouwen van het Rijksmuseum (handeling 134-139)                                                                                                                          | 77        |
| - het beheren van het secretariaat (handeling 140-141)                                                                                                                           | 78        |
| - het verzekeren (handeling 142-143)                                                                                                                                             | 78        |
| - het huisvesten, inrichten, onderhouden en repareren (handeling 144-147)                                                                                                        | 79        |
| - het automatiseren (handeling 148)                                                                                                                                              | 80        |
| - het vieren van jubilea van personeel (handeling 149-151)                                                                                                                       | 80        |
| <b>Bijlagen</b>                                                                                                                                                                  |           |
| <b>I</b> Ministeries verantwoordelijk voor het museaal beleid vanaf 1946                                                                                                         | 82        |
| Ministers en Staatssecretarissen verantwoordelijk voor het museaal beleid vanaf 1946                                                                                             |           |
| Hoofddirecteuren van het Rijksmuseum Amsterdam vanaf 1883                                                                                                                        |           |
| <b>II</b> Lijst van gebruikte afkortingen                                                                                                                                        | 83        |

|            |                          |    |
|------------|--------------------------|----|
| <b>III</b> | Verklarende woordenlijst | 84 |
| <b>IV</b>  | Bibliografie             | 87 |
| <b>V</b>   | Noten                    | 88 |

*Het Rijksmuseum is een museum van kunst en geschiedenis dat zich ten doel stelt voor het nationale en internationale publiek een representatief overzicht van de Nederlandse kunst en geschiedenis vanaf de middeleeuwen en belangrijke aspecten van Europese en Aziatische kunst te tonen. Dit impliceert dat het Rijksmuseum voorwerpen van kunst en geschiedenis bewaart, beheert, conserveert/restaureert, wetenschappelijk onderzoekt en bewerkt, presenteert en toegankelijk maakt, en tentoonstellingen organiseert.<sup>1</sup>*

## VERANTWOORDING

In 2001 verscheen het PIVOT Rapport Institutioneel Onderzoek (RIO) *Cultuurbeheer. Een institutioneel onderzoek naar het cultuurbeheer van de rijksoverheid in de periode 1945-2000*". Het is een onderzoek naar handelingen met betrekking tot de "zorg voor voorwerpen van culturele waarde in bezit van of onder beheer van het Rijk, (rijks)museale instellingen, het nationale en internationale beleid op gebied van behoud van cultuurbezit, de zorg voor archiefbescheiden en de advisering inzake cultuurbeheer door de Raad van Cultuur".<sup>2</sup>

Daarnaast verscheen het van het rapport afgeleide BSD, het Basis Selectiedocument Cultuurbeheer 1945-2000 met de vastgestelde bewaar- en vernietigingstermijnen. Het Rijksmuseum Amsterdam is destijds helaas pas bij het opgestelde RIO en BSD betrokken toen beide documenten al waren voltooid.

Het Rijksmuseum Amsterdam was na bestudering van mening dat de handelingen van (rijks)museale instellingen als actor te beperkt werden omschreven. Zo liepen een groot aantal handelingen in het RIO *Cultuurbeheer* niet vanaf 1945 maar merendeels vanaf de jaren tachtig en weerspiegelden te weinig het dagelijks museaal beleid om een zorgvuldige selectie van deze archieven mogelijk te maken. In onderling overleg met de afdeling Informatie-Diensten van het Ministerie van OCenW, is besloten dat het Rijksmuseum Amsterdam zelf een nieuw Rapport Institutioneel Onderzoek en daaruit voortvloeiende Basis Selectiedocument voor het Rijksmuseum Amsterdam vervaardigt. Na vaststelling van deze lijst, zouden ook andere (rijks)musea, indien zij dat wensen, de lijst als basis kunnen gebruiken voor het vervaardigen van hun eigen selectielijsten.

In het advies van de Raad van Cultuur aan de Staatssecretaris van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen over de ontwerp selectielijst op het beleidsterrein *Cultuurbeheer* werd de Minister van OCenW geadviseerd o.a. de rijksmuseale instellingen als actor uit de selectielijst *Cultuurbeheer* te verwijderen, omdat de zorgdrager(s) niet betrokken waren bij de toen lopende aanvraag tot vaststelling.<sup>3</sup>

Deze leemte wordt nu, voor wat betreft het Rijksmuseum Amsterdam, ingevuld door het onderhavige RIO en BSD. Voor het eindjaar 1995 is gekozen omdat op 1 juli van dat jaar de verzelfstandiging een feit was en het Rijksmuseum de Stichting Het Rijksmuseum werd.

Zowel RIO als BSD van het Rijksmuseum Amsterdam zijn bekeken, van commentaar voorzien en goedgekeurd door de onderstaande medewerkers van het Rijksmuseum (in willekeurige volgorde)

Duncan Bull (Senior Conservator Beeldende Kunst)  
Ger Luyten (Hoofd Rijksprentenkabinet)  
Kees Zandvliet (voorm. Hoofd Nederlandse Geschiedenis)  
Taco Dibbits (voorm. Hoofd Beeldende Kunst, thans Directeur Collecties)  
Geert Jan Koot (Hoofd Bibliotheek)  
Jan Rudolph de Lorm (voorm. Hoofd Tentoonstellingen)  
Robert van Lang (Hoofd Conservering en Restauratie)  
Jolien Schuerveld (voorm. Hoofd Communicatie & Marketing)  
Pia v.d. Wiel (Directiesecretaris)  
Kees Schoemaker (Collectiesecretaris)  
Martijn Pronk (Hoofd Publicaties)  
Philine Hoffman (Hoofd Commerciële zaken)  
Erwin van Rooij (voorm. Hoofd Financiële zaken)

Guus Hoek (Hoofd Personeelszaken)  
Rob Hendriks (Hoofd Automatisering)  
Karen Keeman (Facilitair manager)  
Tom van der Meer (Medewerker Educatie)  
Henk Boot (Medewerker Personeel- en Salarisadministratie)  
Willem Hekman (Hoofd Beveiliging)

Op 27 juni 2007 is in het DT het Concept Rapport Institutioneel Onderzoek, Handelingen van het Rijksmuseum Amsterdam, 1946-1995, door de directie van het Rijksmuseum goedgekeurd.

Op 25 januari 2008 is het Concept Basis Selectiedocument, Handelingen van het Rijksmuseum, 1946-1995, door het directieteam van het Rijksmuseum goedgekeurd.

Handelingen uit het RIO en BSD Cultuurbeheer, waarbij de Minister van Cultuur de actor vormt en die de rijksmuseale instellingen betreffen, treft u in het onderhavige RIO en BSD van het Rijksmuseum Amsterdam niet aan. Die handelingen van de Minister van Cultuur zijn immers al vastgesteld.

Zogenaamde PIOFACH-handelingen zijn eveneens buiten dit RIO en BSD gehouden. Deze handelingen zijn reeds vastgesteld in o.a. het BSD Organisatie Rijksoverheid, BSD Rijksbegroting, BSD Arbeidsvoorwaarden Rijkspersoneel, BSD Rijkshuisvesting, BSD P-Direct en BSD Arbeidsverhoudingen bij de overheid.

Uit het RIO en BSD Cultuurbeheer, waarbij de (rijks)museale instellingen de actor vormen, zijn twee handelingen letterlijk overgenomen, te weten handeling 17 (in Rapport Cultuurbeheer handeling 49) en handeling 131 (in rapport Cultuurbeheer handeling 44).

Drs. A. Ettekoven  
Archivaris Rijksmuseum Amsterdam  
18 juni 2009

## Het institutioneel onderzoek (algemeen)

Voor u ligt het rapport waarin de uitkomsten van een onderzoek, gehouden volgens de methode PIVOT (Project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn), zijn weergegeven. PIVOT was een projectorganisatie die in mei 1991 door de Algemene Rijksarchivaris in het leven is geroepen. De aanleiding daarvoor vormde de toen voorgenomen verkorting van de overbrengingstermijn conform de nieuwe Archiefwet van vijftig naar twintig jaar. De neerslag van dertig jaar overheidshandelen zou bij de invoering van de nieuwe wet in een korte periode moeten worden overgebracht naar de depots van de archiefdiensten. Onder de Archiefwet 1962 zijn grote achterstanden ontstaan in het selecteren van naoorlogs archiefmateriaal en het overbrengen van archief van vóór 1940 naar de Rijksarchiefdienst. PIVOT is destijds mogelijk geworden door de inzet van extra financiële middelen die de minister van het toenmalige Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur in 1991 heeft toegezegd. Daarnaast hebben de ministeries en de Hoge Colleges van Staat elk eigen middelen ingezet om deze operatie mogelijk te maken. Afspraken daarover zijn vastgelegd in convenanten die de verschillende secretarissen-generaal of vertegenwoordigers van de Hoge Colleges van Staat met de Algemene Rijksarchivaris hebben gesloten.

De PIVOT-methode gaat ervan uit dat de selectie moet worden uitgevoerd vanuit het gezichtspunt van het overheidsorgaan of de organen die deze documenten in het kader van hun taak en het daaruit voortvloeiende handelen hebben ontvangen of geproduceerd: niet de informatiewaarde van documenten maar de waardebepaling van de handelingen in het overheidsorgaan staat centraal. De methode institutioneel onderzoek is ontwikkeld aan de hand van praktijkervaringen en nieuwe, theoretische inzichten uit binnen- en buitenland. Via wet- en regelgeving en andere bestuurlijk-organisatorische bronnen wordt nagegaan welke handelingen overheidsorganen verrichten. Op basis van deze handelingen kan achterhaald worden welke neerslag er in principe zou moeten zijn. Met andere woorden, de selectie zal niet meer plaatsvinden op basis van het archiefstuk zelf, maar op basis van de handeling. Handelingen worden gewaardeerd in het kader van de context.

Uitgangspunt bij de onderzoeken vormt de Methode van Institutioneel Onderzoek (MIO), neergelegd in de brochure 'Handelend optreden' (PIVOT-brochure, 's Gravenhage 1994). De resultaten van een institutioneel onderzoek worden beschreven in een Rapport Institutioneel Onderzoek (RIO). Een RIO is de contextbeschrijving van het beleidsterrein waarop overheidsorganen handelend optreden en omvat:

1. een historische schets van het beleidsterrein waarop het onderzoek betrekking heeft, inclusief:
  - de doelstelling van de overheid op het beleidsterrein
  - de overheidsorganen en overige actoren
  - de beleidsinstrumenten
  - een beschrijving van het taakgebied waartoe het beleidsterrein behoort
2. een overzicht van de handelingen die overheidsorganen verrichten of hebben verricht, inclusief:
  - de looptijd van elke handeling (begin- en einddatum)
  - de grondslag (bron) van elke handeling
  - het product (archief) van de handeling indien bekend

Zo mogelijk worden de handelingen thematisch of procedureel geordend, waardoor men de handelingen in hun context kan zien.

Een belangrijk begrip in een institutioneel onderzoek vormt de ‘handeling’. Een handeling is een complex van activiteiten, gericht op het tot stand brengen van een product, dat een actor verricht ter vervulling van een taak of op grond van een bevoegdheid. Omdat we niet alleen willen beschrijven wat de overheid moet doen maar ook wat zij daadwerkelijk doet, gebruiken we als bron voor het beschrijven van het handelen niet alleen officiële wet- en regelgeving en de daaruit voortvloeiende maatregelen van bestuur, Koninklijke besluiten, ministeriële regelingen en beschikkingen zoals instellings-, opheffings- en organisatiebesluiten als onderzoeksbron, maar ook jaarverslagen en jaaroverzichten, beleidsnota’s, archieven en literatuur. Daarnaast vormen interviews met beleidsmedewerkers en andere deskundigen – in en buiten de overheid – op het beleidsterrein een bron van informatie.

Naast het begrip ‘handeling’ neemt het begrip ‘actor’ in het institutioneel onderzoek een belangrijke plaats in. ‘Actor’ volgens de PIVOT-methode wordt gedefinieerd als “een overheidsorgaan of een particuliere organisatie of persoon die een rol speelt op een beleidsterrein”. Strekten de PIVOT-onderzoeken zich tot 1995 uit tot handelingen van overheidsorganen in de strikte zin van het woord, in de Archiefwet 1995 wordt, gebaseerd op de Algemene Wet Bestuursrecht, onder ‘overheidsorgaan’ verstaan “organen van overheidsstichtingen, verenigingen en vennootschappen die, ook voor zover zij niet krachtens publiekrecht zijn ingesteld, toch met openbaar gezag zijn bekleed of waaraan toch één of meer overheidstaken zijn opgedragen en de daarvoor benodigde publiekrechtelijke bevoegdheden zijn toegekend”. Het begrip ‘overheidsorgaan’ is hiermee aanzienlijk verbreed.

In de onderzoeksrapporten worden de handelingen van particuliere instellingen niet opgenomen. Wel wordt hun rol op het beleidsterrein beschreven. Op grond van het acquisitieprofiel van het Algemeen Rijksarchief wordt bepaald of de archieven van particuliere instellingen voor overbrenging in aanmerking komen.

### **De toepassingsmogelijkheden: het Basis Selectie Document**

De resultaten van het institutioneel onderzoek, neergelegd in het Rapport Institutioneel Onderzoek (RIO), worden daarna verwerkt in een wettelijk voorgeschreven selectie-instrument: de selectielijst ofwel basis selectiedocument (BSD). De selectielijst is een lijst van handelingen die elk voorzien zijn van de waardering ‘bewaren’ of ‘vernietigen’. De selectielijst volgt uit de beschrijving van het RIO. In overleg met de betreffende instelling wordt aan de hand van deze selectielijst bezien welke gegevensbestanden voor ‘de eeuwigheid’ geselecteerd moeten worden en uiteindelijk overgebracht worden naar de Rijksarchiefdienst. Het ontwerp selectielijst wordt ter inzage gelegd bij de verscheidene instanties en de zorgdrager(s) beid(t)(en) het ontwerp selectielijst aan de Minister van OCenW. De definitieve lijst wordt vastgesteld door de zorgdrager(s) in kwestie en de minister/staatssecretaris van OCenW.

Om de toepassingsmogelijkheden van het institutioneel onderzoek ook voor de toekomst te kunnen garanderen, is het daarom noodzakelijk om ontwikkelingen in taken, handelingen en organisatie van de overheid, evenals de grondslag van die taken en handelingen bij te houden. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de zorgdragers. Het RIO en BSD kunnen gebruikt worden als basis voor de ontwikkeling van een structureel documentair informatieplan

teneinde het beheer van de gegevensbestanden bij de verantwoordelijke organen zelf te verbeteren. Zo kan worden voorkomen dat zich in de toekomst nieuwe, onbeheersbare stuwmeren van archief en andere gegevensbestanden zullen vormen.

(Bron: "Cultuurbeheer. Een institutioneel onderzoek naar het cultuurbeheer van de rijksoverheid in de periode 1945-2000. PIVOT-rapport nummer 125 (Rijksarchiefdienst PIVOT/Ministerie van OCenW).

## **Beleidsterrein**

Het beleidsterrein cultuurbeheer beslaat het beleid ten aanzien van de roerende zaken die deel uitmaken van het culturele erfgoed van Nederland. Het gaat daarbij om de museale collecties en archieven. Het culturele erfgoed valt te onderscheiden in:

1. De Collectie Nederland
2. Culturele voorwerpen in bezit of onder beheer van de overige (meestal particuliere) musea
3. Culturele voorwerpen in bezit of onder beheer van particuliere instellingen.

Tot de Collectie Nederland behoren culturele voorwerpen onder beheer van de verzelfstandigde rijksmusea. Bij het beheer van de Collectie Nederland is de overheid direct betrokken. De voormalige rijksmusea, o.a. het Rijksmuseum Amsterdam, vielen tot 1995 onder de overheid, maar zijn dat jaar verzelfstandigd en tot stichtingen omgevormd. De financiering van deze stichtingen is nog steeds voor een belangrijk deel in handen van de overheid en hun collecties zijn staatsbezit. Het doel van de verzelfstandiging was de rijksmusea bedrijfsmatige zelfstandigheid te geven. Met invoering van de Wet Verzelfstandiging Rijksmuseum Diensten (Stb. 1993/398) is het Rijksmuseum Amsterdam vanaf 1995 autonoom in de ontwikkeling van de beleidsformulering. Wel wordt verwacht dat het museum zich rekenschap geeft van het beleid zoals dat door de Minister van Cultuur – hetzij als eigenaar van de collecties en als subsidiegever of alleen als subsidiegever – wordt geformuleerd.<sup>4</sup>

## Institutionele geschiedenis van de museale instellingen 1946-1995

In de eerste helft van de 20<sup>e</sup> eeuw openden in Nederland meer dan honderd nieuwe musea hun deuren en werd de grondslag gelegd voor het huidige museumbestel. Het museumbezoek nam toe. Dit terwijl musea in die tijd niet heel erg hun best deden om publiek te trekken. Musea zag men toen nog als bewaarplaatsen van kunst. De tentoongestelde kunstwerken waren van korte beschrijvingen voorzien en voorlichting aan bezoekers kwam bijna niet voor. Men verkocht wat catalogi en eenvoudige gidsen.<sup>5</sup> De Nederlandse Oudheidkundige Bond publiceerde in 1918 de nota “*Over de hervorming en beheer onzer musea*”. Die publicatie opende de discussie over de vraag of de organisatie van het museumwezen in Nederland en de verdeling van het museumbezit wel voldeed.

Het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen werd op 25 september 1918 ingesteld en het toenmalige kabinet besloot een commissie te vormen met als taak de regering te adviseren over een reorganisatie van het museumwezen in Nederland. Op 5 februari 1919 werd bij KB de *Rijkscommissie voor het Museumwezen* ingesteld onder voorzitterschap van mr. M.I. Duparc, chef van de afdeling Kunsten en Wetenschappen. Twee en een half jaar later was het rapport klaar. De Museumwet<sup>6</sup>, uitvloeisel van dat rapport zorgde slechts voor soepeler regels bij erfstellingen en legaten. Het vormde geen wet, zoals de titel wel zou doen denken, die de organisatie van de Nederlandse museumwereld reguleerde.

De dreiging van de Tweede Wereldoorlog dwong het Rijksmuseum Amsterdam om in 1939 kunst over te brengen naar rijksbergplaatsen. Na de Duitse bezetting was er geen geld meer om ingrijpende veranderingen in het museumwezen te realiseren.<sup>7</sup> Musea als het Nederlands Openlucht Museum, het Rijksmuseum Kröller-Müller en het Joods Historisch Museum hadden zwaar geleden door de oorlog. Ook was door de Duitsers veel particulier kunstbezit naar Duitsland overgebracht. Objecten die na de oorlog hervonden en teruggevoerd waren, werden aan de in het leven geroepen Stichting Nederlands Kunstbezit gegeven. Veel vermiste kunstwerken konden aan de rechtmatige eigenaar worden teruggegeven. Van een groot gedeelte was dat echter niet mogelijk. Deze kunstvoorwerpen werden op 1 juli 1950, na liquidatie van de Stichting Nederlands Kunstbezit, formeel overgedragen aan het Bureau Herstelbetaling- en Recuperatiegoederen van het Ministerie van Financiën. Een ander deel van de voorwerpen werd in bruikleen gegeven aan een aantal rijks- en andere musea. Het Bureau Herstelbetaling- en Recuperatiegoederen droeg per 21 mei 1952 de goederen weer over aan de in 1949 opgerichte Dienst voor ‘s Rijks verspreide Kunstvoorwerpen (onderdeel van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen).<sup>8</sup>

Een problematiek die alle musea na 1945 raakte, was de noodzaak van subsidies van het Rijk om de kwaliteit en omvang van collecties op peil te houden. Vanaf 1945 werden de budgetten verhoogd, maar de musea vonden het onvoldoende om goede aankopen mee te verrichten.<sup>9</sup> Musea steunden daarnaast op schenkingen van voorwerpen door bedrijven, particulieren en gelden van de Vereniging Rembrandt, het Prins Bernhard Fonds en de Mondriaan Stichting. Als belangenbehartiger voor de musea trad sinds 1947 de Nederlandse Museum Vereniging op. Deze vereniging was ontstaan uit de al voor de Tweede Wereldoorlog bestaande vereniging van museumdirecteuren ‘De Museumdag’.<sup>10</sup>

Museumdirecteuren werden zich rond die tijd meer bewust van het gegeven dat hun museum een belangrijke rol kon spelen bij het in contact brengen van publiek met cultureel erfgoed.<sup>11</sup> Vanaf 1952 kwamen in verschillende musea dan ook educatieve afdelingen met wetenschappelijke ambtenaren aan het hoofd. Deze afdelingen maakten een start met het leggen van contact met het onderwijs. Het Rijksmuseum Amsterdam, het Rijksmuseum voor Volkenkunde in Leiden, het Koninklijk Kabinet van Schilderijen in Den Haag en het Nederlands Openlucht Museum in Arnhem waren musea die daar als eersten mee begonnen. In 1957 begon ook de Stichting Openbaar Kunstbezit met radio- en televisie uitzendingen over kunst. Ook door middel van de uitgave van eigen nieuwsbladen en journaals probeerden musea meer publiek te trekken. In 1969 wordt de manifestatie 'Musement' gehouden, waarbij meer dan 150 musea met een stand in het Utrechtse Jaarbeurscomplex vertegenwoordigd waren.<sup>12</sup>

In 1976 verscheen de nota *Naar een nieuw Museumbeleid* van het Ministerie van CRM. In die periode werden ruim 20 musea als rijksinstelling volledig door het Rijk beheerd en meer dan 60 musea kregen subsidie. Richtlijn voor subsidie vormde de aard en betekenis van de in het museum aanwezige verzameling. Zo moest het verzamelgebied o.a. bovenregionaal te zijn, of gericht zijn op een typisch Nederlandse ontwikkeling.<sup>13</sup> Bijna 10 jaar later, in 1985, werd de *Nota Museumbeleid* uitgebracht. Hierin kreeg de Minister van Cultuur een ondersteunende verantwoordelijkheid voor alle museale instellingen die op landelijk, regionaal en lokaal niveau het culturele erfgoed verzamelen, beheren en aan het publiek presenteren. Ook werd besloten een aantal musea onder directe rijksverantwoordelijkheid te laten en andere musea aan de zorg voor de lagere overheden over te dragen.<sup>14</sup>

Er kwam een eind aan koppelsubsidiering: gezamenlijke bekostiging van musea door verschillende overheden. Tot 1987 ontvingen ook musea die geen rijkseigendom waren rijkssubsidie in hun exploitatietekort. Vanaf 1987 werd dat anders en financierde de minister alleen die musea waarvan het verzamelterrein de nationale reikwijdte bestreek en musea waarvan de reikwijdte van de collectie verder strekte dan één stad, regio of locatie in Nederland. De overige 44 musea werden met de gelden overgeheveld aan de zorg van de provincies. Provincies en gemeenten ontwikkelden daarop een eigen museumbeleid. Binnen de hoofdlijnen van beleid, uitgezet in meerjarenplannen door de overheid en binnen de gegeven financiële mogelijkheden, hebben de musea de bevoegdheid om het beleid te vormen en uit te voeren.<sup>15</sup> Doelstellingen van musea op het gebied van verzamelen, educatie, tentoonstellen, restauratie en conservering werden voortaan getoetst aan door de overheid vastgestelde criteria.

In 1990 vormde de nota *Kiezen voor Kwaliteit*<sup>16</sup> de basis voor de uiteindelijke verzelfstandiging van de rijksmusea. Niet de collecties van afzonderlijke musea maar het nationale cultuurbezit als geheel, de *Collectie Nederland* werd uitgangspunt voor het beleid. Met de invoering van de Wet verzelfstandiging rijksmuseumse diensten<sup>17</sup> zijn de rijksmuseumse instellingen vanaf 1994 bedrijfsmatig zelfstandig in de vorm van stichtingen. Daarbij bleef het Rijk verantwoordelijk voor het voortbestaan van deze musea en bleven de collecties en gebouwen rijkseigendom. De museale gebouwen worden namens de Staat door de directie Domeinen van het Ministerie van Financiën verhuurd aan deze museale stichtingen. De Rijksgebouwendienst verzorgt als eigenaar het onderhoud. De huur van de panden werd voor 30 jaar vastgelegd en de huurprijs gefinancierd uit structurele subsidie die musea ontvangen van de Minister van Cultuur. Via beheersovereenkomsten hebben de musea een eigen deel van de Rijkscollectie in beheer gekregen. Toezicht op dat beheer houdt de Inspectie

Cultuurbezit namens de Staat. De Minister van Cultuur subsidieert de verzelfstandigde rijksmusea op basis van vierjarige beleidsplannen die gekoppeld zijn aan de Cultuurnota.

Tussen 1994 en 1996 zijn de volgende rijksmuseale instellingen verzelfstandigd <sup>18</sup>:

- Rijksmuseum Amsterdam, Amsterdam
- Rijksmuseum Vincent van Gogh, Amsterdam
- Rijksmuseum “Nederlands Scheepvaart Museum”, Amsterdam
- Rijksmuseum Paleis het Loo, Apeldoorn
- Rijksmuseum “Zuiderzeemuseum”, Enkhuizen
- Rijksmuseum “Twenthe”, Enschede
- Koninklijk Kabinet van Munten, Penningen en Gesneden Stenen (Koninklijk Penningkabinet), Den Haag/Koninklijk Penningkabinet, Leiden
- Koninklijk Kabinet van Schilderijen (Mauritshuis), Den Haag
- Rijksmuseum Hendrik Willem Mesdag, Den Haag
- Rijksmuseum Meermanno-Westreenianum en Museum van het Boek, Den Haag
- Rijksmuseum voor de Geschiedenis van de Natuurwetenschappen en van de Geneeskunde “Museum Boerhaave”, Leiden
- Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden/ Nationaal Natuurhistorisch Museum (Naturalis), Leiden
- Rijksmuseum van Oudheden, Leiden
- Rijksmuseum voor Volkenkunde, Leiden
- Rijksmuseum Kröller-Müller, Otterloo
- Rijksmuseum Het Catharijneconvent, Utrecht
- Rijksdienst Kastelenbeheer (waaronder o.a. het Muiderslot te Muiden en Slot Loevestein te Brakel)
- Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, Den Haag

Ook musea in de provincie en de gemeenten gingen hun eigen museumbeleid voeren. Tussen 1997 en 2000 werden acht cultuurconvenanten tussen het Rijk en de provincies afgesloten: met de gemeenten Amsterdam, Rotterdam en Den Haag en met de regio's midden-noord-, zuid-, en west-Nederland. Vanaf dat moment voerden ook de provincies hun eigen cultuurbeleid. Gemeenten en grote steden kennen musea die door de gemeente zelf in stand worden gehouden. Het personeel van deze musea is in dienst van de gemeente en de collecties zijn grotendeels eigendom van de diezelfde gemeente.<sup>19</sup>

## **ACTOREN HANDELEND OP HET BELEIDSTERREIN VAN HET RIJKSMUSEUM IN DE PERIODE 1946-1995**

### **Hoofddirecteur Rijksmuseum Amsterdam**

Het Rijksmuseum Amsterdam is een museum van kunst en geschiedenis dat zich ten doel stelt voor het nationale en internationale publiek een representatief overzicht van de Nederlandse kunst en geschiedenis vanaf de middeleeuwen en belangrijke aspecten van Europese en Aziatische kunst te tonen. Dit impliceert dat het Rijksmuseum voorwerpen van kunst en geschiedenis bewaart, beheert, conserveert, restaureert, wetenschappelijk onderzoekt, bewerkt, verzamelt, presenteert en toegankelijk maakt en tentoonstellingen organiseert.<sup>20</sup> De hoofddirecteuren van het Rijksmuseum Amsterdam in de periode 1946-1996 waren: Jhr. D.C. Röell (1945-1959), Dr. A.F.E. van Schendel (1959-1975), Dr. S.H. Levie (1975-1989). Prof. Dr. H.W. van Os (1989-1996).

### **Commissie Nova Zembla Collectie**

Deze commissie werd in 1975 opgericht en had tot taak de mogelijkheden te onderzoeken om de papieren resten van de Nova Zembla Collectie toegankelijk te maken voor wetenschappelijke beschrijving (o.a. fragmenten van gedrukte boeken, manuscripten, kaarten en prenten). Door de bewaringscondities op Nova Zembla waren de papieren bladen aaneengeklonterd waardoor identificatie van de inhoud onmogelijk is. De leden van de commissie waren afkomstig uit de archief- en bibliotheekwereld, uit het Centraal Laboratorium, het Rijksprentenkabinet en de afdeling Nederlandse geschiedenis van het Rijksmuseum.

### **Werkgroep Ceramiek De Witte Leeuw**

Er was een intensieve samenwerking tussen de afdeling Nederlandse Geschiedenis van het Rijksmuseum met het Arctisch Centrum te Groningen bij de voorbereiding van de Arctisch Centrum-Carl Denig Spitsbergen Expeditie die in juli 1979 plaatsvond.

Deze werkgroep onder leiding van prof. Dr. H. van Oort hield zich bezig met het catalogiseren van de ceramiek, afkomstig uit het wrak van de Oostindiëvaarder De Witte Leeuw (gezonken in 1613).

### **Redactiecommissie van het *Bulletin van het Rijksmuseum***

Vanaf 1953 publiceert het Rijksmuseum Amsterdam voor het eerst een eigen bulletin, een orgaan waarin het Rijksmuseum regelmatig mededeling doet van de belangrijkste gebeurtenissen op de afdelingen, onderzoek naar het eigen bezit, mededelingen over aanwinsten, tentoonstellingen en vernieuwingen in de opstelling. Het verscheen onder de titel 'Bulletin van het Rijksmuseum' bij de Staatsdrukkerij. De redactie van het eerste exemplaar werd gevoerd door de heren K.G. Boon, Dr. A. van Schendel en Th. Lunsingh Scheurleer. In het eerste jaar verschenen twee dubbele nummers, in de daaropvolgende jaren gemiddeld vier bulletins per jaar.

### **Commissie Wandelpapieren/Commissie Kijkroutes**

In 1983 werd een informatiesysteem voor de permanente opstellingen van het Rijksmuseum voorbereid. De 'Commissie Wandelpapieren, waarin de Educatieve Dienst van het Rijksmuseum zitting had, stelde in 1983 als experiment een compleet overzicht op van voorgenomen 40 wandelingen door het museum en ontwierp een termijnplanning. Er werd

o.a. onderzoek gedaan naar de effectiviteit van het aangeboden tekstmateriaal, het fysiek functioneren van in het museum aangeboden wandelpapieren.

Beschrijving van de overige actoren op het beleidsterrein cultuurbeheer treft u aan in: *Cultuurbeheer*. Een institutioneel onderzoek naar het cultuurbeheer van de rijksoverheid in de periode 1945-2000. PIVOT rapport nummer 125 (Rijksarchiefdienst/PIVOT & Ministerie van OCenW).

## **WET- EN REGELGEVING OP HET BELEIDSTERREIN**

### **1925: Museumwet<sup>21</sup>**

Deze wet uit 1925 maakt het voor musea mogelijk om testamentaire lasten te wijzigen of ter zijde te stellen. De erfgenaam of legataris kan op grond van deze wet bij de Hoge Raad een verzoekschrift indienen om voorwaarden, verbonden aan de making, te laten vervallen of herzien. Een verzoekschrift op grond van de Museumwet kan pas 40 jaar na het overlijden van de erflater worden ingediend bij de Hoge Raad. (Museumrechtwijzer, 209)

### **1954: Haags Verdrag ter bescherming van Culturele goederen bij een gewapend conflict<sup>22</sup>**

Dit verdrag werd in 1954 gesloten in Den Haag. Het is van toepassing op elk gewapend conflict en verplicht de verdragslanden hun monumenten en culturele voorwerpen in vredetijd tegen eventueel voorzienbaar geweld te beschermen. Het Eerste Protocol bij het Haags Verdrag 1954 stelt dat landen moeten voorkomen dat culturele voorwerpen uit bezit worden gevoerd. Mocht dat toch gebeuren, dan dient het land dat het voorwerp op zijn/haar grondgebied heeft, dit in beslag te nemen. Na beëindiging van conflicten dienen alle in beslag genomen voorwerpen terug te worden gegeven. Nederland heeft het Verdrag en het Eerste Protocol wel ondertekend en goedgekeurd in 1958, maar nooit in regelgeving uitgewerkt. In de Gedragslijn<sup>23</sup> staat dat musea in overeenstemming met het Haags Verdrag 1954 moeten handelen en zich verre houden van aankopen of anderszins verwerven van objecten uit een bezet land.<sup>24</sup>

### **1970: UNESCO-Verdrag**

Dit verdrag uit 1970 van de Verenigde Naties schrijft voor dat wanneer een museum in bezit is van een voorwerp dat aantoonbaar deel heeft uitgemaakt van het erfgoed van een ander land (dat het aldaar geregistreerd is als erfgoed) en dat land verzoekt om restitutie, dan moet het museum daaraan meewerken. Nederland heeft het verdrag nooit geratificeerd.<sup>25</sup> Het verdrag regelt dat een cultuurgoed teruggeëist kan worden als het op onrechtmatige wijze het grondgebied van een lidstaat heeft verlaten en ontdekt wordt op het grondgebied van een andere lidstaat.

### **1974: Wet bedreigde Uitheemse Dier- en Plantensoorten**

Bij het in- of uitvoeren van culturele voorwerpen kunnen musea te maken krijgen met de Overeenkomst inzake de Internationale Handel in Bedreigde- en in het Wild levende Dier- en

plantsoorten (CITES). Dit verdrag is in 1974 door Nederland ondertekend en trad in 1975 in werking. De verplichtingen die uit de CITES voortvloeien, zijn voor Nederland te vinden in de Wet bedreigde Uitheemse Dier- en Plantsoorten 1974.<sup>26</sup> Deze wet is in 1994 ingrijpend gewijzigd en heeft betrekking op voorwerpen die afkomstig zijn van of geheel of gedeeltelijk vervaardigd zijn uit materiaal of delen van een beschermde dier- of beschermde plantensoort (o.a. lederwaren, ivoeren snijwerk, koralen juwelen, zaden, veren, boombast). Dit geldt alleen voor voorwerpen die na 1 augustus 1995 verworven zijn.

#### **1984: Wet tot Behoud van Cultuurbezit**

Om te voorkomen dat belangrijke culturele voorwerpen Nederland verlaten is de Wet tot Behoud Cultuurbezit in 1984 tot stand gekomen. De Minister van Cultuur wijst voorwerpen (of de verzameling waarvan zij deel uitmaken) aan als beschermde cultuurgoederen door het op een lijst van beschermde cultuurgoederen te plaatsen. Het gaat hierbij om voorwerpen die van een zodanige cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis zijn dat ze voor het Nederlands cultuurbezit behouden dienen te worden en als onvervangbaar en onmisbaar kunnen worden aangemerkt. Museaal bezit staat er niet op, maar de gedragslijn verplicht musea om in de geest van deze wet te handelen. Het betreft roerende zaken met een cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis die zelfstandig of als onderdeel van een verzameling voor het Nederlandse cultuurbezit moeten worden behouden. Hiertoe wordt een voorwerp op een lijst geplaatst. Het kan ook een totale verzameling betreffen. Nadere invulling van de Wet Behoud Cultuurbezit uit 1984 (WBC) is te vinden in het Besluit Behoud Cultuurbezit (BBC). De Minister van Cultuur wijst voorwerpen aan die op de WBC-lijst geplaatst worden, nadat advies bij de Raad voor Cultuur is ingewonnen.<sup>27</sup> Voor uitvoer van dergelijke voorwerpen moet altijd schriftelijke toestemming worden verleend door de Minister.

#### **Tijdelijke subsidieregeling aankoop kunstvoorwerpen**

In de periode 1984-1987 en 1989-1992 zijn er door de Minister van Cultuur tijdelijke kunstaankoopregelingen voor de musea ingevoerd. De Minister werd bij zijn beslissing over de toekenning van subsidie bijgestaan door de Adviescommissie van de Rijksdienst Beeldende Kunst (in de periode 1984-1987) en de Raad voor de Kunst (in de periode 1989-1992). Het doel van deze regelingen was dat op deze wijze belangrijke werken van Nederlandse kunstenaars geografisch gespreid en permanent in musea aanwezig zouden zijn. Vanaf 1993 is de taak van het subsidiëren van de aankoop van kunstwerken door de Mondriaan Stichting overgenomen. De Raad voor de Kunst is per 1995 opgegaan in de Raad voor Cultuur.

#### **1985: Regeling zorg voor objecten van culturele waarde van het Rijk**

De zorg voor voorwerpen van culturele waarde werd hierin geregeld. Het hoofd van de RBK wees aan welke roerende zaken van het Rijk objecten met culturele waarde waren. Hierbij werden de normen in acht genomen die de Minister van Cultuur had vastgesteld. Als objecten van culturele waarden werden niet aangewezen: boeken, archiefbescheiden, bodemvondsten en objecten die waren ingeschreven in een inventaris van een onder de Minister van Cultuur ressorterend museum of een daarmee gelijkgestelde instelling. De collecties van de rijksmuseumale instellingen vielen dus niet onder de Regeling zorg voor objecten van culturele waarde van het Rijk. De zorg voor rijksobjecten van culturele waarde berustte bij de Minister door of namen wie het object was verworven, dan wel aan wie de zorg was overgedragen.<sup>28</sup>

### **1989: Subsidieregeling Indemniteit Bruiklenen**<sup>29</sup>

Deze regeling trad op 1 januari 1989 in werking. Het betreft een specifieke subsidieregeling op grond waarvan de staat zich garant stelt voor schade aan museale voorwerpen die culturele instellingen in Nederland hebben geleend voor een tentoonstelling van uitzonderlijk belang. Een museum wordt in deze regeling gedefinieerd als een in overwegende mate door de Staat of een ander overheidslichaam structureel gefinancierd museum. Hiermee worden bedoeld de voormalige rijksmuseale diensten, de overige door het rijk structureel gefinancierde musea en de volgende instellingen: het Stedelijk Museum Amsterdam, het Museum Boijmans Van Beuningen in Rotterdam, het Haags Gemeentemuseum, het Stedelijk van Abbemuseum in Eindhoven, het Bonnefantenmuseum in Maastricht, het Centraal Museum in Utrecht, het Groninger Museum en het Fries Museum.<sup>30</sup> Deze subsidieregeling werd in 1996 ingetrokken en vervangen door de Regeling Indemniteit Bruiklenen.

### **1991: Gedragslijn voor museale beroepsethiek**

De International Council of Museums (ICOM) is een niet-gouvernementele organisatie geassocieerd met Unesco waar veel musea bij aangesloten zijn. Het Ministerie van OCenW ondersteunt het werk van de ICOM via de Nederlandse Museum Vereniging. In 1986 heeft de ICOM een *Code of Professional Ethics* vastgesteld. De museumsector in Nederland heeft in aansluiting op deze code de *Gedragslijn voor Museale Beroepsethiek* ontwikkeld. Deze gedragslijn werd op 1 november 1991 aanvaard door de Algemene Vergadering van de NMV en door de Vereniging ICOM Nederland, de Stichting Landelijk Contact van Museumconsulenten (LCM), de Stichting Museumjaarkaart en de Nederlandse Federatie van Vrienden van Musea.

### **1992: Het Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed (Verdrag van Malta)**<sup>31</sup>

Deze wet kende weinig wijzigingen voor wat betreft de praktijk, omdat de Monumentenwet 1988 als voorzag in het merendeel van de verdragsbepalingen over dit onderwerp. Voor musea is van belang dat zij een aanbod tot koop van een voorwerp dat vermoedelijk afkomstig is van een illegale opgraving of verduistering uit een land dat partij is bij het verdrag, moeten melden aan de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek in Amersfoort, of bij het Rijksmuseum voor Oudheden te Leiden. Hetzelfde geldt voor aankopen waarvan wordt vermoed dat zij afkomstig zijn uit ongecontroleerde vondsten, illegale opgravingen of officiële opgravingen. In 1999 is besloten de Monumentenwet 1988 aan te passen en een wet op te stellen die zowel op archeologische opgravingen, als op monumenten van toepassing zal zijn.<sup>32</sup>

### **1993: Wet op het Specifiek Cultuurbeleid (WSC)**<sup>33</sup>

Deze wet schiep een basis voor structuur (organisaties die beleid mogen voeren zoals fondsen) en voor instrumenten (de cultuurnota, directe rijkssubsidies aan instellingen en de specifieke uitkeringen voor culturele instellingen en lagere overheden). Deze wet geeft de minister de wettelijke basis om voor verschillende cultuuruitingen subsidies te verstrekken. De WSC machtigt de Minister van Cultuur fondsen op te richten.<sup>34</sup>

### **1993: Wet verzelfstandiging rijksmuseumse diensten**<sup>35</sup>

Van 1946-1993 waren de rijksmuseumse dienstonderdeel van resp. het Ministerie van OKW (1946-1965), het Ministerie van CRM (1965-1982) en het Ministerie van WVC (1983-1998). Daarna zijn ze verzelfstandigd in de vorm van stichtingen. De rijksverantwoordelijkheid voor het voortbestaan van de rijksmuseumse is hierbij niet in het geding. Net zo min als de collecties en gebouwen die rijkseigendom blijven. Bovendien worden de rijksmuseumse nog steeds grotendeels door de Minister van Cultuur bekostigd. De bekostiging van de verzelfstandigde rijksmuseumse vindt plaats op basis van vierjarige beleidsplannen, gekoppeld aan de Cultuurnota.

### **1993: Cultuurnota**

Vanaf 1993 werd de cultuurnota het centrale beleidsinstrument van de minister. Het biedt de wettelijke grondslag voor subsidiering van culturele instellingen. De nota geeft voor de periode van 4 jaar een beschrijving op hoofdlijnen van het cultuurbeleid en van de te verwachten belangrijke ontwikkelingen die van invloed zijn op het culturele leven in Nederland. Verder geeft de nota een overzicht van culturele instellingen die op basis van de beleidsuitgangspunten van de nota een structurele subsidie voor een periode van meer dan één jaar kunnen krijgen. De nota wordt ter goedkeuring voorgelegd aan het parlement. De volgende nota's zijn sinds 1993 verschenen:

- *Investeren in Cultuur 1993-1996* (Ministerie van WVC, 1992)
- *Pantser of Ruggengraat (1997-2000)* (Ministerie van OCenW, 1996)
- *Cultuur als Confrontatie (2001-2004)* (Ministerie van OCenW, 1999)

De Minister heeft op grond van de *Wet op specifiek Cultuurbeleid* de verplichting om eenmaal per vier jaar de hoofdlijnen van het cultuurbeleid neer te leggen in de cultuurnota. Aan de cultuurnota gaat meestal een uitgangspuntenbrief vooraf waarin de staatssecretaris van cultuur zijn of haar prioriteiten voor de komende vier jaar neerlegt. Na het verschijnen van de uitgangspuntenbrief kunnen instellingen een aanvraag indienen voor een meerjarige subsidie. In de cultuurnota worden de beslissingen op de subsidieaanvragen neergelegd.

### **Bekostigingsbesluit Cultuuruitingen**<sup>36</sup>

Deze regeling bevat voorschriften voor de invulling van een beleidsplan en stelt data voor indiening van aanvragen van subsidie. De groep museumse instellingen die voor bekostiging krachtens dit besluit in aanmerking komen, zijn die museumse instellingen waarvoor de Minister van Cultuur een zekere verantwoordelijkheid voor de continuïteit wil dragen. Het betreft de groep verzelfstandigde rijksmuseumse en een zestal niet-rijksmuseumse<sup>37</sup>

### **1995: Beheersovereenkomst**

Het is de Minister van WVC die namens de Staat de beheersovereenkomsten met de stichtingen afsluit. Voor de beheersovereenkomst is een model opgesteld dat als bijlage bij de memorie van toelichting van het wetsvoorstel was gevoegd.<sup>38</sup>

### **1996: UNIDROIT-Verdrag**<sup>39</sup>

Het Unidroit Verdrag van 1995 kwam later dan de *Gedraglijn*. Het is een verdrag met betrekking tot gestolen of onrechtmatig uitgevoerde cultuurgoederen, maar is door Nederland niet geratificeerd. Op grond van de *Gedraglijn* zou een museum zich eraan moeten houden. Nieuw gegeven in het verdrag is, dat een particuliere eigenaar op grond van dit verdrag een eis tot teruggave van gestolen cultuurgoed kan indienen.

### **1997: Reglement Museumregistratie**

Naast de gedragslijn bestaat het *Nederlandse Museumregister* dat naast de beroepscode een professionele minimumstandaard voor musea formuleert. Het register wordt gezien als praktische uitwerking van de gedragslijn. Om in het Museumregister te kunnen worden opgenomen, moeten musea aantonen dat zij o.a. beschikken over:

- een institutionele basis. Niet overheidsmusea (inclusief verzelfstandigde rijksmusea) moeten zijn ondergebracht in een privaatrechtelijke rechtspersoon.
- statuten waaruit de doelstelling blijkt;
- een stabiele financiële basis (jaarrekeningen, begrotingen)
- een beleidsplan op schrift waarin doelgroep en doelstellingen van het museum is geformuleerd en dat wordt vastgesteld door het bestuur
- een collectie en een omschrijving van het collectiebeleid (verzamelbeleid, beleid voor selectie en afstoting van museale voorwerpen)
- een collectieregistratie.<sup>40</sup>

### **REGELGEVING**

*Algemeen Reglement Rijksmusea 1951* (Beschikking van de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen van 12 juni 1953, nr. 3114.328), ingetrokken bij beschikking *Algemeen Reglement Rijksmusea 1975*

*Instructie Hoofden van Dienst Rijksmusea 1953*

*Dienstreglement Ambtenaren-Rijksmusea 1953* (Beschikking van de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen van 29 juni 1953, nr. 280.604)

*Dienstreglement Arbeidscontractanten-Rijksmusea* van 29 juni 1953 nr. 299758

*Brand-reglement Rijksmusea 1960* (Beschikking van 28 oktober 1960, nr. 71.315)

*Instructie Hoofden van Dienst Rijksmusea 1976*

*Algemeen Reglement Rijksmusea 1975* (2 januari 1975 Stcrt. 1975/12)

*Brand-reglement Rijksmuseum 1976* (Stcrt. 1977/146)

## KORTE GESCHIEDENIS VAN HET RIJKSMUSEUM AMSTERDAM 1798-1995

De Nationale Konst-Gallery in Den Haag – de voorloper van het huidige Rijksmuseum- werd op 19 november 1798 ingericht. Tien jaar later, in 1808, verhuisde de Gallery naar Amsterdam en kreeg de naam Koninklijk Museum. Een toepasselijke naam, omdat het museum ondergebracht werd in de bovenzalen van het voormalige Stadhuis: het Koninklijk Paleis op de Dam. De gemeente Amsterdam gaf het museum enkele schilderijen in bruikleen, o.a. de Nachtwacht van Rembrandt. Na de troonsafstand van Lodewijk Napoleon in 1810 werd het museum omgedoopt tot 'Groot Hollands Museum'. Na het vertrek van de Fransen, tijdens de regering van Willem I als soeverein vorst in 1814 heette het museum korte tijd 's Lands Museum. In 1815 onderging het zijn laatste naamsverandering. De nationale schatkamer zou voortaan 'RijksMuseum' heten, wat tegenwoordig wordt gespeld als Rijksmuseum.

In 1816 werd de verzameling, die bestond uit schilderijen en een prentenkabinet, overgebracht naar de helft van een grote voormalige patriciërs woning op de Kloveniersburgwal, het Trippenhuys, waarvan de andere helft gebruikt werd door de Koninklijke Academie van Wetenschappen. Al snel bleek dit nieuwe onderkomen ongeschikt voor de gestaag groeiende collectie. Na jarenlange moeizame onderhandelingen kwam het huidige Rijksmuseumgebouw tot stand. Het gebouw is een ontwerp van de architect P.J.H. Cuypers (1827-1921) en werd geopend in 1885. Cuypers was een groot architect uit de 19<sup>e</sup> eeuw en ontwierp voornamelijk kerken. Het Centraal Station in Amsterdam is ook van zijn hand. In het Rijksmuseumgebouw werden niet alleen de schilderijen, tekeningen en prenten uit het Trippenhuys ondergebracht, maar ook het schilderijenbezit van de stad Amsterdam. Daaronder bevond zich de grote en uiterst belangrijke verzameling schilderijen die bankier A. van der Hoop in 1854 aan de stad had nagelaten. 'Het Joodse bruidje' van Rembrandt is een schilderij uit deze nalatenschap. Ook de collectie van de in 1838 opgerichte Rijksverzameling van Kunstwerken van Moderne Meesters uit Haarlem kreeg plaats in het Rijksmuseum. Een deel van de collectie van het Koninklijk Kabinet van Zeldzaamheden was ondergebracht in het Nederlands Museum voor Geschiedenis en Kunst in Den Haag. De gehele collectie van dit in 1875 opgerichte museum verhuisde naar het Rijksmuseum. Ruim een halve eeuw later, in 1927, werd deze omvangrijke collectie gesplitst. Zo ontstonden de afdelingen Nederlandse Geschiedenis en de afdeling Beeldhouwkunst en Kunstnijverheid.

In de periode 1906-1909 en 1913-1916 werd aan de achterzijde van het museum de zogenaamde Drucker-uitbouw gebouwd. Deze uitbouw was bestemd voor de huisvesting van de verzameling moderne kunst, geschonken door het echtpaar Drucker-Fraser. Na de Tweede Wereldoorlog kreeg deze uitbouw er een bestemming bij want in 1952 werd in de benedenverdieping de collectie ondergebracht van de Vereniging van Vrienden der Aziatische Kunst. Sindsdien heeft het museum vijf verzamelafdelingen: de afdeling Schilderijen, het Rijksprentenkabinet, de afdeling Aziatische Kunst, de afdeling Nederlandse Geschiedenis en de afdeling Beeldhouwkunst en Kunstnijverheid.

In 1962 verrezen in de westelijke binnenplaats de aula, de David Röellzaal, en dertig nieuwe kunstnijverheidszalen. In de jaren zeventig werd de oostelijke binnenplaats dichtgebouwd, o.a. ten behoeve van de afdeling Nederlandse Geschiedenis en een tentoonstellingszaal.

De architect W. Quist had in de jaren tachtig de leiding van de renovatie van het interieur van het museum. In 1984 werden de gerenoveerde Nachtwachtzaal en de Eregalerij geopend, in 1988 volgde de heropening van de Voorhal.

Sinds 1985 wordt het Rijksmuseum geleid door een hoofddirecteur. Die titel in 1989 werd gewijzigd in algemeen directeur. Het was aanvankelijk gebruik, dat de directeur van de schilderijenafdeling tevens hoofddirecteur van het gehele museum was. Na de Tweede Wereldoorlog werd deze functie losgemaakt van het directeurschap van de afdeling Schilderijen.<sup>41</sup>

Een uitgebreide beschrijving van de geschiedenis van het Rijksmuseum vindt u in de uitgave *200 Jaar Rijksmuseum. Geschiedenis van een symbool* (Gijs van der Ham, Waanders Uitgevers/Rijksmuseum Amsterdam)

## CHRONOLOGISCH OVERZICHT GESCHIEDENIS RIJKSMUSEUM AMSTERDAM 1946-1995

### 1945

- Jhr. D.C. Röell wordt per 1 augustus 1945 benoemd tot hoofddirecteur van het Rijksmuseum
- 208.322 bezoekers

### 1946

- A.F.E. van Schendel wordt op 1 januari 1946 benoemd tot conservator bij het Rijksmuseum voor Schilderijen.
- De zalen in de Drucker-uitbouw worden gerenoveerd in samenwerking met architect F.A. Eschauzier
- Start van de restauratie van “De Nachtwacht”.
- Terugkeer van “Het Melkmeisje” van Vermeer op 18 december 1946 naar het Rijksmuseum Amsterdam. Het doek was in 1939 uitgeleend aan de Wereldtentoonstelling in New York en gedurende de Tweede Wereldoorlog in de Verenigde Staten gebleven.
- Tentoonstellingen:
  - *Van Jan van Eyck tot Rubens* (22 maart – 18 mei 1946)
  - *Oosterse Tapijtkunst* (14 juli - 15 september 1946)
  - *Wandtapijten der Franse kathedralen en paleizen en de tapijtweefkunst van heden* (8 november 1946 - 2 januari 1947 )
- 304.766 bezoekers

### 1947

- De Eregalerij wordt gerestaureerd naar ontwerp van F.A. Eschauzier.
- R. van Luttervelt aangesteld als hoofd van de historische afdeling.
- De restauratie van “De Nachtwacht” is op 22 juli 1947 voltooid.
- Tentoonstellingen:
  - *Collectie Von Pannwitz* (25 januari - 8 juli 1947)
  - *Kunstschatten uit Wenen* (11 juli - 12 oktober 1947)
  - *Het Hollands Babbelstuk* (8 december 1947 - 25 januari 1948 ) (organisatie KOG)
- 548.103 bezoekers

### 1948

- J.Q van Regteren Altena wordt op 1 januari 1948 benoemd tot directeur van het Prentenkabinet.
- De Villa wordt als directiegebouw in gebruik genomen.
- Informatiekiosken worden, als proef, geplaatst ten behoeve van bezoekers
- De afdeling Vaderlandse Geschiedenis opent op 20 maart 1948.
- Tentoonstellingen:
  - *Meesterwerken uit de Pinacothek te München* (8 juli - 24 oktober 1948)
  - *De Franse Tuin* (16 september - 7 november 1948)
- 427.100 bezoekers

### 1949

- Tentoonstelling:

- *Uit de schatkamers der Middeleeuwen* (10 oktober - 30 oktober 1949)
- 332.417 bezoekers

## 1950

- A.C. van Schendel wordt op 1 januari 1950 directeur van het Rijksmuseum voor Schilderijen.
- Door gebrek aan middelen kan het museum slechts voor de helft worden opengesteld.
- Tentoonstellingen:
  - *Koning-Stadhouder Willem III* (18 maart - 30 mei 1950)
  - *Schilderijen uit het Kaiser-Friedrich Museum te Berlijn* (16 juni - 9 september 1950)
  - *Le Paysage Hollands* (Het Hollands Landschap) 25 november 1950 - 28 februari 1951
- 365.136 bezoekers

## 1951

- De Oostelijke Binnenplaats en acht omliggende zalen worden ingericht voor tijdelijke tentoonstellingen en de studieverzameling
- Op de Westelijke Binnenplaats wordt een proefopstelling gemaakt van de afdeling Beeldhouwkunst en Kunstnijverheid met verzamelde sculpturen, meubelen, tapijten, zilver, ceramiek, glas, tin, koper, etc.
- Tentoonstellingen:
  - *Het Fransche Landschap, van Poussin tot Cézanne* (17 maart - 4 juni 1951)
  - *Oosterse Tapijten* (9 juni - 15 juli 1951)
  - *Bourgondische Pracht* (28 juli - 2 oktober 1951)
- 407.391 bezoekers

## 1952

- Het Rijksmuseum huisvest het Museum voor Aziatische Kunst dat toebehoort aan de Vereniging van Vrienden der Aziatische Kunst
- Op 19 juli 1952 worden ca. 60 gemoderniseerde zalen van de afdeling Beeldhouwkunst en Kunstnijverheid, het Rijksprentenkabinet en het Museum voor Aziatische Kunst geopend. Ook wordt het restaurant in gebruikgenomen.
- Nieuwe bestandscatalogi over de zilver- en de meubelverzamelingen van het Rijksmuseum verschijnen.
- Tentoonstelling:
  - *Drie Eeuwen Portret in Nederland* (28 juni - 7 oktober 1952)
- 351.537 bezoekers

## 1953

- Instelling van de Educatieve Dienst in het Rijksmuseum Amsterdam o.l.v. Emile Meijer.
- De eerste jaargang van het *Bulletin van het Rijksmuseum* verschijnt.
- Tentoonstellingen:
  - *De Nederlandse Letterkunde in 100 schrijvers* (26 februari - 6 april 1953)
  - *De Venetiaanse Meesters* (18 juli - 11 oktober 1953)
- 405.503 bezoekers

## 1954

- Th. H. Lunsingh Scheurleer aangesteld als directeur van de afdeling Beeldhouwkunst en Kunstnijverheid.
- Educatieve Dienst introduceert een speciaal programma voor middelbare scholieren, met rondleiding, lezingen en instructieve tentoonstelling.
- Tentoonstellingen:
  - *Kunstenars helpen* (in OB) (15 januari - 17 februari 1954)
  - *Het Eerste Maniërisme 1500-1540* (29 april - 2 juli 1954)
  - *Oosterse Schatten, 4000 jaar Aziatische Kunst* (3 juli - 10 oktober 1954)
- 453.346 bezoekers

## 1955

- De politiepost in het museum wordt opgeheven.
- Tentoonstellingen:
  - *Nederlandse Tekeningen van 1700-1850* (17 april - 20 juni 1955)
  - *De Triomf van het Maniërisme* (1 juli - 16 oktober 1955)
  - *Techniek en schoonheid van de aquarel* (14 november 1955 - 15 januari 1956)
- 489.346 bezoekers

## 1956

- Modernisering vindt plaats van o.a. de zalen van de afdeling Beeldhouwkunst en Kunstnijverheid, de Quellinuszaal, tentoonstellingszalen van het Rijksprentenkabinet, Regentenzaal, zalen met de poppenhuizen en zalen gewijd aan het tijdperk van de Stadhouder-koning.
- Van januari 1956 tot eind juni 1957 is de Drucker-uitbouw gesloten vanwege werkzaamheden.
- Tentoonstellingen:
  - *Verzameling Dr. A. Welcker* (14 april - 31 mei 1956)
  - *Rembrandt* (18 mei - 21 oktober 1956)
  - *Nederlandse en Duitse prenten uit de XVe eeuw* (11 augustus - 4 november 1956)
  - *Engelse en Nederlandse zwarte kunstprenten afkomstig uit het Stadhouderlijk Kabinet* (10 november - 16 december 1956)
  - *Japanse prenten uit de 18<sup>e</sup> en 19<sup>e</sup> eeuw uit de verzameling Lieftinck* (19 december 1956 - 3 februari 1957)
- 746.892 bezoekers

## 1957

- Modernisering van de verbindingsgang tussen het hoofdgebouw en de Drucker-uitbouw en de daarop aansluitende zalen
- Modernisering benedenzalen van het Museum van Aziatische Kunst en bovenzalen met schilderijen van Troost tot Breitner.
- Het museum schakelt voor de verwarming van het gebouw over van het gebruik van cokes op oliestook.
- Architect Eschauzier overlijdt. Zijn taak wordt overgenomen door Dick Elffers en Thijs Wijnalda.
- De Educatieve Dienst laat een eigen *Mededelingenblad* verschijnen, gericht op leraren van middelbare scholen.
- Tentoonstellingen:
  - *Michiel de Ruyter* (24 maart - 17 juni 1957)
  - *Moderne tekeningen* (16 april - 30 juni 1957)

- *Tekenkunst en grafiek uit de 17<sup>e</sup> eeuw* (2 juli - 30 september 1957)
- *Van Gothiek tot Empire* (6 juli - 13 oktober 1957)
- *Toulouse Lautrec en tijdgenoten* (1 oktober - 15 december 1957)
- *Engels zilver: hoogtepunten van edelsmeedkunst uit Engeland 1660-1820* (12 oktober - 17 november 1957)
- *Kant en Kleinodiën* (17 december 1957 - 5 januari 1958, 25 januari - 3 april 1958)
- 495.370 bezoekers

## 1958

- De gemoderniseerde Rembrandtzalen, de Nachtwachtzaal en Eregalerij worden op 25 maart 1958 voor publiek opengesteld
- Op 28 juni vindt de officiële herdenking plaats van het 150-jarig bestaan van het Rijksmuseum Amsterdam.
- Oprichting Jubileumfonds 1958
- Tentoonstellingen:
  - *Surimono en spookprenten uit de verzameling dr. J.L. Addens* (2 maart - 2 april 1958)
  - *Hollands Porselein uit eigen bezit* (30 april - 20 september 1958)
  - *De middeleeuwse Kunst der Noordelijke Nederlanden* (28 juni - 28 september 1958)
  - *Houtsneden en gravures van Jacob Corneliszoon van Oostsanen en Lucas van Leyden* (14 juli - 6 oktober 1958)
  - Keuzetentoonstelling van kunstwerken aangekocht met steun van de Vereniging Rembrandt (7 oktober - 4 november 1958)
  - *Indische en Perzische miniaturen* (7 oktober - 4 november 1958)
  - *Japans ceramiek* (10 oktober 1958 - 30 november 1958)
  - *Houtsneden van Hiroshige* (9 november - 14 december 1958)
- 564.438 bezoekers

## 1959

- Gestart wordt met de modernisering van de Westelijke Binnenplaats.
- De Educatieve Dienst krijgt in de noordwestelijke hoek van het museum eigen ruimten waar groepen kunnen worden ontvangen en kleine tentoonstellingen kunnen worden ingericht.
- Op 27 april worden de gerenoveerde schilderijenafdeling en de voorhal opengesteld voor publiek
- Jhr. D.C. Röell draagt op 30 november 1959 het hoofddirecteurschap over aan Dr. A.F.E. van Schendel
- Tentoonstellingen:
  - *Lodewijk Napoleon en het Koninkrijk Holland* (20 maart - 25 mei 1959)
  - *Hollands Impressionisme in tekenkunst en grafiek* (6 april - 1 juni 1959)
  - *Van Hieronymus Bosch tot Vincent van Gogh, 5 eeuwen tekenkunst* (25 mei -21 juni 1959)
  - *Fertiliteit en Steriliteit in Geschiedenis en Kunst* (7 juni -14 juni 1959)
  - *De Gouden Eeuw der Vlaamse miniaturen* (25 juni - 3 september 1959)
  - *Boucher en zijn tijd* (28 juni -14 september 1959)
- 490.426 bezoekers

## 1960

- Ten behoeve van de luchtbehandeling krijgt het Rijksmuseum pomp- en wateronthardinginstallaties
- Het Museum van Aziatische Kunst wordt als nieuwe afdeling aan het Rijksmuseum toegevoegd. Hoofd: J. Fontein.
- Educatief ambtenaar E.R. Meijer stelt inleidend diaprogramma samen bij een tentoonstelling
- Het legaat Bruijn-van der Leeuw valt toe aan het Rijksmuseum
- Tentoonstellingen:
  - *Gedrukt in Nederland, vijf eeuwen letter, beeld en band* (11 juni -11 september 1960)
  - *Het Nederlandse landschap in de XVIIe eeuw* (1 september -17 december 1960)
  - *5000 jaar kunst uit Egypte* (15 oktober 1960 - 15 januari 1961)
  - *75 Jaar Rijksmuseumgebouw* (21 december 1960 - januari 1961)
- 653.408 bezoekers

## 1961

- Oud-directeur Jhr. D.C. Röell overlijdt
- Tentoonstellingen:
  - *Gemengde expositie van de schenking De Bruijn-Van der Leeuw* (30 maart - 21 mei 1961)
  - *Belle van Zuylen en haar tijd* (22 april - 4 juni 1961)
  - *Verzameling dr. J. van Dongen* (13 mei - 2 juni 1961)
  - *Kunst uit Zweden's Gouden Eeuw* (17 juni -17 september 1961)
  - *Meesters van het Brons der Italiaanse Renaissance* (28 oktober 1961 - 15 januari 1962)
- 568.821 bezoekers

## 1962

- De Bibliotheek van het museum wordt een zelfstandige afdeling met als hoofd mevr. E. van der Vossen-Delbrück.
- Op 30 juni vindt de opening plaats van de Aula (David Röellzaal) en de Westelijke Binnenplaats met naastgelegen (30) kunstnijverheidszalen.
- Op 1 mei wordt K.G. Boon aangesteld als directeur van het Rijksprentenkabinet.
- Tentoonstellingen:
  - *Tekeningen uit de verzameling van Sir Bruce en Lady Ingram* (4 februari - 18 maart 1962)
  - *Italiaanse Prentkunst uit de XVIIe eeuw* (20 maart - 15 juni 1962)
  - *350 Jaar Nederland Turkije* (1 juni -15 juli 1962)
  - *Nederlandse tekeningen uit de Gouden Eeuw* (1 juli - 27 augustus 1961)
  - *Fagel, een Nederlands regentengeslacht* (27 juli -1 oktober 1962)
  - *Het landschap bij Hokusai* (15 september -15 december 1962)
- 580.839 bezoekers

## 1963

- Start van de verbouwing van de Villa tot kantoorruimte (voltooid in 1966).

- Hoofd van de afdeling Vaderlandse Geschiedenis, Dr. R. van Luttervelt, overlijdt op 46 jarige leeftijd.
- Tentoonstellingen:
  - *Grafiek van Jacques Callot* ( 20 februari - 19 mei 1963)
  - *Hoogtepunten uit de Nederlandse tekenkunst* (23 mei - 1 september 1963)
  - *Oude Nederlandse Zeekaarten* (27 augustus - 4 september 1963)
  - *De Lithografieën van Toulouse Lautrec* (6 september - 28 november 1963)
  - *Leven en Werken in Nederland 1813-1963* (2 december 1963 - 3 februari 1964)
  - *Hollandse kunstenaars in hun ontboezemingen* (2 december 1963 - 3 februari 1964)
- 617.888 bezoekers

## 1964

- Opheffing van de Rijksnormaalschool voor Tekenonderwijzers in de Teekenschool op het terrein van het museum
- Vestiging van het Centraal Laboratorium in de Teekenschool (tot 1972)
- Eervol ontslag wordt op 1 januari 1964 verleend aan Th. H. Lunsingh Scheurleer als hoofd van de afdeling Beeldhouwkunst en Kunstnijverheid in verband met het aanvaarden van het hoogleraarschap in Leiden. Dhr. A.L. den Blaauwen volgt hem op.
- Dhr. D.H. Couvé wordt per 1 februari 1964 aangesteld als hoofd van de afdeling Nederlandse Geschiedenis.
- Per 1 september 1964 wordt P.J.J. van Thiel tot hoofd van de afdeling Schilderijen benoemd.
- Tentoonstellen:
  - *De Grafiek van Dürer* (10 april – 21 juni 1964)
  - *Franse Tekeningen in Nederlands bezit, van Claude Lorrain tot Cézanne* (26 juni -16 augustus 1964)
  - *Verzameling Bernhard Houthakker* (24 augustus -15 november 1964)
  - *Bijbelse Inspiratie, tekeningen en prenten van Lucas van Leyden en Rembrandt* (18 november 1964 - 22 februari 1965)
  - *Tekeningen van Dürer en zijn tijdgenoten uit het Berlijnse Prentenkabinet* (20 december 1964 - 31 januari 1965)
- 686.453 bezoekers

## 1965

- Het Museum van Aziatische Kunst wordt als afdeling in het Rijksmuseum opgenomen. Per 1 januari 1965 wordt J. Fontijn benoemd tot hoofd.
- Dr. A.F.E van Schendel wordt voorzitter van de ICOM en blijft dat tot 1971.
- Tentoonstellingen:
  - *De Engelse Aquarel in de 18<sup>e</sup> eeuw* (9 april - 23 mei 1965)
  - *Kant, t.g.v. het 40-jarig bestaan van het Kantsalet* (29 april - 27 juni 1965)
  - *Het Nederlandse geschenk aan koning Karel II van Engeland in 1660* (12 mei - 20 juni 1965)
  - *Nederlanders op reis* (29 mei - 5 september 1965)
  - *Duitse gravure uit de zestiende eeuw* (7 september 1965 - 9 januari 1966)
- 729.739 bezoekers

## 1966

- Oprichting van het Rembrand Research Project

- J. Fontein vertrekt als hoofd van de afdeling Aziatische Kunst vanwege zijn benoeming bij het Boston Museum of Fine Arts en wordt op 1 augustus 1966 opgevolgd door K.W. Lim.
- Per 1 september wordt G.J. van der Hoek aangesteld als hoofd Educatieve Dienst.
- Het museum ontvangt het omvangrijke legaat van jonkvrouw A.C.A.J. Clifford
- Tentoonstellingen:
  - *De Meesterwerken van de Europese Prentkunst, 1410-1914* (7 april -13 juni 1966)
  - *Tekeningen van de familie Ter Borch* (18 juni -19 september 1966)
  - *Papoea-kunst in het Rijksmuseum* (21 juni - 3 oktober 1966)
  - *Venetiaanse grafiek van de 18<sup>e</sup> eeuw* (3 oktober-15 november 1966)
  - *Hedendaagse bouwkunst in Nederland* (20 oktober - 5 december 1966)
  - *Kant uit Koninklijk Bezit* (25 november 1966 - 30 januari 1967)
- 784.581 bezoekers

## 1967

- Het Rijksmuseum van Schilderijen, het Nederlands Museum voor Geschiedenis en Kunst en het Rijksmuseum van Beeldhouwkunst en Kunstnijverheid worden omgevormd tot afdelingen binnen het museum. Zij heten voortaan als volgt: afdeling Schilderijen, afdeling Nederlandse Geschiedenis en de afdeling Beeldhouwkunst en Kunstnijverheid.
- Aanvang bouw van het schilderijendepot en garage naast de Villa.
- Tentoonstellingen:
  - *Venetiaans grafiek uit de 18<sup>e</sup> eeuw* (9 februari - 20 maart 1967)
  - *Nederlandse interieurtekeningen* (24 maart - 12 juni 1967)
  - *Gemengde expositie van de schenking De Bruijn-Van der Leeuw* (30 maart - 21 mei 1961)
  - *Belle van Zuylen en haar tijd* (22 april - 4 juni 1966)
  - *Hercules Seghers en zijn voorlopers* (16 juni - 1 september 1967)
  - *Tegels uit eigen bezit* (22 juni - 6 november 1967) 1)
  - *Utamaro en zijn tijdgenoten* (14 september - 27 november 1967)
  - *Italiaanse tekeningen uit het museum te Rijssel* (1 december 1967 - 11 februari 1968)
- 776.635 bezoekers

## 1968

- De Vereniging voor Aziatische Kunst ontvangt het legaat Westendorp (700 voorwerpen)
- Tentoonstellingen:
  - *Oud Nieuws* (18 april 19 - 9 juli 1968)
  - *Diertekeningen door de eeuwen heen* (12 juli - 22 september 1968)
  - *Tekeningen uit de verzameling A. Schwartz* (27 september - 8 december 1968)
  - *Aziatische Kunst uit het legaat Westendorp* (29 november 1968 - 7 april 1969)
  - *Grote Meesters van de Tekenkunst* (13 december 1968 - 2 februari 1969)
  - *Fresco's uit Florence* (20 december 1968 - 12 maart 1969)

## 1969

- Manifestatie “Musement” in de Jaarbeurshallen in Utrecht waaraan 150 musea deelnemen
- Bezetting van de Nachtwachtzaal door een groep kunstenaars op 11 juni 1969 als protestactie tegen het cultuurbeleid van de regering.
- Voorlichtingsambtenaar wordt aangesteld t.b.v. informatie aan pers en publiek.
- Op 9 en 10 september is het museum wederom gesloten door een protestactie van kunstenaars, ditmaal tegen de stedelijke cultuurpolitiek.
- Tentoonstellingen:
  - *Het grafische werk van Jan Toorop* (1 februari -13 april 1969)
  - *Giovanni Fattori en zijn tijdgenoten* (18 april -15 juni 1969)
  - *Het Profiel van de Stad* (21 juni - 7 september 1969)
  - *Rembrandt 1669-1969* (12 september - 9 december 1969)
- 1.402.563 bezoekers

## 1970.

- Vereniging Het Kantsalet schenkt een grote collectie kantwerken aan het museum.
- Tentoonstellingen:
  - *Art Nouveau in de Nederlandse Prentkunst* (6 maart -19 april 1970)
  - *Chabot schilderijen 1940-1945. Oorlog is buiten de Wet* (24 april - 5 juli 1970)
  - *Italiaanse tekeningen uit een Amsterdamse collectie* (24 april - 18 juni 1970)
  - *Illustraties bij Goethes Faust* (in de tentoonstellingszalen van het KOG, georganiseerd door de Gemeente Universiteit van Amsterdam (1970)
  - *Berchem en de tijdgenoten in Italië* (3 juli - 30 augustus 1970)
  - *De verzamelingen van mr. P.W. van Doorne en R. Wartena, Franse grafiek uit de 19<sup>e</sup> eeuw* (4 september - 8 november 1970)
  - *De grafiek van Goya* (13 november 1970 - 17 januari 1971)
- 1.130.035 bezoekers

## 1971

- Op 1 januari 1971 wordt P.J.J. van Thiel directeur van de afdeling Schilderijen en A.L. den Blaauwen directeur van de afdeling Beeldhouwkunst en Kunstnijverheid.
- W.H. Vroom wordt 1 april 1971 aangesteld als hoofd van de afdeling Nederlandse Geschiedenis.
- In de nacht van 23 op 24 september wordt uit het Paleis van Schone Kunsten in Brussel het schilderij “de Brief” van Vermeer ontvreemd. Het schilderij wordt later beschadigd teruggevonden.
- Op 21 oktober 1971 opent Z.K.H. Juliana de hernieuwd ingerichte afdeling Nederlandse Geschiedenis.
- Tentoonstellingen:
  - *Aanwinsten Grafiek van de voorgaande twee jaren* (27 januari - 3 maart 1971)
  - *Hollandse Schilderijen uit Franse Musea* (5 maart - 23 mei 1971)
  - *Tekeningen uit het Nationalmuseum te Stockholm* (19 maart - 25 april 1971)
  - *Tekeningen van Cornelis Troost en zijn Tijdgenoten* (29 april - 8 augustus 1971)
  - *Tegels uit Eigen Bezit* (3 juli - 31 oktober 1971)
  - *Dürer's Grafiek en haar invloed in de Nederlanden* (13 augustus -30 oktober 1971)
  - *Ontmoetingen met Italië* (5 november 1971 - 9 januari 1972)
  - *Geweven Boeket* (19 november 1971 - 30 januari 1972)
- 1.293.309 bezoekers

## 1972

- Het Centraal Laboratorium vertrekt uit de Tekenschool op het terrein van het Rijksmuseum. De Tekenschool wordt door het Rijksmuseum in gebruik genomen.
- Op 23 november krijgt mevr. Lies Cosijn de David Röellprijs overhandigd.
- De entreprijs van het Rijksmuseum wordt verdubbeld naar twee gulden op werkdagen en één gulden in het weekeinde.
- Tentoonstellingen:
  - *Verheerlijkt Nederland* (14 januari - 19 maart 1972)
  - *Drie ontwerpers, Dijsselhof, Lion Cachet, Nieuwenhuis* (24 maart - 28 mei 1972)
  - *Art Nouveau – Jugendstil – Nieuwe Kunst* (14 april - 3 september 1972)
  - *André Bongers en zijn kunstenaarsvrienden* (6 juni - 6 augustus 1972)
  - *Thorbecke-tentoonstelling* (juni-oktober 1972)
  - *Vorstenportretten uit de eerste helft van de 16<sup>e</sup> eeuw* (11 augustus - 29 oktober 1972)
  - *Jacob Ernst Marcus, graveur en tekenaar* (15 september - 19 november 1972)
  - *Restauratie van de Liefdesbrief van Vermeer* (28 september - 31 december 1972)
  - *Nederlandse schilders en tekenaars in de Oost* (19 oktober - 10 december 1972)
  - *Japanse prenten uit de 19<sup>e</sup> eeuw* (3 november 1972 - 14 januari 1973)
  - *David en Bathseba, tien wandtapijten uit Musée de Cluny* (21 december 1972 - 11 maart 1973)
- 1.317.240 bezoekers

## 1973

- Aanvang van de verbouwing van toren II (depots en dienstvertrekken voor reproductieverkoop)
- W.H. Vroom volgt dhr. Couvée op als hoofd van de afdeling Nederlandse Geschiedenis.
- Per 1 april treedt W. Hijmans in dienst als hoofd voorlichting.
- De catalogus van de collectie Beeldhouwwerken verschijnt.
- Overleg vindt plaats tussen het Rijksmuseum (het Rijk) en het Amsterdams Historisch Museum (Gemeente Amsterdam) over de overdracht van schilderijen.
- Tentoonstellingen:
  - *Engels Delfts aardewerk* (22 maart - 8 juli 1973)
  - *Nederlandse Genretekeningen uit de 17<sup>e</sup> eeuw* (18 april - 3 juni 1973)
  - *Vroege Italiaanse prenten* (8 juni - 2 september 1973)
  - *Italiaanse tekeningen uit de 17<sup>e</sup> eeuw* (7 september - 9 december 1973)
  - *David en Bathseba, tien wandtapijten uit Musée de Cluny* (1973)
  - *Duitse Jugendstil* (3 oktober - 18 november 1973)
- 1.306.401 bezoekers

## 1974

- Herstelwerkzaamheden aan de voorgevel en aan torens II en III is in augustus voltooid.
- Opening van de nieuwe studiecollectie op 13 september 1974 in de kelder van de Oostelijke Binnenplaats.

- K.G. Boon verlaat op 1 oktober het Rijksprentenkabinet als directeur en wordt opgevolgd door J.W. Niemeijer
- De David Röellprijs wordt dit jaar uitgereikt aan de kunstenaar Constant.
- Tentoonstellingen:
  - *Franse Litho's* (15 maart - 2 juni 1974)
  - *Franse tekenkunst van de 18<sup>e</sup> eeuw* (7 juni - 4 augustus 1974)
  - *Musketten en Pistolen* (12 juli - 15 september 1974)
  - *Veelzijdig verzameld* (9 augustus - 27 oktober 1974)
  - *Getekende kunstenaarsportretten* (2 november - 2 februari 1975)
  - *Opgegraven schatten uit de Volksrepubliek China* (4 december 1974 - 26 januari 1975)
  - *Franse kerkraden* (14 december - 17 maart 1974)
- 1.285.352 bezoekers

## 1975

- Per 1 januari 1975 wordt het entreegeld met 50% verhoogd.
- De Van Schendel-zalen komen gereed, waarmee de inrichting van de afdeling Beeldhouwkunst en Kunstnijverheid wordt voltooid.
- Op 1 juni 1975 wordt aan Dr. A.F.E. van Schendel eervol ontslag verleend uit zijn functie van hoofddirecteur van het Rijksmuseum en op 3 juni heeft het officiële afscheid plaats met tal van festiviteiten en meer dan 700 gasten.
- Op 14 september 1975 wordt de Nachtwacht beschadigd door een man.
- De schilderijencatalogus *All the paintings* verschijnt.
- Op 1 november treedt S.H. Levie, tot op dat moment directeur van het Amsterdams Historisch Museum, in dienst als hoofddirecteur van het Rijksmuseum.
- Tentoonstellingen:
  - *Leidse Universiteit 400* (26 maart - 8 juni 1975)
  - *Tekenaars in Felix Meritis* (17 mei - 3 augustus 1975)
  - *Prenten van buiten* (9 augustus - 2 november 1975)
  - *Een Monumentenjaar 1975. Een toekomst voor ons verleden* (26 september - 26 oktober 1975)
  - *Verzameling H. van Leeuwen* (8 november 1975 - 31 januari 1976)
  - *Anamorfosen, spel met perspectief* (8 november 1975 - 1 februari 1976)
- 1.411.930 bezoekers

## 1976

- Mej. M.A.V.H. Heukensfeldt Jansen wordt op 1 juli 1976 ontheven van haar functie van conservatrice bij de afdeling Beeldhouwkunst en Kunstnijverheid.
- Start van tweejaarlijkse fototentoonstelling over een actueel onderwerp op initiatief van W.H. Vroom
- Tentoonstellingen:
  - *Cornelis Ploos van Amstel* (7 februari - 2 mei 1976)
  - *Maastrichts Ceramiek* (16 februari - 8 augustus 1976)
  - *Tekeningen uit Groningen* (8 mei - 4 juli 1976)
  - *Centsprenten* (10 juli - 3 oktober 1976)
  - *Anderhalve Eeuw Groot Noordhollandsch Kanaal* (4 september - 14 december 1976)
  - *Tot Lering en Vermaak* (6 september - 5 december 1976)
  - *Johannes Schiotling, een Amsterdamse zilversmid en zijn kring* (23 december 1976 - 27 februari 1977)

- *De Notaris in de kunst* (KOG, 1976)
- 1.407.022 bezoekers

## 1977

- Tentoonstellingen:
  - *Borubudur, kunst en religie in het oude Java* (20 april -3 juli 1977)
  - *Willem Witsen (1860-1923)*, (28 mei -17 juli 1977)
  - *Spiegelingen in het water* (2 juli - 25 september 1977)
  - *Werkloosheid in Nederland nu* (20 juli - 31 december 1977)
  - *Theo van Hoytema 1863-1917* (23 september - 4 december 1977)
  - *Ceramiek van Villeroy en Boch 1748-1930* (8 december 1977 - 19 februari 1978)
  - *Alleen kijken naar meisjes of jongetjes* (17 december 1977 - 5 maart 1978)
- 1.227.385 bezoekers

## 1978

- Op 22 april start de aanleg van bouwkundige voorzieningen ten behoeve van een geautomatiseerde beveiligingsinstallatie.
- Restauratie vindt plaats van de vier stenen beeldengroepen op de Nachtwachtuitbouw.
- De Groninger- en de Deventer Poort in de tuin worden gerestaureerd.
- De nieuwe kantoren voor de Educatieve Dienst in het Noordwestelijk Paviljoen worden in gebruik genomen.
- Op 5 oktober wordt na jaren van overleg een nieuwe bruikleenovereenkomst opgesteld tussen de Gemeente Amsterdam en het Rijksmuseum, ter vervanging van de overeenkomst uit de 19<sup>e</sup> eeuw.
- De Fotocommissie van het Rijksmuseum wordt omgevormd tot Rijksmuseum-Stichting.
- Conservator Nederlandse Geschiedenis J. B. Kist onderneemt een expeditie naar Spitsbergen.
- Tentoonstellingen:
  - *Harunobu en zijn tijd* (2 januari - 12 maart 1978)
  - *Verkiezingen en Kabinetsformatie 1977* (8 maart – 25 september 1978)
  - *Het Vaderlandsch Gevoel, vergeten 19<sup>e</sup> eeuwse schilderijen over onze geschiedenis* (24 maart -15 juni 1978)
  - *Nederlandse tekeningen uit de 15<sup>e</sup> en 16<sup>e</sup> eeuw* (17 juni -27 augustus 1978)
  - *Vroege Venetiaanse Schilderijen uit Nederlands bezit* (22 juli-15 oktober 1978)
  - *Alleen kijken naar de omtrekvorm van schilderijen* (29 juli - 29 oktober 1978)
  - *Lucas van Leyden grafiek* (8 september-29 oktober 1978)
  - *Het Turkse hofleven in de 18<sup>e</sup> eeuw, schilderijen van Jean Baptiste Vanmour* (21 oktober -19 november 1978)
  - *Vuurtorens* (24 november 1978 - 25 februari 1979)
  - *Miniaturen uit India* (8 december 1978-25 maart 1979)
  - *Aziatische kunst uit het bezit van leden* (22 december 1978 - 1 april 1979)
- 1.071.427 bezoekers

## 1979

- Hoofddirecteur Levie trekt architect W.G. Quist aan teneinde het museumgebouw te renoveren
- In het jaar 1979 vinden veel verbouwingen plaats, te weten:
  - verbouwing van het wapendepot tot restauratie atelier Nederlandse Geschiedenis in toren I;
  - verbouwing van kantoorruimten op de 1<sup>e</sup> verdieping van Hobbemastraat 25 tot restauratie atelier ceramiek en glas;
  - start verbouwing van het oude ketelhuis tot boekenbergplaats (klaar in 1981);
  - aanvang van de bouw van een nieuw ketelhuis en gasreducerstation (klaar in september 1980) ten westen van de Vermeer-uitbouw;
  - verbouwing van een gedeelte van de voormalige conciërge woning in de Villa tot kantoorruimte;
  - inrichting van een centrale meld- en regelkamer ten behoeve van de beveiliging;
  - vernieuwing van de westelijke kappen;
  - renovatie van de 18<sup>e</sup> eeuwse kunstnijverheidszalen. De directe aanleiding vormde glasbreuk in de glasvitrine.
- Op 20 januari 1979 worden de gerenoveerde zalen 15 t/m 23 van de afdeling Aziatische Kunst geopend.
- Op 1 februari vertrekt W. Hymans als hoofd voorlichting.
- Van 22 tot 27 juni 1979 vindt weer een bezetting van de Nachtwachtzaal plaats. Dit maal door ca. 50 leden van de Beroepsvereniging van Beeldende Kunstenaars (BBK) als protest tegen een regeringsbesluit om minder kunstwerken over te nemen in het kader van de BBK-regeling.
- Tentoonstellingen:
  - *Het legaat Roland Holst* (12 april - 4 juli 1979)
  - *Prentkunst rond de Stadhouder-Koning* (13 juli - 7 oktober 1979)
  - *Utamaro en zijn tijd* (14 december 1979 - 9 maart 1980)
  - *Nederlands zilver 1580-1830* (1 december 1979 - 10 februari 1980)
  - *Andere culturen in Nederland* (25 september 1979 - 4 januari 1980)
  - *Alleen kijken naar teksten op schilderijen* (7 juli - 4 november 1979)
- 1.008.619 bezoekers

## 1980

- De gerenoveerde 18<sup>e</sup> eeuwse zalen van de afdeling Beeldhouwkunst en Kunstnijverheid worden in januari (op één na) geopend voor publiek.
- In februari vertrekt Mej. J. Griebeling als hoofd secretariaat en archief.
- Invoering van de Museumjaarkaart door de Nederlandse Museumvereniging, het Ministerie van CRM, de Stichting Cultureel Jongeren Paspoort en de Stichting Openbaar Kunstbezit.
- In de tuin van de Villa wordt een hek, afkomstig van het Huis de Voorst geplaatst.
- Het Rijksmuseum gaat van oliestook over op aardgas voor de verwarming van het Rijksmuseumgebouw en in september wordt een nieuw ketelhuis ingericht.
- In het najaar is het nieuwe restauratieatelier in de Tekenschool gereed.
- De eerste fase van een nieuw beveiligingssysteem wordt afgerond en de beveiligingscomputer in de centrale meldkamer wordt in gebruik genomen.
- Tentoonstellingen:
  - *Prijs der Zee* (6 februari - 3 augustus 1980)
  - *Litho's van Henri de Toulouse-Lautrec* (15 maart - 26 mei 1980)

- *Tekenkunst van de 18<sup>e</sup> eeuw uit het Ashmolean Museum Oxford* (31 mei - 20 juli 1980)
- *Zeilschepen in de Nederlandse grafiek* (2 augustus - 16 november 1980)
- *Wilhelmina in Londen* (25 oktober 1980 - 16 februari 1981)
- *Alleen kijken naar licht binnenshuis* (15 november 1980 - 15 maart 1981)
- *De grafiek der Tiepolo's, Giambattista, Giandomenico, Lorenzo* (22 november - 8 maart 1981)
- *Adriaen van Wesel, Een Utrechts beeldhouwer uit de late middeleeuwen* (19 december 1980 - 15 maart 1981)
- 1.078.106 bezoekers

## 1981

- De nieuwe boekenberging wordt in gebruik genomen.
- Tentoonstellingen:
  - *God en de Goden* (16 mei - 19 juli 1981)
  - *Vrouwen in Beweging* (6 juni - 14 oktober 1981)
  - *Hercules Seghers* (20 juni - 20 september 1981)
  - *Italiaanse Tekeningen* (12 september - 13 december 1981)
  - *Verkiezingsstrijd '81* (17 oktober 1981 - 17 januari 1982)
  - *Figuurstudies* (18 december 1981 - 21 februari 1982)
- 1.00.474 bezoekers

## 1982

- Cultuurbeleid valt onder het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (L.C. Brinkman)
- Tentoonstellingen:
  - *Schaalvergroting in landbouw en visserij* (30 januari - 18 april 1982)
  - *Hokusai en zijn school* (26 februari - 9 mei 1982)
  - *Flora Destijds* (9 april - 10 oktober 1982)
  - *Tekeningen uit Ravensbrück* (29 april - 15 juni 1983)
  - *Vestingbouw* (13 mei - 13 september 1982)
  - *Amerikaanse grafiek* (14 mei - 8 augustus 1982)
  - *Jan Mankes* (13 augustus - 14 november 1982)
  - *Vondsten van De Witte Leeuw* (17 september - 31 december 1982)
  - *De Omroep in Nederland* (5 november - 4 december 1983)
  - *Met Huygens op reis* (19 november 1982 - 21 februari 1983)
- 999.180 bezoekers

## 1983

- In februari vindt bezetting van het Van Gogh Museum plaats door de Beroepsvereniging van Beeldend Kunstenaars (BBK). In december worden het Rijksmuseum Amsterdam, het Stedelijk Museum Amsterdam, het Groninger Museum, het Gemeentemuseum Schiedam, het Stedelijk Museum Alkmaar en het Museum Boymans-Van Beuningen eveneens bezet. Doel van de bezetters is het vragen van aandacht voor de gevolgen van voorgestelde bezuinigingen.
- Tentoonstellingen:
  - *Hogaku, Japanse muziekinstrumenten* (28 mei - 14 augustus 1983)
  - *Nederlandse aquarellen uit de 19<sup>e</sup> eeuw* (25 juni - 18 september 1983)
  - *Het beste bewaard, jubileumtentoonstelling Vereniging Rembrandt* (24 september - 11 december 1983)

- *Ierse Kunst* (19 november 1983 - 1 maart 1984)
- *Bruegel in prent* (17 december 1983 - 5 maart 1984)
- *Kerk in verandering* (23 december 1983 - 28 juni 1984)
- 942.131 bezoekers

## 1984

- Tentoonstellingen:
  - *Hiroshige en de Utagawa-school* (10 maart - 28 mei 1984)
  - *Prijst de Lijst* (6 april - 1 juli 1984)
  - *Jacques Villon* (2 juni - 4 september 1984)
  - *Fotograaf in Krijgsgevangenschap* (13 juli - 31 december 1984)
  - *Willem van Oranje – Om vrijheid van geweten* (28 september - 9 december 1984)
  - *Leonardo da Vinci, tekeningen voor het Laatste Avondmaal* (28 september 1984 - 3 maart 1985)
  - *Meesters van de Zwarte Kunst* (22 december 1984 - 3 maart 1985)
- 1.013.654 bezoekers

## 1985

- Introductie van *Kijkroutes* door afdeling Educatie
- Het Ministerie van WVC kiest het Rijksmuseum uit als een van de instellingen waarop een 'organisatiediagnose' wordt verricht.
- Tentoonstellingen:
  - *De Jongeren* (8 februari - 31 december 1985)
  - *'s Levens Felheid* (14 maart 1985 - 9 juni 1985)
  - *Tekeningen van Rembrandt* (20 juni - 30 september 1985)
  - *Het Nieuwe Rijksmuseum, ontwerpen en bouwen 1863 - 1885* (13 juli - 2 december 1985)
  - *Amsterdam van binnen en buiten* (5 oktober 1985 - 13 januari 1986)
  - *Velazquez en zijn tijd* (24 oktober 1985 - 27 januari 1986)
- 1.061.908 bezoekers

## 1986

- ICOM Code of Professionals van kracht
- Collectiecatalogus koper en brons verschijnt.
- Introductie wekelijkse Lunchpauzelezingen
- Tentoonstellingen:
  - *Rijksmuseum in oorlogstijd* (1 januari – 24 februari 1986)
  - *Reisjournaal in aquarel* (18 januari - 11 mei 1986)
  - *In de schaduw van de robot* (1 maart – 8 december 1986)
  - *Impressionisten en tijdgenoten* (17 mei- 7 september 1986)
  - *Kunst voor de Beeldenstorm* (13 september - 23 november 1986)
  - *Facetten* (29 november 1986 - 15 maart 1987)
  - *Wonen in naoorlogse wijken* (12 december 1986 – 12 oktober 1987)
- 937.942 bezoekers

## 1987

- Per 1 januari 1987 wordt de verantwoordelijkheid voor niet-nationale musea door het Rijk overgedragen aan lagere overheden n.a.v. de nota Museumbeleid van 1985. De Minister financiert alleen nog musea waarvan het verzamelterrein de nationale reikwijdte bestrijkt en musea waarvan de reikwijdte van de collectie verder strekt dan 1 stad, regio of locatie in Nederland. De overige musea, 44, werden met geldmiddelen overgeheveld aan de zorg van de provincies en gemeenten.
- Het voormalige Veiligheidsinstituut aan de Hobbemastraat wordt door het museum in gebruik genomen voor kantoren
- Tentoonstellingen:
  - *Chinese schilderkunst rond 1700* (27 januari – 12 april 1987)
  - *De physique existentie diezes lands. Jan Blanken, inspecteur-generaal van de waterstaat (1755-1830)* (14 februari – 3 mei 1987)
  - *Oorlog met de tekenpen* (9 april 1987- )
  - *Japanse prenten uit de Meiji-tijd* (21 april – 28 juni 1987)
  - *Ik James Ensor* (11 juli – 27 september 1987)
  - *Century '98 Kunst van nu ontmoet Amsterdams verleden* (7 augustus – 15 september 1987)
  - *Vrouwen in de Kunst* (zalen KOG, 8 september – 15 september 1987)
  - *Land & Water* (2 oktober – 31 december 1987)
  - *Onze meesters van het landschap* (2 oktober 1987 – 3 januari 1988)
  - *Lokale Democratie* (17 oktober 1987 – 31 december 1987)
- 1.050.446 bezoekers

## 1988

- Rapport “Rijksmusea” van de Algemene Rekenkamer wordt gepresenteerd. Start van de operatie tot verzelfstandiging van 18 rijksmuseumse diensten.
  - *Nederlandse Tekeningen* (1 januari – 20 maart 1988)
  - *Loosdrechts porselein* (27 februari – 15 mei 1988)
  - *Ornamentprenten* (26 maart - 19 juni 1988)
  - *Goddelijk Brons* (29 april – 31 juli 1988)
  - *De prentschat van Michiel Hinloopen* (24 juni – 14 september 1988)
  - *Walvisvaart in de Gouden Eeuw* (8 juli – 31 oktober 1988)
  - *Engelse etsers zien Holland* (17 september – 4 december 1988)
  - *Met Duitsland voor een nieuw Europa* (24 november – 31 december 1988)
  - *Tekeningen van de familie Ter Borch* (14 december 1988 - 12 maart 1989)
- 916.493 bezoekers

## 1989

- Rapport “Zoeklicht op zelfstandigheid” van WVC verkent de mogelijkheden tot verzelfstandiging van de rijksmusea en de overige museumse instellingen.
- Hoofddirecteur S. Levie gaat met pensioen en wordt opgevolgd door H. van Os.
- Tentoonstellingen:
  - *Russen en Nederlanders* (3 juni – 11 september 1989)
  - *Kunst in Kaart* (24 juni – 11 september 1989)
  - *De Hollandse Fijnschilders, van Gerard Dou tot Adriaen van der Werff* (18 november 1989 – 15 februari 1991)
  - *Fotokunst 19<sup>e</sup> eeuw* (1989)

- *Ontmoetingen. Meesterwerken van teken- en prentkunst uit de -Albertina te Wenen en het Rijksprentenkabinet te Amsterdam* (12 december 1989 -1 april 1990 )
- *Oog voor Kunst* (1989 – 5 maart 1990)
- *Chinese Schimmen: Rubbings van de Wu Liang-graftempels, China, -Tweede eeuw na Christus* (15 december 1989 - 18 maart 1990)
- 972.554 bezoekers

## 1990

- Volledig nieuwe leiding in het Rijksmuseum: Van Os (algemeen directeur), A. Vels Heijn (voorheen Educatie, nu Directeur Presentatie) en J.P. Filedt Kok (hoofd prentenkabinet) als hoofd Behoud/Beheer.
- Rapport “Externe verzelfstandiging belicht”, eindrapport van de Interdepartementale Overleggroep Extern Verzelfstandigingonderzoek verschijnt
- Nota “Deltaplan voor Cultuurbehoud” van WVC brengt het cultuurbehoud nadrukkelijk onder de aandacht van politici en de publieke opinie
- Nota: Kiezen voor Kwaliteit van Minister Hedy d’Ancona van WVC. Hiermee wordt het begrip Collectie Nederland geïntroduceerd.
- Tentoonstellingen:
  - *Oorlogskunst in opdracht; War artists/Kriegsmaler; Nederland 1940-1945* (12 maart - 12 augustus 1990 )
  - *Yoshitoshi en zijn Tijd* (6 april – 24 juni 1990)
  - *Een lotusdrager uit 512 na Chr.: boeddhistische beeldhouwkunst uit China* (28 april – 2 september 1990)
  - *Juwelen 1850-1920 uit het Schmuckmuseum Pforzheim* (12 mei – 29 juli 1990)
  - *Kasteeltekeningen van Roelant Roghman* (30 juni - 2 september 1990)
  - *Kraamkamers van de Kunst* (22 september – 16 december 1990)
  - *Landschap in Nederland* (26 oktober 1990 - 10 maart 1991 )
  - *40 jaar Kant* (1990)
  - *Schilders van Venetië. Oorsprong en bloei van de Venetiaanse vendute* (15 december 1990 – 10 maart 1991)
  - *Hollandse Aquarellen uit de 18<sup>e</sup> eeuw* (22 december 1990 -17 februari 1991 )
- 1.021.239 bezoekers

## 1991

- Verzelfstandiging Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem. Het eerste geprivatiseerde rijksmuseum in Nederland.
- Audiotours worden opgezet. Het gehele museum krijgt een 2-talige beteksting (Nederlands-Engels).
- Eerste echte beleidsnota museum, *Zorg voor de nationale schatkamer*
- Vaststelling *Gedragslijn voor Museale Beroepsethiek* door de Nederlandse Museumvereniging
- Tentoonstellingen:
  - *De collectie van Maida en George Abrams* (24 februari – 28 april 1991)
  - *Een eeuw apart* (14 maart – 1 september 1991)
  - *Recreatie in Nederland* (26 april – 15 september 1991)
  - *Charles Meryon ‘Etsen van Parijs’*( 3 mei – 4 augustus 1991)
  - *Herman Willem Daendels* (20 juni – 26 september 1991)

- *Indiase miniaturen uit de collectie van de Fondation Custodia te Parijs* (9 augustus – 10 november 1991)
- *Hoofse snuisterijen uit India* (12 oktober – 10 november 1991)
- *Rembrandt, de meester en zijn werkplaats* (3 december 1991 – 1 maart 1992)
- 998.177 bezoekers

## 1992

- De Minister van Cultuur kiest met het parlement voor de stichting als vorm voor de rechtsopvolging van de rijksmuseumse diensten.
- Tentoonstellingen:
  - *Chinese Bronzen* (18 januari – 19 april 1992)
  - *Voor Sultan en Keizer; Antoine Ignace Melling tekent Oost en West* (7 maart – 10 mei 1992)
  - *Imitatie en Inspiratie, de invloed van Japan op de Nederlandse kunst van 1650 tot heden* (25 april – 26 juli 1992)
  - *Bedrijfscultuur in Nederland; foto's van Reinier Gerritsen en Luuk Kramer* (28 mei – 30 augustus 1992)
  - *Ingetogen rijkdom* (22 augustus – 8 november 1992)
  - *Tekenkunst uit de eeuw van Bruegel. De verzameling Frits Lugt, Parijs* (29 augustus – 8 november 1992)
  - *Clair-obscurhoutsneden: Hendrick Goltzius (1558-1617) en zijn tijd* (14 november 1992 – 10 januari 1993)
  - *Schilderen zonder penseel. Gao Qipei en de vingerschilderkunst* (12 december 1992 – 28 februari 1993)
  - *In dienst van het Koninkrijk: foto's van Werry Crone* (19 december 1992 - )
  - *Het eeuwige moment, een fotografische visie op cultuurbehoud van -Wout Berger, Wijnanda Deroo en Mirjam de Zeeuw* (22 december 1992 - )
- 1.217.572 bezoekers

## 1993

- De *Wet verzelfstandiging Rijksmuseumse Diensten* machtigt de Minister van Cultuur tot oprichting van stichtingen als rechtsopvolgers van 21 rijksmuseumse diensten.
- Nota "Investeren in Cultuur. Cultuurbeleid 1993-1996. Als uitwerking van deze nota worden tussen 1991 en 1995 de rijksmuseumse verzelfstandigd.
- Start verbouw Drucker-uitbouw tot Zuidvleugel door architect Quist.
- Collectiecatalogus glas verschijnt.
- Tentoonstellingen:
  - *'Dageraad der Gouden Eeuw'* (1993 – 6 maart 1994)
  - *Kunst, Kennis en Commerce, kunsthandel J.H. de Bois (1878-1946)* (23 januari - 2 mei 1993)
  - *Jacobus A. Klaver, 17<sup>e</sup> eeuwse tekeningen* (8 mei – 25 juli 1993)
  - *De Atlas Ottens, een stadhouderlijke prentcollectie 'teruggevonden in het Rijksmuseum'* (6 november 1993 - 30 januari 1994)
  - *Kerkelijk textiel* (16 maart – 1 november 1993)
  - *18<sup>e</sup> Eeuwse zijdeweefsels* (2 november 1993 – 27 februari)
- 936.400 bezoekers

## 1994

- Vanaf 1 juli 1994 zijn de 18 volgende rijksmuseumse diensten verzelfstandigd in een stichting: Het Rijksmuseum Amsterdam, Museum Boerhaave (Leiden), het Catharijneconvent (Utrecht), Rijksdienst Kastelenbeheer (waaronder o.a. het Muiderslot in Muiden en Slot Loevestein in Brakel), Museum Kröller-Müller (Otterloo), Mauritshuis (Den Haag), Museum Meermanno-Westreenianum (Den Haag), Museum Hendrik Willem Mesdag (Den Haag), Nationaal Natuurhistorisch Museum 'Naturalis' (Leiden), Rijksmuseum van Oudheden (Leiden), Paleis Het Loo (Apeldoorn), Koninklijk Penningkabinet (Leiden), Nederlands Scheepvaartmuseum (Amsterdam), Rijksmuseum Twenthe (Enschede), Rijksmuseum Vincent van Gogh (Amsterdam), Rijksmuseum voor Volkenkunde (Leiden), Zuiderzeemuseum (Enkhuizen), Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (Den Haag)
- Tentoonstellingen:
  - *Nederlandse figuurstudies 1700-1850* (5 februari – 1 mei 1994)
  - *Kant uit de 18<sup>e</sup> eeuw* (1 maart – 5 juni 1994)
  - *Japanse schermen* (18 april – 5 juni 1994)
  - *Italiaanse en Spaanse meesterwerken* (23 april – 30 oktober 1994)
  - *Bloemen en planten. Tekeningen, prenten en foto's uit eigen bezit.* (7 mei – 31 juli 1994)
  - *Zorg in Nederland. Foto's van Harrie Timmermans en Roel Visser* (19<sup>e</sup> foto-opdracht van de afdeling Nederlandse Geschiedenis) (11 mei – 11 september 1994)
  - *Kleren maken de man. Herenkostuums uit de 18<sup>e</sup> eeuw* (11 juni – 6 november 1994)
  - *Prentkunst van de Renaissance ca. 1470-1550.* Andrea Mantegna, - Albrecht Dürer, Lucas van Leyden en tijdgenoten (6 augustus – 30 oktober 1994)
  - *Schijnwerper op sculptuur. Portretten van Jan Baptist Xavery* (20 september – 11 december 1994)
  - *Marmer, sits en brokaat. Sierpapier in het Rijksmuseum* (5 november 1994 -12 februari 1995)
  - *Sitsen uit India* (12 november 1994 -19 februari 1995 )
  - *Gebed in Schoonheid. Schatten van privé-devotie 1300-1500* (26 november 1994 -27 februari 1995 )
- 1.044.099 bezoekers

## 1995

- Per 1 juli 1995 is het Rijksmuseum Amsterdam verzelfstandigd. Gebouw en kunstwerken blijven eigendom van het Rijk en ook nieuw te verwerven voorwerpen worden staatsbezit. Met de exploitatie en het inhoudelijke bemoeit het Rijk zich voortaan zijdelings en op hoofdpunten.
- Iedere vier jaar ontvangt het museum een structurele subsidie in het kader van het Cultuurplan.
- Raad van Toezicht wordt door het rijk aangesteld.
- Tentoonstellingen:
  - *UKIYO-E. De mooiste Japanse prenten 1800-1900.* (18 februari – 28 mei 1995)
  - *Het kussen van de magistraat* (25 februari – 11 juni 1995)
  - *De Nationale Feestrok* (22 april – 23 juli 1995)

- *Het Galante Tijdperk. 18<sup>e</sup>-eeuwse schilderijen uit eigen bezit.* (29 april – 3 september 1995)
- *Merk- en stoplappen* (17 juni – 15 oktober 1995)
- *De 'hersenpop' van Asmus De oorsprong van de verzameling Marinemodellen* (10 augustus 1995 - 12 mei 1996 )
- *De Lelijke Tijd. Pronkstukken van Nederlandse interieurkunst 1835 - 1895* (26 november 1995 - 28 april 1996 )
- *Views of Windsor. Aquarellen van Thomas en Paul Sandby uit de verzameling van Koningin Elisabeth II. Ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van het Genootschap Nederland-Engeland* (3 juni – 13 augustus 1995)
- *Het portret. Tekeningen, prenten en foto's* (19 augustus – 19 oktober 1995)
- *Glas uit eigen verzameling* (28 augustus 1995 -)
- *Het gezicht verbeeld. Portretten in marmer, klei en brons uit de eigen verzameling* (4 oktober 1995 – 11 februari 1996 )
- *De Rode Droom. Honderd jaar Sociaal Democratie.* (12 oktober – 26 november 1995, gehouden in de Nieuwe Kerk)
- *Oorlog aan tafel. Veldslagen op damast* (21 oktober 1995- 31 maart 1996 )
- *Voor Nederland bewaard. De collectie van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap* (11 november 1995 - 4 februari 1996)
- 945.863 bezoekers

## **HANDELINGEN VAN HET RIJKSMUSEUM AMSTERDAM 1946-1995**

### **HET BESTUREN**

Uit: *Gedraglijn voor Museale Beroepsethiek*:

*“het in stand houden en uitbreiden van alle aspecten van het museum, zijn collecties en diensten (art. 2.1a)”*

*“het opstellen van een verklaring over de doelstellingen en het beleid van het museum, en de rol en de samenstelling van het bestuur (art. 2.2b)”*

*“het beschermen en verzorgen van de verschillende middelen: de collecties en bijbehorende documentatie, de gebouwen, de faciliteiten en apparatuur, de financiële middelen en het personeel (2.3a)*

*“het huisvesten van het museum zodat het de functies verzamelen, bewaren, conserveren, registreren, onderzoeken, tentoonstellen en het geven van educatie kan uitvoeren (art. 2.4b)”*

*“het zorgen voor voldoende geschikt personeel om de zorg voor de collecties, de toegankelijkheid, de dienstverlening, het onderzoek en de veiligheid te kunnen verzekeren (art. 2.5a) “*

De collecties van het Rijksmuseum omvatten (kunst)voorwerpen die een representatief overzicht van de Nederlandse kunst en geschiedenis vanaf de middeleeuwen tot het begin van deze eeuw geven; daarnaast zijn belangrijke aspecten van de Europese en Aziatische kunst vertegenwoordigd. De collecties van het Rijksmuseum worden in de periode 1946-1996 beheerd door vijf verzamelafdelingen: Schilderijen, Beeldhouwkunst en Kunstnijverheid, Aziatische Kunst, Nederlandse Geschiedenis, Rijksprentenkabinet.<sup>42</sup>

De verzameling *Schilderijen* bestaat uit Nederlandse schilderkunst vanaf de Middeleeuwen tot en met de zeventiende eeuw, schilderijen van buitenlandse meesters en de schilderkunst van de achttiende en negentiende eeuw. De afdeling *Beeldhouwkunst en Kunstnijverheid* omvat beeldhouwkunst, ceramiek, glas, meubelen, textiel en zilver. De verzameling van de afdeling *Aziatische Kunst* bestaat uit kunstvoorwerpen uit Zuid- en Zuidoost Azië en het Verre Oosten. De afdeling *Nederlandse Geschiedenis* toont schilderijen, scheepsmodellen, wapens, vlaggen, gouden en zilveren voorwerpen, kostuums, documenten, curiosa en belangrijke voorwerpen van andere aard die betrekking hebben op vooral de politieke en militaire geschiedenis van Nederland. De voorwerpen zijn afkomstig uit verzamelingen van de stadhouders, admiraliteiten, de kamers van de Oost- en West-Indische Compagnieën en uit particulier bezit. De nadruk van de collectie ligt op het tijdvak van de 17<sup>e</sup> en 18<sup>e</sup> eeuw. Het verzameling van het *Rijksprentenkabinet* omvat tekeningen en prenten die zich grotendeels in het depot bevinden en, voor zover ze niet geëxposeerd zijn, op aanvraag bezichtigd kunnen worden in de studiezaal. De uitgebreide verzameling tekeningen geeft een overzicht van de Nederlandse tekenkunst van de 15<sup>e</sup> tot in de 20<sup>e</sup> eeuw. Hoogtepunten hiervan

vormen de tekeningen van Rembrandt en zijn leerlingen. In de verzameling grafiek zijn de 16<sup>e</sup> en 17<sup>e</sup> eeuwse Nederlandse prentkunstenaars heel sterk vertegenwoordigd. Ook de Japanse kleurenhousten, van hoge kwaliteit, zijn het vermelden waard. Het prentenkabinet bezit verder ondermeer een verzameling Nederlandse geschiedkundige prenten, een verzameling portretten van bekende personen, volks- en kinderprenten en een topografische collectie met afbeeldingen van steden, dorpen en gebouwen.

Bij de totstandkoming van het Rijksmuseum in 1885 werd besloten dat de boek- en plaatwerken die deel uitmaken van de collectie van het Rijksmuseum, in een *bibliotheek* bewaard zouden worden. De oorspronkelijke bedoeling van de Rijksmuseumbibliotheek was een handbibliotheek die aansloot bij de collecties van het Rijksmuseum. De bibliotheek heeft thans een kunsthistorisch karakter. Het voornaamste doel is de ondersteuning van wetenschappelijk onderzoek van de collectie van het Rijksmuseum. De verzameling bestaat uit allerlei boekwerken rondom de verzamelgebieden van het Rijksmuseum.<sup>43</sup>

Naast de collecties beschikt het museum over een *museumtuin* met oud Nederlandse bouwfragmenten, beelden, zonnewijzers, grote hekken en complete tuinhuisen.

#### 1)

|           |                                                                                                                                         |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                          |
| Handeling | Het opstellen van een geschreven beginselverklaring of ander document waarin duidelijk de rechtspositie van het museum wordt beschreven |
| Bron      | Jaarverslag Rijksmuseum Amsterdam 1990/ Gedragslijn voor Museale Beroepsethiek, art. 2.2a, 2.2b (1991)                                  |
| Periode   | 1990-1995                                                                                                                               |
| Product   | Beginselverklaring, statuten                                                                                                            |

#### 2)

|           |                                                                                                                                              |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                               |
| Handeling | Het deelnemen aan diverse colleges en commissies m.b.t. cultuurbeleid waarvan het voorzitterschap of secretariaat bij het Rijksmuseum berust |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam (1969)            |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                                    |
| Product   | Verslagen, notulen, inhoudelijk belangrijke correspondentie                                                                                  |

#### 4)

|           |                                                                       |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                        |
| Handeling | Het instellen van diverse commissies en werkgroepen binnen het museum |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995                         |
| Periode   | 1946-1995                                                             |
| Product   | Instellingsbesluiten commissies en werkgroepen                        |

#### 5)

|           |                                                                                               |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                |
| Handeling | Het onderzoeken van een mogelijke integratie tussen het Rijksmuseum Amsterdam en andere musea |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1983-1995                                                 |
| Periode   | 1983-1995                                                                                     |
| Product   | Onderzoeksrapporten                                                                           |

## 6)

|           |                                                                                                                                   |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                    |
| Handeling | Het op verzoek adviseren van collega-instellingen in binnen- en buitenland inzake museumbeleid.                                   |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam (1969) |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                         |
| Product   | Beleidsadviezen                                                                                                                   |

## 7)

|           |                                                                                                          |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                           |
| Handeling | Het voeren van (intern) werkoverleg, bepalend voor het inhoudelijk beleid van het Rijksmuseum            |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995                                                            |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                |
| Product   | Bijv. notulen directieoverleg, sectoroverleg, hoofdenoverleg, restauratorenoverleg, conservatorenoverleg |

## 8)

|           |                                                                                                                                  |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                   |
| Handeling | Het uitgeven van dienstmededelingen, bekendmakingen, circulaires en (algemene) instructies aan het personeel van het rijksmuseum |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995                                                                                    |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                        |
| Product   | Dienstmededelingen, bekendmakingen, circulaires, instructies                                                                     |

# HET WIJZIGEN VAN DE ORGANISATIESTRUCTUUR VAN HET RIJKSMUSEUM

## *Jaren negentig*

In april 1991 is de nieuwe organisatiestructuur van het Rijksmuseum ingevoerd. De oude organisatie werd gekenmerkt door een vlakke structuur onder een éénhoofdige leiding met een te grote 'span of control', waardoor verkokering in de hand werd gewerkt.

Dientengevolge was er sprake van onvoldoende horizontale communicatie en gebrek aan flexibiliteit. De nieuwe organisatiestructuur is gebaseerd op de twee kerntaken van het museum: behoud en beheer van de collecties en presentatie. Rechtstreeks onder de algemeen directeur zijn sectoren geformeerd, te weten de sector Behoud/Beheer (zorg voor de collectie) en de sector Presentatie (zorg voor permanente en tijdelijke tentoonstellingen). Aan het hoofd

van elke sector staat een directeur. Beide sectordirecteuren vormen tezamen met de algemeen directeur het directieteam.

Naast de twee lijnafdelingen is onder de algemeen directeur een operationele staf gecreëerd. De operationele staf, Intendance genaamd, bestaat uit de bewakingsdienst, algemene dienst, bedrijfshulpverlening en gebouwen en installaties. Verder functioneren ter ondersteuning van de algemeen directeur drie beleidsstaven: algemeen directiesecretariaat, personeelszaken en de financieel-economisch manager. Met de hoofden van de stafafdelingen voert de algemeen directeur wekelijks het stafteam-overleg. Bij het directieteam overleg is de financieel-economisch manager ter ondersteuning aanwezig. In de nieuwe organisatie zal met name in de sector Presentatie projectmatig worden gewerkt. Projectgroepen zullen veelal worden geformeerd ten behoeve van tijdelijke tentoonstellingen.<sup>44</sup>

In het verleden werd de Intendance grotendeels bestuurd vanuit een éénhoofdige leiding: de intendant. Deze werd ondersteund door de plaatsvervangend intendant. De voorgaande jaren is deze structuur geleidelijk doorbroken en is een 'stafteam intendance' ontstaan, onder leiding van een intendant. De intendance vormt een ondersteunende dienst: dit heeft ertoe geleid dat vanuit de personeelssterkte van de intendance ook regelmatig ondersteuning wordt gegeven aan afdelingen die strikt genomen niet rechtstreeks onder de intendance vallen (telefooncentrale, bodedienst, chauffeursdienst).<sup>45</sup>

### *Verzelfstandiging*

In 1988 verschijnt een rapport van de Algemene Rekenkamer waarin wordt gesteld dat de rijksmuseumse diensten slecht functioneren.

In augustus 1989 verschijnt het rapport *Zoeklicht op Zelfstandigheid* van het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur. Het ministerie verkent hierin de mogelijkheden tot verzelfstandiging van de rijksmusea en de overige museale instellingen. In 1990 gevolgd door het rapport *Externe verzelfstandiging belicht*, het eindrapport van de Interdepartementale Overleggroep Extern Verzelfstandigingonderzoek Rijksmusea. Middels de *Wet Verzelfstandiging Rijksmuseumse Diensten*<sup>46</sup> wordt de Minister van Cultuur gemachtigd tot de oprichting van stichtingen als rechtsopvolger van rijksmuseumse diensten. Daarbij is het privaatrechtelijke beheer van de museale collecties van de verzelfstandigde rijksmusea overgedragen aan de Minister van Cultuur. Het Rijksmuseum Amsterdam wordt op 1 juli 1995 verzelfstandigd. De Rijksmuseumse diensten zijn onder voorwaarden verzelfstandigd. De collecties waarvan de staat eigenaar of bruikleennemer is, worden niet vervreemd of bezwaard aan de museale stichtingen, maar in beheer gegeven via een beheersovereenkomst. De beheersovereenkomst is gesloten voor een periode van 30 jaar. In plaats van overdracht in eigendom zijn de rijksmuseumse collecties in beheer gegeven aan de museale stichtingen. De museale gebouwen blijven rijkseigendom en worden verhuurd aan de verzelfstandigde museale stichtingen. Het eigenarenonderhoud is in handen van de Rijksgebouwendienst. De minister van Cultuur blijft verantwoordelijk voor de bekostiging van de museale functies. Net als andere culturele instellingen ontvangen de verzelfstandigde rijksmusea een vierjarige subsidie in het kader van de cultuurnota. Het zittende personeel van de musea gaat over met behoud van rechten.<sup>47</sup>

## 9)

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam

|           |                                                         |
|-----------|---------------------------------------------------------|
| Handeling | Het wijzigen van de organisatiestructuur van het museum |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995           |
| Periode   | 1946-1995                                               |
| Product   | Beleidsstukken, onderzoeksrapporten, plannen van aanpak |

#### 10)

|           |                                                                                                                                                                                                   |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                                                                                    |
| Handeling | Het opstellen van een ondernemingsplan voor verzelfstandiging                                                                                                                                     |
| Bron      | Jaarverslag Rijksmuseum Amsterdam 1989                                                                                                                                                            |
| Periode   | 1989-1995                                                                                                                                                                                         |
| Product   | Ondernemingsplan verzelfstandiging                                                                                                                                                                |
| Opmerking | Uit het ondernemingsplan zou moeten blijken in hoeverre het Rijksmuseum zich in een verzelfstandigde situatie van voldoende inkomsten zou kunnen verzekeren om activiteiten te kunnen ontplooien. |

#### 11)

|           |                                                                |
|-----------|----------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                 |
| Handeling | Het instellen van werkgroepen ten behoeve van de reorganisatie |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1992-1995                  |
| Periode   | 1992-1995                                                      |
| Product   | o.a. Instellingsbesluit Klankbordgroep Verzelfstandiging       |

#### 12)

|           |                                                |
|-----------|------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam |
| Handeling | Het oprichten van de Stichting het Rijksmuseum |
| Bron      | Jaarverslag Rijksmuseum Amsterdam 1994         |
| Periode   | 1994-1995                                      |
| Product   | Oprichtingsakten                               |

## HET FINANCIEREN

Uit: *Gedraglijn voor Museale Beroepsethiek*:

*“het zorgen voor voldoende gelden, afkomstig uit openbare of particuliere bronnen, om de museumtaken te ontwikkelen, uit te voeren en te continueren (art. 2.3c)”*

*“het zorgvuldig omschrijven van de aard van de relatie tussen museum en sponsor “ (art. 2.9)*

*“het gericht financiële of andersoortige hulp zoeken bij commerciële of industriële organisaties” (art. 2.9)*

## Subsidiëren

In de praktijk worden de subsidies aan museale instellingen gegeven door het Rijk, de provincie of gemeente. Ook zijn er particuliere instanties die een overheidsfonds beheren zoals de Mondriaan Stichting. De Vereniging Rembrandt en het Prins Bernhard Fonds zijn particuliere fondsen en niet aan de Algemene Wet Bestuursrecht gebonden. Zij worden gevoed door schenkingen van particulieren en kunnen zelf hun procedures en bezwaarmogelijkheden vaststellen.

*“een aanspraak op financiële middelen, met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, door een bestuursorgaan verstrekt en anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen en diensten”<sup>48</sup>*

Het Rijksmuseum krijg jaarlijks van het Ministerie het beheer van het personeelsbudget opgedragen. Dit betekent dat in de praktijk de salarisadministratie door het Directoraat Generaal voor Culturele Zaken wordt verzorgd en dat het Rijksmuseum verantwoordelijk is voor de uitputting van dit budget. Naast het personeelsbudget wordt jaarlijks het zogenaamde materiele budget door het Ministerie (WVC) ter beschikking gesteld.<sup>49</sup>

De Wet op het Specifieke Cultuurbeleid (WSC) van 1993 geeft de minister een wettelijke basis om voor verschillende cultuuruitingen subsidies te verstrekken. Voor meerjarige subsidie moeten culturele instellingen het jaar voorafgaand aan de cultuurnota een aanvraag indienen bij het Ministerie van OCenW. Hierbij dienen zij een beleidsplan en een meerjarenbegroting te overleggen die inzicht geven in de activiteiten en financiën voor de periode waarvoor subsidie wordt aangevraagd. De Raad voor Cultuur toetst de beleidsplannen van de instellingen aan de uitgangspunten van de cultuurnota. Aan de hand van het advies van de raad wijst de Minister van Cultuur de subsidie al dan niet toe bij individueel besluit (beschikking). De inhoudelijke voorwaarden voor subsidie worden afgestemd met musea. Voorwaarden worden neergelegd in zgn. resultaatsafspraken die onderdeel uitmaken van het Subsidiebesluit. Zo worden er met de musea afspraken gemaakt over het beheer en de veiligheid van de collecties en over activiteiten voor jongeren. De WSC kent naast subsidie specifieke uitkeringen toe aan lagere overheden en aan culturele instellingen die behalve door de Minister van Cultuur ook door de lagere overheden worden gefinancierd.<sup>50</sup>

Een gelukkige ontwikkeling deed zich in 1990 voor, toen het Ministerie van WVC voor het inlopen van achterstanden op het gebied van registratie en conservatie een aanzienlijk bedrag op de Rijksbegroting plaatste (het Deltaplan).<sup>51</sup>

## Sponsoring

*Sponsoring is een zakelijke afspraak tussen twee of meer partijen waarbij de sponsor geld en of op geld waardeerbare zaken aan de gesponsorde beschikbaar stelt en de gesponsorde op zijn beurt de sponsor communicatiemogelijkheden biedt, meestal in de vorm van naamsreclame<sup>52</sup>*

Met ingang van 1990 zijn de inspanningen om sponsors voor het museum te werven aanzienlijk opgevoerd.

Een museum kan ook zijn gelden verkrijgen uit sponsoring.

Het Burgerlijk Wetboek kent geen regels over sponsoring. Wel moeten overeenkomsten nagekomen worden omdat er anders sprake is van wanprestatie. In 1993 werd de Code Cultuursponsoring opgesteld. Deze geeft in het eerste artikel de volgende definitie van :

*“Sponsoring is de overeenkomst tussen een onderneming (sponsor) die geld en/of op geld waardeerbare prestaties levert, en een culturele instelling of organisator van een cultureel evenement (de gesponsorde) die communicatiemogelijkheden, toegangskarten en/of overige faciliteiten als tegenprestatie levert in verband met de door de gesponsorde te verrichten culturele activiteit”<sup>53</sup>*

De code geldt voor gesubsidieerde en niet-gesubsidieerde musea. In deze code zijn randvoorwaarden voor cultuursponsoring opgenomen die eerder door overheid werden geformuleerd. Zo mag sponsoring niet leiden tot een aantasting van het inhoudelijke, organisatorische en financiële beleid van de gesponsorde instelling, het mag niet leiden tot aantasting van publieke toegankelijkheid van gesponsorde instelling, waarborgt de inhoudelijke onafhankelijkheid en de publieke toegankelijkheid. Daarbij moet een evenredige verhouding zijn tussen prestatie en tegenprestatie. Het schriftelijk vastleggen van een sponsorovereenkomst is niet wettelijk vereist, maar wel aan te raden. De Gedragslijn schrijft het voor en den Code Cultuursponsoring geeft er de voorkeur aan.<sup>54</sup>

## 152)

|            |                                                                                                                       |
|------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor      | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum                                                                                  |
| Handeling  | Het bij de Minister van Cultuur indienen van een begroting waarop een budget voor meerdere jaren toegekend kan worden |
| Bron       | K. Schoemaker/ Jaarverslagen 1946-1994                                                                                |
| Periode    | 1946-1994                                                                                                             |
| Archief    | Begrotingen                                                                                                           |
| Waardering | V7                                                                                                                    |

## 153)

|           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Handeling | Het(eens per vier jaar) aanvragen van subsidie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Bron      | Bekostigingsbesluit cultuuruitingen (Stb. 1994/473) art. 6 (ETC)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| Periode   | 1995-                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Archief   | Subsidieaanvragen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Opmerking | Met ingang van 1994 werd de subsidie voor de periode van vier jaar aangevraagd. Dit kan zijn een aanvraag voor een projectsubsidie, een jaarlijkse en een meerjarige instellingssubsidie zijn. <ul style="list-style-type: none"><li>- de aanvraag voor een projectsubsidie gaat vergezeld van een projectplan, een begroting van het project en een liquiditeitsprognose</li><li>- de aanvraag voor een jaarlijkse instellingssubsidie gaat vergezeld van: een activiteitenplan, een begroting van de instelling en een liquiditeitsprognose</li></ul> |

- De aanvraag voor een meerjarige instellingssubsidie gaat vergezeld van een beleidsplan voor de hele Periode, een activiteitenplan en een liquiditeitsprognose. Het beleidsplan omvat de beleidsvoornemens voor de betrokken Periode en een begroting.
  - Het beleidsplan, activiteitenplan en begroting ten behoeve van een meerjarige subsidieaanvraag worden ingericht in overeenstemming met bijlage III bij de Regeling subsidiering museale instellingen (Stcrt. 1994/150) Per 25 augustus 1999 dient een (rijks)museale instelling jaarlijks een activiteitenplan en een begroting in. Per 24 november 1999 worden de plannen ingericht in overeenstemming met bijlage IV van de Wijziging Regeling subsidies en uitkeringen cultuuruitingen en intrekking Regeling subsidiering museale instellingen (Stcrt. 1999/228). Bij de subsidieaanvraag worden tevens overlegd een afschrift van de oprichtingsakte of de statuten, een afschrift waaruit de inschrijving van de instelling in het openbaar register blijkt en een overzicht van de financiële toestand van de (rijks)museale instelling op het tijdstip van aanvraag. Indien bij andere bestuursorganen subsidie is aangevraagd, moet dit in de aanvraag worden vermeld.
- Waardering      **V7**

### 13)

|           |                                                                                                                                  |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                   |
| Handeling | Het schriftelijk vastleggen van een sponsorovereenkomst                                                                          |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Code Cultuursponsoring, art. 8/ Gedragslijn voor Museale Beroepsethiek, art. 2.9) |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                        |
| Product   | Contracten                                                                                                                       |

### 14)

|           |                                                   |
|-----------|---------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam    |
| Handeling | Het ontwikkelen, oprichten en beheren van fondsen |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995     |
| Periode   | 1946-1995                                         |
| Product   | Oprichtingsakten, correspondentie.                |

## HET VERZAMELEN

*Gedragslijn voor Museale Beroepsethiek:*

*“het op minstens eens per vijf jaar op schrift stellen van het verzamelbeleid” (art. 3.1a)*

De Gedragslijn zegt over het verzamelbeleid van een museum: het moet het verzamelbeleid op schrift stellen, bekend maken en afstemmen op het beleid van andere musea, en:

- Nederlandse musea worden geacht te handelen volgens de UNESCO Verdrag 1970 overeenkomst die onrechtmatige invoer, uitvoer en eigendomsoverdracht van culturele goederen verbiedt. Dit ondanks het gegeven dat dit verdrag voor Nederland niet rechtsgeldig is
- Ook het Haags Verdrag uit 1954 inzake de bescherming van culturele goederen bij een gewapend conflict, moeten musea in acht nemen
- In 1999 publiceerde de NMV de Richtlijn Museale Verwervingen 1940-1948. Deze richtlijn verplicht musea de herkomst te onderzoeken van en de uitkomsten van dit onderzoek te registreren.
- Als oorspronkelijke eigenaars onvrijwillig bezitsverlies hebben geleden, moet het museum de identiteit van de oorspronkelijke eigenaar of zijn rechtsopvolgers proberen te achterhalen en maatregelen nemen om tot een redelijke en billijke beslissing over het eigendomsrecht te komen.<sup>55</sup>

Een museum mag een voorwerp niet verwerven als er geen deugdelijk bewijs van herkomst verkregen kan worden. Vanaf de verzelfstandiging in 1996 zijn, in tegenstelling tot de periode daarvoor, ook museumdirecteuren gemachtigd om schenkingen, erfstellingen en legaten van culturele voorwerpen namens de staat te aanvaarden.<sup>56</sup>

## **Aankopen**

Een bewust verwervingsbeleid kan alleen door het doen van aankopen gerealiseerd worden. De meeste aankoopgelden worden besteed aan objecten die in kwalitatief opzicht een wezenlijke verrijking van de verzameling zijn. Het jaarlijkse aankoopbudget van het rijksmuseum in vergelijking met buitenlandse instellingen laag is, maar dankzij bijdragen van o.a. fondsen als de Rijksmuseum-Stichting, de Vereniging Rembrandt, het Prins Bernhard Fonds zijn belangrijke stukken toch verworven. Zo biedt het F.G. Waller-fonds jaarlijks een substantieel bedrag voor de verwerving van grafiek voor het Rijksprentenkabinet.<sup>57</sup>

### **15)**

|           |                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                                                                                                                          |
| Handeling | Het uitbreiden van de verzameling door het verwerven van objecten                                                                                                                                                                       |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam (1969)/ Gedragslijn voor Museale Beroepsethiek, art. 3.1c                                                    |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                                                                                                                               |
| Product   | - Financiële bewijsstukken verwerving objecten, correspondentie, aanbevelingsbrieven deskundigen, vooronderzoek en conditieopname object<br>- Correspondentie over niet doorgegangene verwervingen die op directieniveau besproken zijn |

Opmerking art. 3.1c van de Gedragslijn voor Museale Beroepsethiek luidt: ‘de aanwinsten behoren een deugdelijk bewijs van herkomst te hebben’.

**16)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het eens per maand meedelen aan de Minister welke aankopen in die maand hebben plaatsgevonden  
Bron Instructie Hoofden van Dienst Rijksmusea 1953, art. 10  
Periode 1953-1995  
Product Mededelingen

**17)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het bewijzen dat een kunstwerk is aangekocht en is opgenomen in de collectie  
Bron Tijdelijke aankoopsubsidieregeling moderne beeldende kunst ten behoeve van musea (Stb. 1985/04: art. 4 sub d (zoals gewijzigd bij Besluit van 16 januari 1987 (1987/40): art. II), Tijdelijke aankoopsubsidieregeling moderne beeldende kunst ten behoeve van kunstmusea (Stb. 1989/141): art. 7, lid 3  
Periode 1984-1987, 1989-1992  
Product Brief  
Opmerking Overgenomen uit: *Cultuurbeheer*, Pivot-rapport nr. 125 handeling, 149.

***Verwerven door schenking***

Een belangrijk deel van het bezit van het Rijksmuseum is afkomstig van schenkingen door particulieren. Een schenking of legaat hoeft alleen dan aanvaard te worden als de afzonderlijke objecten van voldoende museale betekenis zijn. Eenmaal aanvaard heeft een museum ten opzichte van de schenking of legaat de verplichting van onvervreembaarheid en zorgvuldig beheer. (tenzij anders overeengekomen). Ook het schenken en nalaten van geld biedt de mogelijkheid tot uitbreiding van de collectie. In dergelijke gevallen wordt de naam van de schenker aan het object verbonden.<sup>58</sup>

**18)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het in kennis stellen van de Minister van voorgenomen schenkingen aan het museum en daarbij adviseren over de aanvaarding,  
Bron Instructie Hoofden van Dienst Rijksmusea 1953, art. 11  
Periode 1953-1995  
Product Kennisgeving en advies

**19)**

|           |                                                                                                                              |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                               |
| Handeling | Het indienen van een verzoekschrift bij de Hoge Raad om voorwaarden, verbonden aan een making, te laten vervallen of herzien |
| Bron      | Museumwet (Stb. 1925)                                                                                                        |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                    |
| Product   | Dossiers                                                                                                                     |

***Afstoten***

Rond 1990 werd de Gedraglijn voor Museale Beroepsethiek ontwikkeld. Het vierde hoofdstuk zorgde voor problemen: het afstotingsbeleid van musea. Het ICN schreef uiteindelijk een concept procedure voor het selecteren en afstoten van museale objecten. Gesteld wordt dat het museum moet zich terughoudend opstellen ten aanzien van de afstoting van voorwerpen. Vier vormen van afstoting worden onderscheiden: schenking, ruil, verkoop (vervreemding), vernietiging. In het geval van afstoting moet een volledig verslag worden bijgehouden van de afstotingsprocedure.<sup>59</sup> De praktische uitwerking van het vierde hoofdstuk van de Gedraglijn werd in 2000 gevat in *De Leidraad voor het afstoten van museale objecten*.

**20)**

|           |                                                                                                      |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                       |
| Handeling | Het opmaken en bijhouden van een volledig verslag van ruil, verkoop of vernietiging van een voorwerp |
| Bron      | Gedraglijn voor Museale Beroepsethiek, art. 3.4b (1991)                                              |
| Periode   | 1991-1995                                                                                            |
| Product   | Verslagen van ruil, verkoop of vernietiging van kunstvoorwerpen                                      |

**HET OMGAAN MET MUSEALE VOORWERPEN DIE IN DE OORLOGSPERIODE  
ZIJN VERHANDELD OF VERWORVEN, DAN WEL IN EEN ANDERE PERIODE  
ILLEGAAL VERWORVEN ZOUDEN KUNNEN ZIJN**

**21)**

|           |                                                                                                                           |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                            |
| Handeling | Het van de Dienst voor 's Rijks Verspreide Kunstvoorwerpen in bruikleen ontvangen van kunstwerken uit gerecupereerd bezit |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995                                                                             |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                 |
| Product   | Bruikleencontracten                                                                                                       |

**22)**

|           |                                                         |
|-----------|---------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam          |
| Handeling | Het meewerken aan restitutie van een voorwerp           |
| Bron      | Gedraglijn voor Museale Beroepsethiek, art. 4.4a (1991) |
| Periode   | 1991-1995                                               |
| Product   | Verslagen                                               |

### 23)

|           |                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                                                                                                                                      |
| Handeling | Het bij vermoeden dat een archeologisch voorwerp afkomstig is van een illegale opgraving of verduistering, hiervan melding maken bij de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort, of bij het Rijksmuseum voor Oudheden te Leiden |
| Bron      | Europees Verdrag betreffende de Bescherming van het Archeologisch Erfgoed, Verdrag van Malta, 16 januari 1992, art. 10                                                                                                                              |
| Periode   | 1992-1995                                                                                                                                                                                                                                           |
| Product   | Onderzoeksrapporten en correspondentie                                                                                                                                                                                                              |

### 24)

|           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Handeling | Het verrichten van nader onderzoek bij aanbod tot aankoop van voorwerpen die afkomstig zijn van of geheel of gedeeltelijk vervaardigd zijn uit materiaal of delen van een beschermd dier- of beschermde plantensoort, bijv. lederwaren, ivoeren snijwerk, koralen juwelen, zaden, veren, boombast, |
| Bron      | Wet Bedreigde Uitheemse Dier- en Plantensoorten (BUDEP)                                                                                                                                                                                                                                            |
| Periode   | 1974-1995                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Product   | Correspondentie, rapporten                                                                                                                                                                                                                                                                         |

## HET VOEREN VAN EEN VOORLICHTINGS-, PUBLIEKS- EN PUBLICITEITSBELEID

*De belangrijkste taak van een museum is het slaan van een brug tussen verzameling en publiek. Er is een publiek gerichte taak met een sterke wisselwerking tussen museumparticipatie, educatief werk en voorlichting.<sup>60</sup>*

Het geven van informatie over het museum en zijn activiteiten, nagaan welke groepen van het publiek bereikt worden en welke niet, welke programma's met welke middelen aan het publiek kunnen worden aangeboden en of ze in behoefte van het publiek voorzien en het verrichten zijn publieks- en marktonderzoeken.<sup>61</sup>

Het Rijksmuseum heeft in feite uit drie geheel verschillende publieksgroepen: toeristen (merendeel buitenlanders), 'geïnteresseerden' (vooral Nederlanders die komen voor speciale activiteiten zoals tentoonstellingen, lezingen en cursussen), en specialistisch geïnteresseerden (kunsthistorici, museumcollega's, en bezoekers met specialistische interesses in bepaalde verzamelgebieden).<sup>62</sup> Het aantrekken van nieuw publiek blijft naast de gedifferentieerde publieksbenadering aandacht van het museum behouden. Gedifferentieerde publieksbenadering wordt ook toegepast op publicaties over de vaste collectie en tentoonstellingen en presentaties en deze zullen bij voorkeur altijd in twee talen worden uitgebracht.

Educatief werk beoogt de afstand tussen museum en publiek te verkleinen. De afdeling Educatie onderhoudt nauwe contacten met andere instellingen. Daarbij ontwikkelt de afdeling methoden in het benaderen van specifieke groepen en individuen. Op die wijze kunnen specifieke doelstellingen worden vastgesteld binnen algemene museumdoelstellingen. De educatieve dienst heeft een inbreng in de presentatie van museumcollecties, begeleidt bezoekers, ontwikkelt activiteiten rond bepaalde exposities, ontwerpt en verspreidt informatiepakketten voor scholen en werkt mee aan reizende tentoonstellingen.<sup>63</sup>

Het schoolbezoek is, net als het meer algemeen bezoek, te verdelen in drie categorieën. De schoolreisjes met een recreatief karakter, lesbezoeken met educatief karakter waaraan voorbereiding op school vooraf is gegaan en tenslotte de scriptieschrijvers en werkstukmakers die van het museum gedetailleerd materiaal over een bepaald onderwerp willen ontvangen, niet altijd verbonden met een bezoek aan het museum.<sup>64</sup>

## 25)

|           |                                                                                                                                              |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                               |
| Handeling | Het verstrekken van vrijkaarten/gratis jaarkaarten voor het museum                                                                           |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Algemeen Reglement Rijksmuseum 1953, art. 5 en 7 /Algemeen Reglement Rijksmuseum 1975, art. 3 |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                                    |
| Product   | Besluiten                                                                                                                                    |

## 26)

|           |                                                                                                                                          |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                           |
| Handeling | Het incidenteel geheel of gedeeltelijk sluiten van het museum al dan niet na machtiging van de Minister                                  |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Algemeen Reglement Rijksmuseum 1953, art. 9 / Algemeen Reglement Rijksmuseum 1975, art. 7 |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                                |
| Product   | Verslagen, correspondentie                                                                                                               |

## 27)

|       |                                                |
|-------|------------------------------------------------|
| Actor | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam |
|-------|------------------------------------------------|

|           |                                                                     |
|-----------|---------------------------------------------------------------------|
| Handeling | Het behandelen van blijken van waardering en klachten van bezoekers |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995                       |
| Periode   | 1946-1995                                                           |
| Product   | Correspondentie                                                     |

### 28)

|           |                                                                  |
|-----------|------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam/Educatieve Dienst |
| Handeling | Het verzorgen van rondleidingen                                  |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995 / K. Schoemaker    |
| Periode   | 1946-1995                                                        |
| Product   | Correspondentie                                                  |

### 29)

|           |                                                                                                                                     |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                      |
| Handeling | Het verstrekken van inlichtingen aan het publiek door middel van gidsen en wegwijzers                                               |
| Bron      | Instructie Hoofden van Dienst Rijksmusea 1953, art. 32/ Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam |
| Periode   | 1953-1995                                                                                                                           |
| Product   | Plannen, inhoudelijke opzet, opdrachten                                                                                             |
| Opmerking | Het (gedrukte) eindproduct (gidsen, wegwijzers) wordt bewaard in de bibliotheek van het Rijksmuseum                                 |

### 30)

|           |                                                                                                                     |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | Commissie Wandelpapieren (1983) / Commissie Kijkroutes (1984)                                                       |
| Handeling | Het ontwikkelen van een informatiesysteem voor bezoekers en het opstellen van een overzicht van veertig wandelingen |
| Bron      | Jaarverslag Rijksmuseum Amsterdam 1983                                                                              |
| Periode   | 1983-1986                                                                                                           |
| Product   | Bezoekersinfo Rijksmuseum Amsterdam                                                                                 |

### 31)

|           |                                                         |
|-----------|---------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam          |
| Handeling | Het verzorgen van lezingen en voordrachten voor publiek |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1971-1995           |
| Periode   | 1971-1995                                               |
| Product   | Definitieve tekst van de lezing                         |

### 32)

|       |                                                |
|-------|------------------------------------------------|
| Actor | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam |
|-------|------------------------------------------------|

|           |                                                                                |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------|
| Handeling | Het ontwerpen van kinderactiviteiten in het museum                             |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1988-1995                                  |
| Periode   | 1988-1995                                                                      |
| Product   | Plannen, inhoudelijke opzet, ontwerpen, opdrachten, evaluatie                  |
| Opmerking | Het (gedrukte) eindproduct wordt bewaard in de bibliotheek van het Rijksmuseum |

### 33)

|           |                                                                          |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                           |
| Handeling | Het onderzoeken van de mening van bezoekers door middel van gastenboeken |
| Bron      | Wetenschappelijk Medewerker Educatie Rijksmuseum Amsterdam               |
| Periode   | 1946-1995                                                                |
| Product   | Gastenboeken                                                             |

### 34)

|           |                                                |
|-----------|------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam |
| Handeling | Het beheren van de inlichtingenkiosk           |
| Bron      | Jaarverslag Rijksmuseum Amsterdam 1959         |
| Periode   | 1959-1995                                      |
| Product   |                                                |

### 35)

|           |                                                       |
|-----------|-------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam        |
| Handeling | Het ontvangen van Staatshoofden en Koninklijke gasten |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995         |
| Periode   | 1946-1995                                             |
| Product   | Draaiboeken, programma's, evaluatie                   |

### 36)

|           |                                                                                                                                |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                 |
| Handeling | Het organiseren van recepties en avondontvangsten                                                                              |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Rapport nr. 133 betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam (1969) |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                      |
| Product   | Correspondentie, contracten                                                                                                    |

### 37)

|       |                                                |
|-------|------------------------------------------------|
| Actor | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam |
|-------|------------------------------------------------|

|           |                                                                                                                                     |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Handeling | Het opstellen van statistieken van museumbezoek, het vaststellen van bezoekersaantallen en bezoekerssamenstelling                   |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995<br>Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam (1969) |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                           |
| Product   | Inhoudelijke opzet, methode van onderzoek, besluitvorming en eindresultaten van onderzoek                                           |

### 38)

|           |                                                           |
|-----------|-----------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam            |
| Handeling | Het aangaan van samenwerkingsverbanden met de reisbranche |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995             |
| Periode   | 1946-1995                                                 |
| Product   | Contracten                                                |

### 39)

|           |                                                                                                                                    |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                     |
| Handeling | Het onderhouden van contact met de media, zoals pers, film, radio, televisie en voorlichtingsorganen                               |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995 / Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam (1969) |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                          |
| Product   | Persberichten, correspondentie                                                                                                     |

### 40)

|           |                                                                                                                                                                    |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                                                     |
| Handeling | Het verrichten van publiekswervende activiteiten voor het Rijksmuseum in het algemeen                                                                              |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Instructie Hoofden van Dienst Rijksmusea 1953, art. 8 / 'Uitwerking organisatie Rijksmuseum Amsterdam 1987, Blz. 87 |
| Periode   | 1953-1995                                                                                                                                                          |
| Product   | Opdracht, opdrachtschrijving, evaluatie                                                                                                                            |

### 41)

|           |                                                           |
|-----------|-----------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam            |
| Handeling | Het verzorgen van de publiciteit rondom tentoonstellingen |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995             |
| Periode   | 1946-1995                                                 |

|            |                                                                                                                                                                                                 |
|------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Product    | Inhoudelijke opzet, vergaderstukken, strategie, evaluatie                                                                                                                                       |
| Opmerking  | Het (gedrukte) eindproduct ( folders, brochures) wordt bewaard in de bibliotheek van het Rijksmuseum                                                                                            |
| <b>42)</b> |                                                                                                                                                                                                 |
| Actor      | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                                                                                  |
| Handeling  | Het ontwerpen van affiches voor tentoonstellingen en andere gelegenheden betreffende het museum                                                                                                 |
| Bron       | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995                                                                                                                                                   |
| Periode    | 1946-1995                                                                                                                                                                                       |
| Product    | Inhoudelijke opzet, correspondentie met ontwerper, vergaderstukken strategie, definitief ontwerp, evaluatie                                                                                     |
| Opmerking  | Het affiche zelf wordt bewaard in het Prentenkabinet van het Rijksmuseum                                                                                                                        |
| <b>43)</b> |                                                                                                                                                                                                 |
| Actor      | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum                                                                                                                                                            |
| Handeling  | Het bieden van gelegenheid aan en begeleiden van (documentaire)filmmakers en journalisten tot het maken van opnamen binnen het Rijksmuseum                                                      |
| Bron       | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1954-1995                                                                                                                                                   |
| Periode    | 1946-1995                                                                                                                                                                                       |
| Product    | Video-, film-, en geluidsopnamen.                                                                                                                                                               |
| <b>44)</b> |                                                                                                                                                                                                 |
| Handeling  | Het aangaan van samenwerkingsverbanden met media                                                                                                                                                |
| Bron       | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995                                                                                                                                                   |
| Periode    | 1946-1995                                                                                                                                                                                       |
| Product    | Correspondentie over de inhoud van televisie-uitzendingen, zoals er waren: <ul style="list-style-type: none"> <li>- Openbaar Kunstbezit</li> <li>- VARA (programma ‘Museumschatten’)</li> </ul> |
| <b>45)</b> |                                                                                                                                                                                                 |
| Actor      | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                                                                                  |
| Handeling  | Het uitgeven van folders, brochures en fotoboeken over het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                                                |
| Bron       | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995                                                                                                                                                   |
| Periode    | 1946-1995                                                                                                                                                                                       |
| Product    | Inhoudelijke opzet, vergaderstukken, strategie, ontwerp, evaluatie                                                                                                                              |
| Opmerking  | Het (gedrukte) eindproduct ( folders, brochures, boeken) wordt bewaard in de bibliotheek van het Rijksmuseum                                                                                    |

**46)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum  
Handeling Het verzorgen van de bewegwijzering binnen en buiten het museum  
Bron Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam (1969)  
Periode 1969-1995  
Product Inhoudelijke opzet, correspondentie met ontwerper, vergaderstukken strategie, definitief ontwerp, evaluatie

**47)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het ontwerpen van de huisstijl voor het Rijksmuseum en het verzorgen van de basisvormgeving van beleidsnota's en jaarverslagen  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995  
Periode 1946-1995  
Product Inhoudelijke opzet, correspondentie met ontwerper, vergaderstukken strategie, definitief ontwerp, evaluatie

**48)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het doen van onderzoek naar de mogelijkheden van een documentatiecentrum in het museum  
Bron Jaarverslag Rijksmuseum Amsterdam 1993  
Periode 1993-1995  
Product Rapport

**49)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het ontwikkelen van contacten met en het aanbieden van producten aan het onderwijs  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1954-1995  
Periode 1954-1995  
Product Plannen, inhoudelijke opzet en opdrachten voor o.a. onderwijspakketten

**50)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het uitgeven van tijdschriften over het Rijksmuseum Amsterdam en de collecties  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1969-1995  
Periode 1969-1995  
Product Plannen, inhoudelijke opzet, opdrachten, evaluatie  
Opmerking Tijdschriften worden bewaard in de bibliotheek van het Rijksmuseum

**51)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het beantwoorden van schriftelijke vragen van het publiek ten behoeve van lezingen, scripties, werkstukken, spreekbeurten etc.  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1971-1995  
Periode 1971-1995  
Product Correspondentie

**52)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het deelnemen aan gemeentelijke en landelijke evenementen  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995  
Periode 1946-1995  
Product Doelstelling, inhoudelijke opzet, opdrachten, evaluatie

**53)**

Handeling Het onder voorwaarden verlenen van toestemming tot het maken van, kopieën, schetsen, etsen, houtsneden, beelden, foto's film- en televisieopnamen e.d. van kunstvoorwerpen  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Algemeen Reglement Rijksmusea 1953, art. 16 /Algemeen Reglement Rijksmusea 1975  
Periode 1946-1995  
Product Toewijzingen

**54)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het opnemen in een register van personalia van bezoekers die een kunstwerk willen kopiëren  
Bron Algemeen Reglement Rijksmusea 1953, art. 18  
Periode 1953-1974  
Product Register

**55)**

Handeling Het stellen van voorwaarden zodat het recht tot het vervaardigen van foto's, studies, films, geluidsbanden en kopieën etc. aan derden kan worden afgestaan  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Algemeen Reglement Rijksmusea 1953, art. 16 /Algemeen Reglement Rijksmusea 1975, art. 14  
Periode 1946-1995  
Product Voorwaarden  
Waardering **B1**

56)

|           |                                                |
|-----------|------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam |
| Handeling | Het toekennen van de David Röellprijs          |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1966-1995  |
| Periode   | 1966-1995                                      |
| Product   | Verslagen, correspondentie                     |

## HET WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEKEN

Het wetenschappelijk onderzoek in het Rijksmuseum concentreert zich op de verzamelgebieden in het museum en is globaal in een viertal categorieën in te delen:

- onderzoek in verband met aanwinsten (vooronderzoek, verantwoording naar publiek), (kunst)
- historisch onderzoek ten behoeve van collectiebeheer, inventarisatie en documentatie (documentatiesystemen, bezitscatalogi, handboeken
- kunst)historisch, technisch en natuurwetenschappelijk (voor)onderzoek ten behoeve van belangrijke restauraties
- onderzoek voor het maken van tentoonstellingen die gewoonlijk met de verzamelgebieden van het Rijksmuseum verbonden zijn en die bijvoorbeeld een overzicht van een specifieke kunststroming, of van een bepaalde periode, of het werk van één kunstenaar kunnen geven.<sup>65</sup>

Een actief publicatiebeleid op wetenschappelijk gebied behoort ook tot de taken van het museum.<sup>66</sup>

57)

|           |                                                              |
|-----------|--------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam               |
| Handeling | Het vaststellen van een wetenschappelijk onderzoeksprogramma |
| Bron      | Jaarverslag Rijksmuseum Amsterdam 1993                       |
| Periode   | 1993-1995                                                    |
| Product   | Onderzoeksprogramma's                                        |

58)

|           |                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                                                                                                                  |
| Handeling | Het wetenschappelijk bewerken van de collecties en deze door middel van catalogi en wetenschappelijke publicaties onder de aandacht brengen van het Nederlandse en buitenlandse publiek en andere kunsthistorische instellingen |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                                      |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                                                                                                                       |
| Product   | Wetenschappelijke publicaties, notulen van de begeleidingscommissie, afspraken rond beslissing tot uitgave niet zijnde (bestands)catalogi                                                                                       |
| Opmerking | Deze wetenschappelijke publicaties (niet-zijnde catalogi) worden bewaard in de bibliotheek van het Rijksmuseum                                                                                                                  |

**59)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het documenteren van collectieonderdelen  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ 'Uitwerking Organisatie Rijksmuseum Amsterdam 1987, Bijlage C, blz. 68  
Periode 1946-1995  
Product Documentatie

**60)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het voeren van overleg met bevoegde autoriteiten, belanghebbende musea en/of universitaire instellingen in het geval in een land veldonderzoek en opgravingen door een medewerker van het Rijksmuseum Amsterdam plaats vindt  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995 / Gedragslijn voor Museale Beroepsethiek, art. 3.3b (1991)  
Periode 1946-1995  
Product Correspondentie, verslagen

**61)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het deelnemen aan wetenschappelijke expedities  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995 / Gedragslijn voor Museale Beroepsethiek, art. 3b  
Periode 1946-1995  
Product Expeditieplannen, verslagen, evaluaties, correspondentie

**62)**

Actor Werkgroep betreffende Ceramiek De Witte Leeuw  
Handeling Het catalogiseren van ceramiek afkomstig uit het wrak van De Witte Leeuw  
Bron Jaarverslag Rijksmuseum Amsterdam 1979  
Periode 1979-1981  
Product Plan, inhoudelijke opzet, evaluatie catalogus

**63)**

Actor Commissie Nova Zembla Collectie  
Handeling Het onderzoeken van mogelijkheden om de papieren resten van de Nova Zembla collectie toegankelijk te maken voor wetenschappelijke beschrijving  
Bron Jaarverslag Rijksmuseum Amsterdam 1975  
Periode 1975-1980  
Product Onderzoeksverslagen, rapporten, evaluatie

**64)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het geven van advies aan derden met betrekking tot vraagstukken op het eigen vakgebied  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam (1969)  
Periode 1946-1995  
Product Adviezen

**65)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het geven van advies met betrekking tot de toeschrijving van een object aan een bepaalde kunstenaar  
Bron Directeur Collecties Rijksmuseum  
Periode 1946-1995  
Product Correspondentie

**66)**

Actor Redactiecommissie van het *Bulletin van het Rijksmuseum*  
Handeling Het uitgeven van het "Bulletin van het Rijksmuseum"  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1952-1996  
Periode 1952-1995  
Product Verslagen redactie, correspondentie, evaluatie

**67)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het verrichten van onderzoek in het kader van de Onderzoekschool Kunstgeschiedenis  
Bron Jaarverslag Rijksmuseum Amsterdam 1995  
Periode 1995  
Product Onderzoeksrapporten en catalogi

**68)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het verrichten van diverse soorten van onderzoek door stagiaires  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995  
Periode 1946-1995  
Product Onderzoeksrapporten/stageverslagen

## HET TENTOONSTELLEN EN PRESENTEREN

*Uit: Gedragslijn voor Museale Beroepsethiek, art. 2.8a*

*“het verkrijgen en verspreiden van nieuwe kennis door permanente presentaties,  
het verkrijgen en verspreiden van nieuwe kennis door tijdelijke tentoonstellingen,  
het verkrijgen en verspreiden van nieuwe kennis door speciale activiteiten”*

Het proces van voorbereiding, opbouw en beschikbaarstelling van tentoonstellingen kan worden onderscheiden in stadia als:

- het opstellen van een (jaar)programma
- het inhoudelijk samenstellen van de tentoonstelling
- de technische uitvoering van de tentoonstelling
- de verspreiding, waaronder begrepen het aanbieden, transport en de opbouw ter plaatse
- educatieve begeleiding<sup>67</sup>

De vaste opstelling in het museum is in de periode 1946-1995 gebaseerd op de indeling in verzamelafdelingen van de Rijksmuseumorganisatie als zodanig: afdeling Schilderijen, afdeling Beeldhouwkunst en Kunstnijverheid, afdeling Nederlandse geschiedenis, afdeling Aziatische Kunst en Rijksprentenkabinet. Iedere afdeling heeft afzonderlijke expositieruimten tot zijn beschikking. De opstelling zoals die uiteindelijk is ontstaan, is het resultaat van verschillende fasen van (her)inrichtingsactiviteiten die zich sinds de oorlog hebben afgespeeld.<sup>68</sup> Tijdelijke tentoonstellingen nemen een groot deel van de werkcapaciteit en van de financiën van het museum in beslag.

Belangrijke onderdelen van de collectie zijn aan het Rijksmuseum in bruikleen gegeven. De gemeente Amsterdam, het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap (KOG), de Rijksmuseum Stichting, de Vereniging van Vrienden van Aziatische Kunst en het Mauritshuis zijn allen bruikleengevers. Ook particulieren geven objecten in bruikleen, waarbij over het algemeen uitgegaan wordt van een minimum periode van twee jaar.<sup>69</sup> Degene die het voorwerp in bruikleen heeft is de houder. Het is het uitoefenen van feitelijke macht over een voorwerp op grond van een rechtsverhouding met een eigenaar. Het museum oefent feitelijke macht uit over het hem door de particulier ter beschikking gestelde schilderij, op grond van de bruikleenovereenkomst die het met die particulier heeft afgesloten. Het museum erkent hierdoor dat niet hijzelf maar een ander eigenaar is van het schilderij.

### 69)

|           |                                                                                                                                                                                        |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                                                                         |
| Handeling | Het opstellen van de vaste presentatie                                                                                                                                                 |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995 / Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam/<br>Instructie Hoofden van Dienst Rijksmusea 1953, art. 17 |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                                                                              |

Product           Inhoudelijke opzet, verslagen, plattegronden, tekeningen, beleidsplannen  
actieve/passieve conservering, objectgebonden beveiliging, evaluatie

**70)**

Actor:           (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling       Het samenstellen van tijdelijke tentoonstellingen in het Rijksmuseum  
Amsterdam  
Bron            Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/Instructie hoofden van  
Dienst Rijksmusea 1953, art. 19  
Periode         1946-1995  
Product         Tentoonstellingsdossiers met daarin: eerste tentoonstellingsopzet, begroting,  
vastgesteld plan en eventueel bijgesteld plan, verslagen  
tentoonstellingswerkgroep, begeleidende teksten in geval van de  
tentoonstelling geen catalogus verschenen is, correspondentie bruiklenen,  
objecten die van buiten komen en door ons gerestaureerd moeten worden,  
opening van de tentoonstelling, machtiging Minister ( o.a. bij tentoonstellingen  
met een speciale entreprijs), foto's, evaluatie tentoonstelling  
Opmerking       Foto's van tentoonstellingen worden bewaard bij de afdeling Beeld van het  
Rijksmuseum.

**71)**

Actor           (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling       Het verlenen van een documentaire foto-opdracht  
Bron            Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1975-1995  
Periode         1975-1995  
Product         Dossiers foto-opdrachten

**72)**

Actor           (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling       Het samenstellen van een tentoonstellingscatalogus  
Bron            Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Instructie Hoofden van  
Dienst Rijksmusea 1953  
Periode         1946-1995  
Product         Inhoudelijke opzet, strategie, plan van aanpak, ontwerpen, opdrachten,  
evaluatie  
Opmerking       De uiteindelijke (tentoonstellings)catalogus wordt bewaard in de bibliotheek  
van het Rijksmuseum

**73)**

Actor           (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling       Het leveren van een inhoudelijke bijdrage aan een tentoonstelling of  
gastpresentatie elders  
Bron            Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995  
Periode         1946-1995

Product Voordrachten, toespraken

**74)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het ontwerpen en inrichten van tentoonstellingsruimten  
Bron 'Uitwerking Organisatie Rijksmuseum Amsterdam 1987, Bijlage C blz. 74, 82  
Periode 1946-1995  
Product Inhoudelijke opzet, ontwerpen, definitieve plannen, foto's, evaluatie

**75)**

Actor: (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het uitwisselen van tentoonstellingen en het organiseren van reizende tentoonstellingen  
Bron o.a. Cultureel Akkoord, gesloten tussen regeringen Nederland en België/  
Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995  
Periode 1946-1995  
Product Strategie, plan, inhoudelijke opzet, evaluatie

**76)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het ontwerpen, inrichten en evalueren van proefopstellingen  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1951-1995  
Periode 1951-1995  
Product Ontwerpen, plannen, evaluaties proefopstellingen

**77)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het laten opstellen van een 'facilities'-rapport voor het Rijksmuseum met alle standaardgegevens over interne regels, conservering, beveiliging en materiaalgebruik bij tentoonstellingen  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1992-1995  
Periode 1992-1995  
Product Rapporten

**79)**

Handeling Het (doen) verrichten van (markt)onderzoek m.b.t. museale presentaties van de collectie  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1988-1995  
Periode 1988-1995  
Product Onderzoeksrapporten

**80)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam/Conservatoren  
Handeling Het in kortdurende bruikleen geven of ontvangen van kunstvoorwerpen (niet zijnde een tentoonstelling van het Rijksmuseum zelf)  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Instructie hoofden van Dienst Rijksmusea 1953, art. 12 en 13/ Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam (1969)/ Beheersovereenkomst 1995  
Periode 1946-1995  
Product Dossiers tijdelijke bruiklenen

**81)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het voor langere tijd in bruikleen geven of ontvangen van kunstvoorwerpen  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Instructie Hoofden van Dienst 1953, art. 14 en 15  
Periode 1946-1995  
Product Dossiers langdurige bruiklenen

**82)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het administratief beheren van in- en uitgaande bruiklenen  
Bron  
Periode 1946-1995  
Product Collectieadministratie / Collectie-informatiesysteem

**83)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het indienen van een verzoek bij de Minister om het museum te machtigen een voorwerp op afwijkende voorwaarden in bruikleen te aanvaarden  
Bron Instructie Hoofden van Dienst 1953, art. 16  
Periode 1953-1995  
Product Machtiging

**84)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het bij de Inspectie Cultuurbezit aanvragen van machtiging voor het in bruikleen geven van kunstvoorwerpen aan een instelling in het buitenland voor de periode langer dan 1 jaar en het in bruikleen geven van kunstvoorwerpen aan een instelling, gelegen in een land met een politiek instabiele situatie.

|         |              |
|---------|--------------|
| Bron    |              |
| Periode | 1995         |
| Product | Machtigingen |

## 85)

|           |                                                                      |
|-----------|----------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum                                 |
| Handeling | Het (laten) ontwerpen van speciale kisten voor veilig kunsttransport |
| Bron      | Directeur Collecties Rijksmuseum                                     |
| Periode   | 1946-1995                                                            |
| Product   | Opdrachten, ontwerpen, evaluatie                                     |

## HET REGISTREREN

Uit: Gedraglijn voor Museale Beroepsethiek

*Het aanleggen van goede, adequate documentatie van alle (tijdelijk of permanent) door het museum geaccepteerde voorwerpen opdat herkomst-, identificatie-, conditie beschikbaar zijn (art. 6.2a)*

*Het adequaat registreren en documenteren van nieuwe aanwinsten en bestaande collecties volgens de interne regels en gebruiken van het museum (art. 6.4a)*

Een volledige registratie van alle collectieonderdelen vormt de basis voor het museale beheer en voor de uitvoering van alle andere museale taken. In 1990 is een eerste begin gemaakt met een uniforme wijze van beschrijven van objecten in een minimaal beheersformat ten behoeve van een centraal geautomatiseerd registratiesysteem.<sup>70</sup>

## 86)

|           |                                                                                                     |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                      |
| Handeling | Het opstellen van regels voor het registreren van aanwinsten en objecten uit de bestaande collectie |
| Bron      | Gedraglijn voor Museale Beroepsethiek, art. 6.4a (1991)                                             |
| Periode   | 1991-1995                                                                                           |
| Product   | Regels                                                                                              |

## 87)

|           |                                                |
|-----------|------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam |
| Handeling | Het verzorgen van een standplaatsregistratie   |

Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995  
Periode 1946-1995  
Product Standplaatsregistratie

**88)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het in boekvorm en in duplo aanleggen van inventarissen van museumbezit  
Bron Instructie Hoofden van Dienst Rijksmusea 1953, art. 20  
Periode 1953-1995  
Product Inventarissen van museumbezit  
Opmerking Inhoud:  
- volgnummer, vermelding dag van ontvangst of verwerving, afmetingen, herkomst, namen van schenkers, erflaters of verkopers, aankoopprijs e.d., eventueel melding van het nummer van de brief waarbij de Minister machtiging tot aankoop, bruikleen, ruil of aanvaarding van de schenking of making heeft gegeven. Eveneens aantekening van voorgevallen wijzigingen

**89)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het jaarlijks voor 1 mei aan de Minister zenden van de door hem te waarmerken inventarissen over het afgelopen jaar en het daarbij aangeven van wijzigingen  
Bron Instructie Hoofden van Dienst Rijksmusea 1953, art. 20  
Periode 1953-1995  
Product Opgave van wijzigingen  
Opmerking Eén exemplaar van de inventaris of supplementen wordt, na waarmerking door de Minister, aan de hoofddirecteur teruggezonden

**90)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het toekennen van een inventarisnummer aan een voorwerp  
Bron Instructie Hoofden van Dienst Rijksmusea 1953, art. 21  
Periode 1946-1995  
Product Systematiek collectieregistratie

**91)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het eens per tien jaar controleren van de inventarissen van voorwerpen en het verslag hiervan uitbrengen aan de Minister  
Bron Instructie Hoofden van Dienst Rijksmusea 1953, art. 22  
Periode 1953-1995  
Product Verslagen

**92)**

|           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Handeling | Het samenstellen en bijhouden van een kaartsysteem van kunstvoorwerpen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| Bron      | Jaarverslagen 1946-1995/ Instructie Hoofden van Dienst Rijksmusea 1953, art. 23                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Product   | Documentatiekaarten                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Opmerking | Hierop moest ten minste vermeld zijn: <ul style="list-style-type: none"> <li>- inventarisnummer en eventueel catalogusnummer</li> <li>- afmetingen</li> <li>- voor zover bekend naam van de vervaardiger met jaartallen van geboorte en overlijden en tijdstip van vervaardiging van het voorwerp</li> <li>- beschrijving van het voorwerp en de voorstelling, eventueel met vermelding van de signatuur en van de plaats waar deze is gesteld</li> <li>- de wijze en de datum van verwerving met vermelding van de naam van degene van wie het voorwerp afkomstig is</li> <li>- gegevens betreffende de geschiedenis van het voorwerp tot de verwervingsdatum</li> <li>- het aankoopbedrag of de getaxeerde waarde op de verwervingsdatum of getaxeerde waarde</li> <li>- opgave van literatuur over het voorwerp</li> </ul> |

## HET BEHEREN VAN DE BIBLIOTHEEK

*Museumbibliotheken dienen ter ondersteuning van de collectie, zijn voor publiek toegankelijk. In een catalogus wordt het in de bibliotheek aanwezige bezit bijgehouden.*<sup>71</sup>

Bij de totstandkoming van het Rijksmuseum in 1885 werden de *boek-en plaatwerken, behorende bij de verzamelingen en instellingen in 's Rijks museum opgenomen, tot eene boekerij vereenigd*.. De bibliotheek was van oorsprong een handbibliotheek, aansluitend bij collecties van het Rijksmuseum. Inmiddels is de bibliotheek van het Rijksmuseum uitgegroeid tot één van de belangrijkste kunsthistorische bibliotheken in Nederland. De verzamelingen van het Rijksprentenkabinet en de kunsthistorische bibliotheek van het Rijksmuseum kunnen door individuele bezoekers in de studiezaal van het Rijksmuseum worden geraadpleegd.<sup>72</sup>

### 93)

|           |                                                                                                       |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                        |
| Handeling | Het samenstellen van een doorlopend genummerde inventaris van bibliotheekboeken                       |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Instructie Hoofden van Dienst Rijksmusea 1953, art. 31 |
| Periode   | 1946-1995                                                                                             |
| Product   | Inventaris van bibliotheekboeken                                                                      |

**94)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het jaarlijks aan de Minister overleggen van een gewaarmerkte inventaris van boek- en plaatwerken in tweevoud  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Instructie Hoofden van Dienst Rijksmusea 1953, art. 31  
Periode 1946-1995  
Product Inventaris

**95)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het uitvoeren van fysiek onderhoud aan de bibliotheekcollectie  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ 'Uitwerking Organisatie Rijksmuseum Amsterdam 1987, Bijlage C blz. 62  
Periode 1946-1995  
Product Behandelingsrapporten, restauratieverslagen

**96)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het uitvoeren van literatuur-onderzoek en -analyses  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ 'Uitwerking Organisatie Rijksmuseum Amsterdam 1987, Bijlage C blz. 62  
Periode 1946-1995  
Product Documentatie

**97)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het verwerven van collectieonderdelen  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam (1969)/ 'Uitwerking Organisatie Rijksmuseum Amsterdam 1987, Bijlage C blz. 62  
Periode 1946-1995  
Product Verwervingsadministratie

**98)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het invoeren van een geautomatiseerde bibliotheekcatalogus  
Bron Hoofd Bibliotheek Rijksmuseum  
Periode 1990-1995  
Product Notulen, doelstellingen, evaluatie

**99)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
 Handeling Het dagelijks verzorgen van de bezoekersadministratie in de studiezaal  
 Bron Hoofd Bibliotheek Rijksmuseum  
 Periode 1946-1995  
 Product Registratie

**100)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
 Handeling Het inschrijven van bezoekers aan de studiezaal  
 Bron Hoofd Bibliotheek Rijksmuseum  
 Periode 1946-  
 Product Registers  
 Opmerking In deze registers werden personen alleen ingeschreven bij hun eerste bezoek aan de studiezaal

**101)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
 Handeling Het registreren van aanvragen van studiezaalbezoekers  
 Bron Hoofd Bibliotheek Rijksmuseum  
 Periode 1946-1995  
 Product Aanvraagbriefjes

## **HET ONDERHOUDEN VAN CONTACTEN MET VAKGENOTEN EN COLLEGA INSTELLINGEN**

**102)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
 Handeling Het samenwerken en voeren van overleg met andere musea  
 Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Gedraglijn voor Museale Beroepsethiek, art. 3.4a (1991)  
 Periode 1946- 1995  
 Product Notulen en verslagen

**103)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
 Handeling Het voeren van overleg met de Gemeente Amsterdam inzake het Rijksmuseum  
 Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam, 1946-1995  
 Periode 1946-1995  
 Product Verslagen, correspondentie

**104)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam

|           |                                                                                       |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------|
| Handeling | Het deelnemen aan vergaderingen van de Vereniging van Rijksgesubsidieerde Musea (VRM) |
| Bron      | Directiesecretaris Rijksmuseum                                                        |
| Periode   | 1995                                                                                  |
| Product   | Verslagen/notulen                                                                     |

### 105)

|           |                                                 |
|-----------|-------------------------------------------------|
| Actor:    | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam/ |
| Handeling | Het maken van studiereizen                      |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995   |
| Periode   | 1946-1995                                       |
| Product   | Studieverslagen, studierapporten, evaluatie     |

### 106)

|           |                                                                   |
|-----------|-------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                    |
| Handeling | Het deelnemen aan congressen en symposia in binnen- en buitenland |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995                     |
| Periode   | 1946-1995                                                         |
| Product   | Correspondentie, notulen, verslagen, evaluatie                    |

### 107)

|           |                                                                     |
|-----------|---------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                      |
| Handeling | Het organiseren van congressen en symposia                          |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995                       |
| Periode   | 1946-1995                                                           |
| Product   | Notulen, deelnemerslijst en inhoudelijk belangrijke correspondentie |

### 108)

|           |                                                                                                                                   |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                    |
| Handeling | Het zitting nemen in commissies in binnen en buitenland en/of organisaties op het werkgebied van het museum                       |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam (1969) |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                         |
| Product   | Verslagen, notulen, correspondentie                                                                                               |

## HET CONSERVEREN EN RESTAUREREN

Uit: Gedragslijn voor Museale Beroepsethiek, art. 6.3b

*“Het geven van extra aandacht aan de groeiende kennis van methoden en technieken betreffende passieve conservering, zoals klimaatbeheersing, ter bestrijding van de natuurlijke of kunstmatige oorzaken van verval.”*

In 1991 beschikte het Rijksmuseum Amsterdam over totaal negen restauratie ateliers op vrijwel alle verzamelgebieden van het museum: prenten en tekeningen, schilderijen, meubels, textiel, uurwerken, metalen, glas en ceramiek, scheepsmodellen en wapens, boeken en boekbanden.<sup>73</sup>

Conservering is *“het scheppen van voorwaarden en verrichten van handelingen waardoor de toestand waarin de voorwerpen zich bevinden en waarin de voorwerpen verkeren zo goed mogelijk wordt bestendigd en verval zo veel mogelijk wordt tegengegaan. Het is het scheppen van voorwaarden in de omgeving door middel van controle op de temperatuur, luchtvochtigheid, licht en luchtsamenstelling. Het betreft ook alle handelingen die aan de voorwerpen zelf worden verricht, waardoor deze voor verder verval zoveel mogelijk worden behoed zonder dat er sprake is van het herstel van gehele of gedeeltelijke verloren gegane onderdelen van de voorwerpen. Conserverende handelingen die niet aan de voorwerpen zelf worden uitgevoerd (behandeling licht, lucht, beveiliging) zijn voortdurende taken van het museum. Conserverende handelingen aan voorwerpen (behandelen, aantasting door insecten, fixeren afbladderen etc.) kan alleen door specialisten worden gedaan en alleen, als het, gelet op de toestand van het voorwerp, nodig is.”*<sup>74</sup>

#### 109)

|           |                                                                                                                      |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                       |
| Handeling | Het verrichten van onderzoek naar optimale condities voor het bewaren en presenteren van het collectie-onderdeel     |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ ‘Uitwerking Organisatie Rijksmuseum Amsterdam 1987, Bijlage C blz. 68 |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                            |
| Product   | Rapporten                                                                                                            |

#### 110)

|           |                                                                                                              |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                               |
| Handeling | Het door goede bewaring en fysiek onderhoud in stand houden, restaureren en conserveren van de verzamelingen |
| Bron      | Jaarverslagen 1946-1995/ Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam (1969)  |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                    |
| Product   | Objectdossiers (met proces verbaal van restauratie)                                                          |

#### 111)

|       |                                                |
|-------|------------------------------------------------|
| Actor | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam |
|-------|------------------------------------------------|

|           |                                                                                                           |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Handeling | Het op het gebied van restauraties indienen van schriftelijke voorstellen ter goedkeuring aan de Minister |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Instructie Hoofden van Dienst Rijksmusea 1953, art. 24     |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                 |
| Product   | Voorstellen en machtigingen                                                                               |

### 112)

|           |                                                                                                           |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Handeling | Het geven van advies aan derden met betrekking tot de restauratie en conservering van specifieke objecten |
| Bron      | Hoofd Conservering en Restauratie Rijksmuseum                                                             |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                 |
| Product   | Adviezen                                                                                                  |

### 113)

|           |                                                                                                                                                                                  |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                                                                   |
| Handeling | Het als expertisecentrum geven van advies op nationaal en internationaal niveau met betrekking tot conservering- en restauratiebeleid en de conservering van specifieke objecten |
| Bron      | Hoofd Conservering en Restauratie Rijksmuseum/ Directeur Collecties                                                                                                              |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                                                                        |
| Product   | Adviezen                                                                                                                                                                         |

### 114)

|           |                                                                                                   |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                    |
| Handeling | Het aangaan van samenwerkingsverbanden met instellingen op gebied van conservering en restauratie |
| Bron      | Hoofd Conservering en Restauratie Rijksmuseum                                                     |
| Periode   | 1946-1995                                                                                         |
| Product   | Correspondentie                                                                                   |

### 115)

|           |                                                                                |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                 |
| Handeling | Het opzetten van conserveringsprojecten in het kader van het Deltaplan         |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1991-1995/Directeur Collecties Rijksmuseum |
| Periode   | 1991-1995                                                                      |
| Product   | Plannen, inhoudelijke opzet, correspondentie                                   |

## HET VERRICHTEN VAN COMMERCIËLE AKTIVITEITEN

### 116)

|           |                                                |
|-----------|------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam |
| Handeling | Beheren van de museumwinkel                    |

|         |                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|---------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Bron    | Algemeen Reglement Rijksmuseum 1953, art. 16/Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam (1969) / Algemeen Reglement Rijksmuseum 1975, art. 14                                                                                  |
| Periode | 1953-1995                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Product | Prijzen van artikelen, leverancierscontracten, het vervaardigen, het aangaan van samenwerkingsverbanden met andere instellingen, het laten vervaardigen van foto's, studies, films, geluidsbanden en kopieën van kunstwerken, allen voor commerciële doeleinden |

### 117)

|           |                                                     |
|-----------|-----------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam      |
| Handeling | Het vaststellen van de prijs van catalogi en gidsen |
| Bron      | Instructie Hoofden van Dienst Rijksmuseum 1953      |
| Periode   | 1953-1995                                           |
| Product   | Besluiten                                           |

### 118)

|           |                                                                                                                                                                          |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                                                           |
| Handeling | Het overdragen aan derden van het recht tot vervaardigen van foto's, studies, films, geluidsbanden en kopieën, recht vervaardiging beeldmerk voor commerciële doeleinden |
| Periode   | 1953-1995                                                                                                                                                                |
| Bron      | Algemeen Reglement Rijksmuseum 1953, art. 16 /Algemeen Reglement Rijksmuseum 1975, art. 14                                                                               |
| Product   | Contracten                                                                                                                                                               |

### 119)

|           |                                                                                                                                        |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                         |
| Handeling | Het laten vervaardigen en verkopen van replica's en andere commerciële objecten naar voorbeeld van een voorwerp uit de museumcollectie |
| Bron      | Gedraglijn voor Museale Beroepsethiek, art. 2.10b/c (1991)                                                                             |
| Periode   | 1991-1995                                                                                                                              |
| Product   | Contracten                                                                                                                             |

### 120)

|           |                                                                                                                   |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                    |
| Handeling | Het zorgen voor de fotografische dienstverlening aan andere organisatie-eenheden binnen het Rijksmuseum en derden |
| Bron      | Jaarverslag/ 'Uitwerking Organisatie Rijksmuseum Amsterdam 1987, Bijlage C, blz. 37                               |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                         |
| Product   | Verslagen, correspondentie                                                                                        |

## HET VIEREN VAN HERDENKINGEN

### 121)

|           |                                                                                            |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                             |
| Handeling | Het instellen van commissies voor de organisatie van het vieren van officiële herdenkingen |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-2004                                              |
| Periode   | 1946-1995                                                                                  |
| Product   | Instellingsbesluiten                                                                       |

### 122)

|           |                                                                     |
|-----------|---------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                      |
| Handeling | Het organiseren van vieringen van geboorte/sterfdagen van Rembrandt |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995                       |
| Periode   | 1946-1995                                                           |
| Product   | Inhoudelijke opzet, opdrachten, evaluatie                           |

### 123)

|           |                                                                                                   |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                    |
| Handeling | Het vieren van jubileumjaren van bestaan van het Rijksmuseum en opening van het Rijksmuseumgebouw |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995                                                     |
| Periode   | 1946-1995                                                                                         |
| Product   | Inhoudelijke opzet, opdrachten, evaluatie                                                         |

### 124)

|           |                                                                   |
|-----------|-------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                    |
| Handeling | Het uitgeven van gedenkboeken en geschriften over het Rijksmuseum |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995                     |
| Periode   | 1946-                                                             |
| Product   | Inhoudelijke opzet, opdrachten, evaluatie                         |

## HET BEVEILIGEN

*Uit: Gedragslijn voor Museale Beroepsethiek, art. 2.4b (1991)*

*“Het voldoen aan relevante wetgeving over de veiligheid van publiek en personeel en het beschermen tegen risico’s van diefstal, brand, overstroming, vandalisme en verval”*

### 125)

|           |                                                                                                  |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                   |
| Handeling | Het zitting hebben in de Rijkscommissie voor de Bescherming van Monumenten tegen Oorlogsgevaaren |

|         |                                               |
|---------|-----------------------------------------------|
| Bron    | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1950 |
| Periode | 1946-1995                                     |
| Product | Verslagen, correspondentie                    |

### 126)

|           |                                                                                                                |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                 |
| Handeling | Het maandelijks controleren van brandkranen, blusmiddelen, branddeuren etc. in het kader van de brandpreventie |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1970-1995                                                                  |
| Periode   | 1970-1995                                                                                                      |
| Product   | Controlerapporten en verslagen                                                                                 |

### 127)

|           |                                                                                                                                   |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                    |
| Handeling | Het voeren van overleg met politie over de beveiliging van het museum                                                             |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam (1969) |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                         |
| Product   | Verslagen                                                                                                                         |

### 128)

|           |                                                                                    |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                     |
| Handeling | Het onderhouden van contacten met de Rijksgebouwendienst over beveiliging          |
| Bron      | Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam (1969) |
| Periode   | 1970-1995                                                                          |
| Product   |                                                                                    |

### 129)

|           |                                                                          |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                           |
| Handeling | Het opstellen van beveiliging- en ontruimingsplannen                     |
| Bron      | Hoofd Beveiliging Rijksmuseum Amsterdam/Directeur Collecties Rijksmuseum |
| Periode   | 1946-1995                                                                |
| Product   | Beveiliging- en ontruimingsplannen                                       |

## HET AFHANDELEN VAN BESCHADIGING, DIEFSTAL EN VERMISSING VAN KUNSTVOORWERPEN

### 130)

|           |                                                                                                                                       |
|-----------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                        |
| Handeling | Het doen van aangifte en het afhandelen van beschadiging, diefstal of vermissing van kunstvoorwerpen uit het Rijksmuseum              |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/Regeling zorg voor objecten van culturele waarde van het Rijk (Stcrt. 1985/34): art. 10 |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                             |
| Product   | Dossiers                                                                                                                              |

### 131)

|           |                                                                                                                          |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                           |
| Handeling | Het doen van mededeling aan de Rijksdienst Beeldende Kunst van verlies of vermissing van een object van culturele waarde |
| Bron      | Regeling zorg voor objecten van culturele waarde van het Rijk (Stcrt. 1985/34): art. 10                                  |
| Periode   | 1985-1995                                                                                                                |
| Product   | Brief                                                                                                                    |
| Opmerking | Overgenomen uit: <i>Cultuurbeheer</i> , Pivot-rapport nr. 125 handeling 44                                               |

### 132)

|           |                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofddirecteur) van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                                                                                                             |
| Handeling | Het opstellen van een gewaarmerkt rapport dat de feitelijke toestand van een voorwerp omschrijft in het geval dat een verklaring van schadeloosstelling bij verlies of diefstal is afgegeven bij de bruikleenovereenkomst. |
| Bron      | Regeling Indemniteit Bruiklenen 1988, toelichting, onder 5                                                                                                                                                                 |
| Periode   | 1988-1995                                                                                                                                                                                                                  |
| Product   | Rapporten                                                                                                                                                                                                                  |

### 133)

|           |                                                                                                                                                       |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                                        |
| Handeling | Het kennisgeven aan de Minister in het geval een kunstwerk beschadigd is geraakt waarvoor een verklaring betreffende schadeloosstelling was afgegeven |
| Bron      | Regeling Indemniteit Bruiklenen 1988, toelichting, onder 6                                                                                            |
| Periode   | 1988-1995                                                                                                                                             |
| Product   | Kennisgeving                                                                                                                                          |

## HET VERBOUWEN EN HET RENOVEREN VAN HET RIJKSMUSEUM

### 134)

|           |                                                                          |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                           |
| Handeling | Het moderniseren van het museum en het doen van ingrijpende verbouwingen |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995                            |
| Periode   | 1946-1995                                                                |
| Product   | Plannen, opdrachten, bestek, contracten, notulen                         |

**135)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het voeren van overleg over de herinrichting van het Museumplein  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1990-1995  
Periode 1990-1995  
Product Verslagen

**136)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het voeren van bouwbesprekingen  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995  
Periode 1946-1995  
Product Verslagen bouwvergaderingen

**137)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het inrichten in het Rijksmuseum Amsterdam van een apart museum voor Aziatische Kunst, de latere afdeling Aziatische Kunst  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1952-1995  
Periode 1952-1995  
Product Ontwerpen, verslagen, correspondentie, contracten

**138)**

Actor: (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het in samenwerking met de Rijksgebouwendienst moderniseren van zalen  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995  
Periode 1946-1995  
Product Plannen, opdrachten, bestek, contracten, notulen

**139)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam  
Handeling Het ontwikkelen van beleid voor uitbreiding van het Rijksmuseum Amsterdam  
Bron Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995  
Periode 1946-1995  
Product o.a. Uitbreidingsplan Rijksmuseum (1969)

**HET BEHEREN VAN HET SECRETARIAAT****140)**

Actor (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam/ Secretariaat/Post- en Productzaken

|           |                                                                                                                                      |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Handeling | Het registreren van in- en uitgaande correspondentie volgens aanwijzingen van de Minister                                            |
| Bron      | Instructie Hoofden van Dienst Rijksmuseum 1953, art. 33/ Rapport nr. 113 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                            |
| Product   | Registers van ingekomen en uitgaande stukken                                                                                         |

#### 141)

|           |                                                                                    |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam/ Secretariaat/Post- en Archiefzaken |
| Handeling | Het beheren van het centraal correspondentie archief                               |
| Bron      | Rapport nr. 113 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam        |
| Periode   | 1946-1995                                                                          |
| Product   | Correspondentie                                                                    |

### HET VERZEKEREN

De zgn. 'van spijker tot spijker' verzekering verzekert vanaf het moment dat een object bij het museum van de expositieplek is weggehaald, tot het moment dat het weer op die plaats terugkeert. Sinds 1989 is er verder de subsidieregeling Indemniteit Bruiklenen van kracht.<sup>75</sup> Op verzoek van een museum kan de Staat in dat geval besluiten zich door een indemniteitsverklaring voor een bepaald bedrag garant te stellen ten opzichte van de verzekeraar in kwestie. Maar, deze verklaring wordt alleen verleend als de tentoonstelling als zeer bijzonder wordt gekenschetst. Daarbij moet de verzekerde aan kunnen tonen dat de tentoonstelling zonder de verklaring van de Staat niet door kan gaan. In de zgn. Kaderovereenkomst Bruikleenverkeer wordt verder nog bepaald dat musea met collecties van de Staat de objecten aan elkaar in bruikleen mogen geven zonder dat zij verplicht zijn deze voorwerpen te verzekeren met als doel de kosten van verzekeringspremies te drukken.<sup>76</sup>

#### 142)

|           |                                                                                                                                   |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum                                                                                              |
| Handeling | Het afsluiten van verzekeringen t.b.v. de kunst                                                                                   |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam (1969) |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                         |
| Product   | Polissen                                                                                                                          |

#### 143)

|           |                                                                                                                                   |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                    |
| Handeling | Het aan de Minister aantonen dat vervoer, verpakking, begeleiding, beveiliging en tentoonstelling van voorwerpen goed geregeld is |
| Bron      | Regeling Indemniteit Bruiklenen 1988, toelichting, onder 4                                                                        |
| Periode   | 1989-1995                                                                                                                         |
| Product   | Correspondentie                                                                                                                   |

## HET HUISVESTEN, INRICHTEN, ONDERHOUDEN EN REPAREREN

### 144)

|           |                                                                                                                  |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                   |
| Handeling | Het vaststellen van de bestemming van de verschillende ruimten van het museum, onder goedkeuring van de Minister |
| Bron      | Instructie Hoofden van Dienst Rijksmusea 1953, art. 25                                                           |
| Periode   | 1953-1995                                                                                                        |
| Product   | Vlekkenplannen                                                                                                   |

### 145)

|           |                                                                                                                                   |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                    |
| Handeling | Het signaleren van bouwkundige gebreken, beschadigingen e.d. in het museum                                                        |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995/ Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam (1969) |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                         |
| Product   | Rapportages                                                                                                                       |

### 146)

|           |                                                                                                                                          |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam/ Tuincommissie                                                                            |
| Handeling | Het uitbrengen van advies aan de hoofddirecteur van het Rijksmuseum over de ontwerpen en het onderhoud van de tuinen van het Rijksmuseum |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1976-1995                                                                                            |
| Periode   | 1976-1995                                                                                                                                |
| Product   | Advies                                                                                                                                   |

### 147)

|           |                                                                                                                                |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                 |
| Handeling | Het herzien, in werking stellen en jaarlijks laten versteken van het carillon in de klokkentoren van het Rijksmuseum Amsterdam |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995                                                                                  |
| Periode   | 1946-1995                                                                                                                      |
| Product   | Verslagen                                                                                                                      |

## HET AUTOMATISEREN

### 148)

|       |                                                |
|-------|------------------------------------------------|
| Actor | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam |
|-------|------------------------------------------------|

|           |                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Handeling | Het ontwerpen, invoeren en onderhouden van een geautomatiseerd systeem o.a. op gebied van centrale collectieregistratie, bedrijfsvoering, financiën, personeelszaken en facilitair bedrijf en de website van het Rijksmuseum |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1990-1995                                                                                                                                                                                |
| Periode   | 1990-1995                                                                                                                                                                                                                    |
| Product   | Programma's van eisen, functioneel ontwerp, beeldbanksoftware                                                                                                                                                                |

## **HET VIEREN VAN JUBILEA VAN PERSONEEL**

### **149)**

|           |                                                               |
|-----------|---------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                |
| Handeling | Het instellen van commissies voor jubilea van personeelsleden |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995                 |
| Periode   | 1946-1995                                                     |
| Product   | Instellingsbesluiten                                          |

### **150)**

|           |                                                                    |
|-----------|--------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                     |
| Handeling | Het vieren van jubilea van personeelsleden, afscheid van personeel |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1946-1995                      |
| Periode   | 1946-1995                                                          |
| Product   | Correspondentie, programma                                         |

### **151)**

|           |                                                                                                                                                |
|-----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actor     | (Hoofd)directeur van het Rijksmuseum Amsterdam                                                                                                 |
| Handeling | Het verlenen van een opdracht aan een kunstenaar tot het maken van een borstbeeld/portret/foto van een scheidend hoofddirecteur van het museum |
| Bron      | Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam 1953-1995                                                                                                  |
| Periode   | 1953-1995                                                                                                                                      |
| Product   | Opzet, opdracht, contract, correspondentie                                                                                                     |

## **BIJLAGE 1**

### ***Ministeries verantwoordelijk voor het museumbeleid vanaf 1946***

|           |                                                                 |
|-----------|-----------------------------------------------------------------|
| 1946-1965 | Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen (OKW)        |
| 1965-1982 | Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (CRM) |
| 1983-1998 | Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC)        |
| 1998-     | Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCenW)      |

### ***Ministers en Staatssecretarissen verantwoordelijk voor het museumbeleid vanaf 1946***

|           |                                                                    |
|-----------|--------------------------------------------------------------------|
| 1945-1946 | Prof. Dr. G. van der Leeuw (Minister van OKW)                      |
| 1946-1948 | J.J. Gielen (Minister van OKW)                                     |
| 1948-1952 | Prof. Dr. F. J. Th. Rutten (Minister van OKW)                      |
| 1952-1963 | Mr. J.M.L.Th. Cals (Minister van OKW)                              |
| 1946-1959 | Mr. R.G.A. Höppener (Staatssecretaris van het Ministerie van OKW)  |
| 1959-1963 | Mr. Y. Scholten (Staatssecretaris van het Ministerie van OKW)      |
| 1963-1965 | Mr. Th. H. Bot (Minister van OKW)                                  |
| 1963-1965 | Drs. L.M.J. de Laar (Staatssecretaris van het Ministerie van OKW)  |
| 1965-1966 | Mr. M. Vrolijk (Minister van CRM)                                  |
| 1966-1971 | Dr. M.A.M. Klompé (Minister van CRM)                               |
| 1971-1973 | P.J. Engels (Minister van CRM)                                     |
| 1971-1973 | H.J.L. Vonhoff (Staatssecretaris van het Ministerie van CRM)       |
| 1973-1977 | Mr. H.W. van Doorn (Minister van CRM)                              |
| 1977-1981 | Mevr. M.H.M.F. Gardeniers-Berendsen (Minister van CRM)             |
| 1977-1981 | G.C. Wallis de Vries (Staatssecretaris van het Ministerie van CRM) |
| 1981-1982 | A.A. van der Louw (Minister van CRM)                               |
| 1981-1982 | H.A. de Boer (Staatssecretaris van het Ministerie van CRM)         |
| 1983-1989 | Mr. Drs. L.C. Brinkman (Minister van WVC)                          |
| 1989-1994 | Drs. H. d' Ancona (Minister van WVC)                               |
| 1994-1998 | Dr. Ir. J.M.M. Ritzen (Minister van OCenW)                         |
| 1994-1998 | Drs. A. Nuis (Staatssecretaris van het Ministerie van OCenW)       |

### ***Hoofddirecteuren Rijksmuseum Amsterdam vanaf 1883***

|           |                           |
|-----------|---------------------------|
| 1883-1896 | F.D.O. Obreen             |
| 1897-1922 | Jhr. B.W.F. van Riemsdijk |
| 1922-1941 | Dr. F. Schmidt-Degener    |
| 1941-1944 | Dr. M.D. Henkel *         |
| 1944-1946 | Dr. C.M.A.A. Lindeman *   |
| 1946-1954 | Jhr. D.C. Röell           |
| 1959-1975 | Dr. A.F.E. van Schendel   |
| 1975-1989 | Dr. S.H. Levie            |
| 1989-1996 | Prof. Dr. H.W. van Os     |
| 1996-     | Prof. Drs. R. de Leeuw    |

Beide directeuren weigerden in de oorlog een benoeming tot hoofddirecteur door de bezetters. Daarom zijn zij benoemd door de secretaris-generaal van het Departement van Onderwijs, Wetenschappen en Cultuur in de functie van waarnemend directeur

## BIJLAGE II

### *Lijst van gebruikte afkortingen*

|        |                                           |
|--------|-------------------------------------------|
| AMvB:  | Algemene maatregel van bestuur            |
| Art.   | artikel                                   |
| Stcrt. | Staatscourant                             |
| Stb.   | Staatsblad                                |
| ICOM   | International Council of Museums          |
| KB     | Koninklijk Besluit                        |
| WO II  | Tweede Wereldoorlog                       |
| ICN    | Instituut Collectie Nederland             |
| RMA    | Rijksmuseum Amsterdam                     |
| OKW    | Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen       |
| CRM    | Cultuur Recreatie en Maatschappelijk Werk |
| WVC    | Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur       |
| OCenW  | Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen       |

## **BIJLAGE III**

### ***Verklarende woordenlijst***

#### **Afstoten**

Het fysiek en administratief verwijderen van objecten uit de collectie, waarbij de eigendom wordt opgegeven. Een museum is alleen bevoegd in eigendom over te dragen als het zelf eigenaar is. Er zijn vier vormen van afstoting: schenking, ruil, verkoop en vernietiging.

#### **Bewaarnemer**

Als een museum een object in bewaring neemt, is er geen vergoeding verschuldigd aan de eigenaar. Bewaarneming wordt overeengekomen in belang van de eigenaar. De bewaarnemer is slechts bevoegd het object te gebruiken of tentoon te stellen als hij daarvoor toestemming van de eigenaar heeft gekregen. Een object moet ook direct teruggegeven worden zodra het door de bewaargever wordt opgeëist.<sup>77</sup>

#### **Bruikleen**

Lening van een object onder voorwaarde van teruggave.

#### **Bruikleenovereenkomst**

Een bruikleenovereenkomst is een overeenkomst waarbij de bruikleengever aan de bruiklener een zaak in bruikleen geeft, waarbij de bruiklener geen tegenprestatie verschuldigd is en dezelfde zaak op en gegeven moment weer terug moet geven aan de bruikleengever.<sup>78</sup>

Bij lening van een object onder voorwaarde van teruggave is degene die het voorwerp in bruikleen heeft houder. Het houderschap is het uitoefenen van feitelijke macht over het hem door de particulier ter beschikking gestelde schilderij, op grond van de bruikleenovereenkomst die het met die particulier heeft afgesloten. Het museum erkent hierdoor dat niet hijzelf maar een ander eigenaar van het schilderij is.<sup>79</sup> Bruikleen wordt aangegaan in belang van de houder, de bruiklener. De bruiklener is in beginsel bevoegd het object gedurende de hele overeengekomen periode onder zich te houden.<sup>80</sup>

#### **Collectieonderdelen**

De afzonderlijke objecten of groepen van bijeen behorende objecten, die deel uitmaken van de collectie.<sup>81</sup>

#### **Collectieplan**

Document dat inzicht geeft in de samenstelling/ betekenis van de collectie en het beleid uiteenzet ten aanzien van de collectie en de uitvoering ervan.

#### **Conservering**

Conservering is het scheppen van voorwaarden en verrichten van handelingen waardoor de toestand waarin de voorwerpen zich bevinden en verkeren, zo goed mogelijk worden bestendig en verval zoveel mogelijk wordt tegengegaan

#### **Eigendom**

Eigendom is het meest omvattende recht dat men op een zaak kan hebben

**Erfrecht**

Erfrecht en legaat heten samen makingen. Het betreft erfstelling als de erflater in zijn testament één of meer personen zijn gehele nalatenschap of een breukdeel (bijv. ½) daarvan nalaat. Er worden geen specifieke goederen toegewezen.

**Legaat**

Testamentaire beschikking waarbij de erflater aan een of meer personen geld of bepaalde goederen geeft. Er worden in dit geval dus wel specifieke goederen toegewezen. Erfgenamen zijn ook verplicht die goederen aan de begunstigde te leveren.

**Museaal beheer**

Het binnen het kader van de statutaire doelstellingen registreren, conserveren en presenteren van de collectie.<sup>82</sup>

**Museumbestel**

De gangbare benaming voor het geheel van musea en ondersteunende instellingen, die samen op landelijk, regionaal en lokaal niveau het culturele erfgoed verzamelen, bewaren, bestuderen en aan het publiek presenteren.

**(Object)documentatie**

Documenten, teksten en afbeeldingen behorende bij een object waaruit functie, verspreiding, leefgewoonte, gebruik, herkomst, betekenis of waarde e.d. kunnen worden afgeleid.

**Registratie**

Een eenduidige beschrijving van objecten op grond waarvan identificatie mogelijk is, aangevuld met gegevens over de herkomst en wijze van verwerving. Bij een groep objecten is het daarnaast van belang dat een indruk wordt gegeven van de omvang van de groep.

**Schenking**

Handeling waarbij de schenker bij zijn leven, zonder daarvoor betaling te ontvangen, onherroepelijk iets afstaat ten behoeve van het museum. Het Burgerlijk Wetboek stelt: Een schenking is de overeenkomst waarbij de ene partij iets afstaat zonder dat daar betaling tegenover staat en waarbij de andere partij dit aanneemt.<sup>83</sup>

**Sponsoring**

Sponsoring is een zakelijke afspraak tussen twee of meer partijen waarbij de sponsor geld en/of op geld waardeerbare zaken aan de gesponsorde beschikbaar stelt en de gesponsorde op zijn beurt de sponsor communicatiemogelijkheden biedt, meestal in de vorm van naamsreclame.<sup>84</sup>

**Tijdelijke presentaties**

Dit zijn alle opstellingen die voor kortere tijd worden geplaatst.

**Vaste opstelling**

De vaste opstelling is dat deel van de collectie dat voor langere tijd wordt tentoongesteld en waarin binnen die termijn relatief weinig wijzigingen worden aangebracht.

**Zorgdrager**

Zorgdrager is een archiefwettelijk begrip, dat aangeeft welke overheidsorganen met de bestuurlijke zorg voor archiefbescheiden zijn belast. Dit zijn (op grond van de Archiefwet 1995):

- organen van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld; andere personen of colleges met openbaar bezag bekleed.<sup>85</sup>

## BIJLAGE IV

### *Bibliografie*

- *Beleidsplan Nederlandse Museumvereniging 2005-2008*  
Beunen, A. *Museumrechtwijzer. Juridisch handboek voor musea* (Boekmanstichting, Amsterdam 2000)
- Bloemberg, W. *Verzelfstandiging Rijksmusea c.a., achtergronden en documenten* (Ministerie van WVC, Rijswijk 1 juli 1994)
- *Chronologisch overzicht Rijksmuseum 1885-1985* (1986)
- Duparc, F.J. *Een eeuw strijd voor Nederlands cultureel erfgoed* (Staatsuitgeverij 's Gravenhage, 1975)
- Ham, G. van der, *200 jaar Rijksmuseum* (Waanders Uitgevers/ Rijksmuseum, Amsterdam)
- Jaarverslagen Rijksmuseum Amsterdam over de jaren 1946-1996
- Korthals Altes, E. en Filedt Kok, J.P. *Van Fotocommissie tot Rijksmuseumstichting (1920-1998)*, in: Bulletin van het Rijksmuseum 48/2000/1,2)
- *Leidraad Verzelfstandiging* (Ministerie van WVC, Rijswijk februari 1982)
- Muller, E. *Rapport Museale Verwervingen 1940-1948* (Nederlandse Museumvereniging, 1999)
- *Naar een nieuw Museumbeleid*, Tweede Kamer der Staten-Generaal, zitting 1976-1977, 14 290, Rijswijk 1976)
- *Nota Museumbeleid* (Ministerie van WVC, Rijswijk, 1985)
- *Ondernemingsplan Rijksmuseum Amsterdam 1999-2000*
- *Rapport nr. 133 II betreffende de organisatie van het Rijksmuseum Amsterdam* (Ministerie van CRM, Rijswijk 1969)
- *Rapport Uitwerking Organisatie Rijksmuseum 1987*
- *Zorg voor de Nationale Schatkamer. Beleidsnota van het Rijksmuseum 1991-1999*
- *De Wet tot Behoud van cultuurbezit. Een evaluatie van de werking van de wet* (Rapport van de Adviescommissie Wet tot Behoud Cultuurbezit, 1999).
- *Het Rijksmuseum in de 21<sup>e</sup> eeuw. Beleidsvisie Masterplan Rijksmuseum Amsterdam*, 1998.

## BIJLAGE V

### Noten

- <sup>1</sup> Doelstelling van het Rijksmuseum Amsterdam, uit *Zorg voor de Nationale Schatkamer*. Beleidsnota van het Rijksmuseum 1992-1999
- <sup>2</sup> *Cultuurbeheer*. Een institutioneel onderzoek naar het cultuurbeheer van de rijksoverheid in de periode 1945-2000. PIVOT rapport nummer 125 (Rijksarchiefdienst/PIVOT & Ministerie van OCenW)
- <sup>3</sup> Advies van de Raad voor Cultuur aan de Staatssecretaris voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen betreffende de Ontwerp selectielijst archiefbescheiden Cultuurbeheer over de periode 1945-2000, paragraaf 4.1 inzake de reikwijdte van de ontwerprijst.
- <sup>4</sup> Vaststelling selectielijst neerslag handelingen op het beleidsterrein Cultuurbeheer over de periode 1945-2000: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, beschrijving beleidsterrein Cultuurbeheer.
- <sup>5</sup> Duparc, F.J., *Een eeuw strijd voor Nederlands cultureel erfgoed* (Staatsuitgeverij 's-Gravenhage, 1976), blz. 186
- <sup>6</sup> Wet van 1 mei 1925 (Stb. 1925, nr. 174) gewijzigd bij Wet op de Stichtingen, Stb. 1956 nr. 327 en bij Wet van 24 december Stb. 1997 nr. 774
- <sup>7</sup> Duparc, *Een eeuw strijd*, blz. 250
- <sup>8</sup> Ibidem
- <sup>9</sup> Ibidem, 259.
- <sup>10</sup> Ibidem, 262.
- <sup>11</sup> Ibidem, 249
- <sup>12</sup> Ibidem, 257-259.
- <sup>13</sup> *Naar een Nieuw Museumbeleid*. Tweede Kamer der Staten Generaal, Zitting 1976-1977, 14 290 (Rijswijk, 1976)
- <sup>14</sup> Beunen, *Museumrechtwijzer*, blz. 97
- <sup>15</sup> Ibidem.
- <sup>16</sup> Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, *Kiezen voor Kwaliteit* (1979)
- <sup>17</sup> Wet van 24 juni 1993, houdende de verzelfstandiging van de rijksmuseumse diensten (*Wet verzelfstandiging rijksmuseumse diensten*), Stb. 1993 nr. 398
- <sup>18</sup> Bijlage behorende bij de Wet verzelfstandiging rijksmuseumse diensten, in: *Verzelfstandiging Rijksmuseum C.A.*, blz. 18.
- <sup>19</sup> Beunen, *Museumrechtwijzer*, blz. 107
- <sup>20</sup> Rijksmuseum Amsterdam Jaarverslag 2004
- <sup>21</sup> Wet van 1 mei 1925 (Stb. 1925 nr. 174, gewijzigd bij Wet op de Stichtingen, Stb. 1956 nr. 327 en bij Wet van 24 december 1997, Stb. 1997 nr. 774)
- <sup>22</sup> Wet van 14 mei 1954, Tractatenblad 1955 nr. 47, Nederlandse Vertaling Tractatenblad 1958, nr. 148.
- <sup>23</sup> *Gedraglijn voor museale beroepsethiek*, Nederlandse Museumvereniging/ICOM Nederland, 1999
- <sup>24</sup> Beunen, *Museumrechtwijzer*, blz. 150-151.
- <sup>25</sup> Beunen, *Museumrechtwijzer*, blz. 326
- <sup>26</sup> Tractatenblad van 8 januari 1977, nr. 23.
- <sup>27</sup> Beunen, *Museumrechtwijzer*, blz. 146.
- <sup>28</sup> *Cultuurbeheer* (PIVOT), blz. 38
- <sup>29</sup> Staatscourant 1989 nr. 4, later gewijzigd in 1993, 1996-1999)
- <sup>30</sup> *Cultuurbeheer* (PIVOT), blz. 294.
- <sup>31</sup> Tractatenblad 1992, nr. 7
- <sup>32</sup> Beunen, *Museumrechtwijzer*, blz. 154-155
- <sup>33</sup> Staatsblad 1993, nr. 193.
- <sup>34</sup> Beunen, *Museumrechtwijzer*, blz. 100
- <sup>35</sup> Staatsblad 1993, nr. 398.
- <sup>36</sup> Regeling van 22 december 1994, Stb. 1994 nr. 473, gewijzigd bij Regeling van 22 november 1999, Stcrt. 228)
- <sup>37</sup> *Cultuurbeheer*, PIVOT rapport, blz. 293
- <sup>38</sup> *Verzelfstandiging Rijksmuseum C.A.*, blz. 41
- <sup>39</sup> Tractatenblad 1996, nr. 227
- <sup>40</sup> Beunen, *Museumrechtwijzer*, blz. 22-23
- <sup>41</sup> *Vademecum*, Rijksmuseum Amsterdam, z.d., blz. 7-9.
- <sup>42</sup> *Zorg voor de Nationale Schatkamer*. Beleidsnota van het Rijksmuseum 1992-1999, blz. 15, 16.
- <sup>43</sup> *Vademecum* Rijksmuseum Amsterdam, z.d. blz. 7-11
- <sup>44</sup> *Zorg voor de Nationale Schatkamer*, blz. 57
- <sup>45</sup> Ibidem, blz. 68.

- 
- <sup>46</sup> Wet van 24 juni 1993, Stb. 1993 nr. 398
- <sup>47</sup> Beunen, *Museumrechtwijzer*, blz. 102
- <sup>48</sup> Beunen, *Museumrechtwijzer*, blz. 102
- <sup>49</sup> *Zorg voor de Nationale Schatkamer*, blz. 58
- <sup>50</sup> Beunen, *Museumrechtwijzer*, 100
- <sup>51</sup> *Zorg voor de Nationale Schatkamer*, blz. 59
- <sup>52</sup> Beunen, *Museumrechtwijzer*, blz. 200
- <sup>53</sup> *Ibidem*, 221.
- <sup>54</sup> *Ibidem*, blz. 222-225
- <sup>55</sup> Beunen, *Museumrechtwijzer*, blz. 29
- <sup>56</sup> Beunen, *Museumrechtwijzer*, blz. 105
- <sup>57</sup> *Zorg voor de Nationale Schatkamer*, blz. 19-20
- <sup>58</sup> *Ibidem*, blz. 18-19
- <sup>59</sup> Beunen, *Museumrechtwijzer*, blz. 29
- <sup>60</sup> *Naar een Nieuw Museumbeleid*, blz. 48.
- <sup>61</sup> Beunen, *Naar een Nieuw Museumbeleid*, blz. 51
- <sup>62</sup> *Zorg voor de Nationale Schatkamer*, blz. 47-48
- <sup>63</sup> *Naar een Nieuw Museumbeleid*, blz. 50-51
- <sup>64</sup> *Zorg voor de Nationale Schatkamer*, blz. 50
- <sup>65</sup> *Ibidem*, blz. 27-28
- <sup>66</sup> *Ibidem*, blz. 29
- <sup>67</sup> *Naar een nieuw Museumbeleid*, blz. 68
- <sup>68</sup> *Zorg voor de Nationale Schatkamer*, blz. 35
- <sup>69</sup> *Ibidem*, 18
- <sup>70</sup> *Ibidem*, blz. 21
- <sup>71</sup> *Ibidem*, 46
- <sup>72</sup> *Zorg voor de Nationale Schatkamer*, blz. 30-32
- <sup>73</sup> *Zorg voor de Nationale Schatkamer*, blz. 23
- <sup>74</sup> *Naar een Nieuw Museumbeleid*, blz. 40
- <sup>75</sup> Staatscourant 1989 nr. 4, gewijzigd in 1993, 1996 en 1999
- <sup>76</sup> Beunen, *Museumrechtwijzer*, blz. 311-315
- <sup>77</sup> Beunen, A. *Museumrechtwijzer*. Juridisch handboek voor musea (Boekman Stichting, Amsterdam 2000), blz. 239, 242.
- <sup>78</sup> Beunen, *Museumrechtwijzer*, blz. 256
- <sup>79</sup> *Ibidem*, 239-241
- <sup>80</sup> *Ibidem*, 240-242
- <sup>81</sup> *Verzelfstandiging Rijksmusea C.A.* Achtergronden en documenten. (Ministerie van WVC, 1994), blz. 41
- <sup>82</sup> *Verzelfstandiging Rijksmusea C.A.*, blz. 4
- <sup>83</sup> *Burgerlijk Wetboek*, artikel 1703
- <sup>84</sup> Beunen, *Museumrechtwijzer*, blz. 220
- <sup>85</sup> *Cultuurbeheer (PIVOT)*, blz. 25